

marksist teori 50

Ekim-Kasım 2021 ❖ 7.50 TL

Tarih atını ve ışığını arıyor

İbrahim Çiçek

Yeniden yapılanma
zorunluluğu ve üç farklı
yönelim

İnan Özgür

MLKP akıntıya karşı bir duruş
ve devrime bir yol arayışıdır

Hüseyin Yeter

Kurgusal bir devrimci tarih
ve kopuş teorisi eleştirisi

Toprak Akarsu

Tek yanlılık çıkmazı

Efe Dağlı

Faşizmin barbarlığı: Linç
Ziya Ulusoy

Zalimliğin kısa tarihi

Bora Poyraz

AKP'nin eğitimdeki
dönüşümü: İlimli İslam'dan
cihada

Bahar Mavi

**Dosya: Yeniden Yapılanma
Zorunluluğu**

Marksist Teori

4

Ekim-Kasım
2021

Daima Marksist Teori - Yaygın Süreli Yayın

Varyos Gazete Dergi adına Yazı İşleri Müdürü: Tülin Gür

Yönetim Yeri: Aksaray Mah. Müezzın Sok. İlhan Apt. No: 12/1 D:7 Fatih/İSTANBUL

Tel: (0212) 529 15 94 **Faks:** (0212) 529 06 75

Web Sitesi: www.marksistteori2.org

Baskı: Ceylan Matbaacılık Tel: (0212) 613 10 79

Abonelik: Yıllık 40 TL (Posta çekini yatırdıktan sonra bilgilerinizi e-posta veya faksla iletiniz.)

Posta Çeki Hesap No: Varyos Gazete Dergi 17629956

İçindekiler

- 7** | Tarih atını ve ışığını arıyor
Ibrahim Çiçek
- 25** | Yeniden yapılanma zorunluluğu ve üç farklı yönelim
İnan Özgür
- 41** | MLKP akıntıya karşı bir duruş ve devrime bir yol arayışıdır
Hüseyin Yeter
- 55** | Kurgusal bir devrimci tarih ve kopuş teorisi eleştirisi
Toprak Akarsu
- 65** | Tek yanlılık çıkmazı
Efe Dağlı
- 75** | Faşizmin barbarlığı: Linç
Ziya Ulusoy
- 87** | Zalimliğin kısa tarihi
Bora Poyraz
- 97** | AKP'nin eğitimdeki dönüşümü: İlimli İslam'dan cihada
Bahar Mavi

Tarih atını ve ışığını arıyor

İbrahim Çiçek

Yapısal kriz bir önceki dönemin sosyalist öncüleri ile yeni dönemin devrimci ihtiyaçları, devrimci öncüden beklentileri arasındaki çelişkidenden doğuyor. Yeniden yapılanma, bir önceki dönem içerisinde oluşmuş devrimci öncülerin devrimci teori, program, strateji ve örgüt sorunlarında yeni tarihsel dönemin devrimci ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde kendilerini dramatik tarzda dönüştürmeleri anlamına geliyor. Bu devrimci dönüşüm bir önceki dönemin içerisinde başlıyor ve ara dönemde tamamlanıyor.

Modern revizyonist SSCB ve Varşova Paktı'nın çözülüş, çöküş ve tasfiyesi, “soğuk savaş”ın emperyalist batınının zaferiyle sonuçlanması, Arnavutluk'ta karşı devrim vb. '89-'91 dönemecinde sosyalist mücadele tarihinin bir dönem kapanır. Tekelci kapitalizmin emperyalist küreselleşme atağının dünyanın çehresini belirler hale gelmesi de zamandaş gerçekleşir. Bu iki eksenlerdeki gelişmeler dünya çapında koyu bir gerici ve karşı devrim dalgasının itici gücü olur. Zaten mayalanmakta olduğu varsayılacak yapısal kriz dramatik biçimde görünür hale gelir, sosyalizm iddialı bütün akımları girdabına alır.

“Yapısal kriz” sosyalizm mücadelesinin tarihsel bir döneminin kapanması, kapanan dönemin koşulları altında dönemin devrimci ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılanmış öznelerin yeni tarihsel koşullarla

çelişkiye düşmesidir. Yapısal kriz, yeniden yapılanmayı ayırtında olunsun ya da olunmasın nesnel olarak sosyalist hareketin veya sosyalizm iddialı akımların ana sorunu haline getirir. Sürecin ne kadar uzayabileceğinden ayrı olarak yapısal kriz ve sosyalist hareketin yeniden yapılması görevleri halen en derin belirleyici katman olarak bütün önemini korumaktadır. Bütün sosyalizm iddialı akımlar yapısal krizle öyle ya da böyle yüzleşeceklerdir. Yeni tarihi dönem atını ve ışığını, devrimci öncüleri aramakta, olanlara meydan okumaktadır.

Yapısal kriz ve yeniden yapılanma sosyalim iddialı akımların varoluşunda oynadığı “belirleyici” role karşın, sosyalizm iddialı akımların özellikle de devrimci yönelim içerisinde olanların “ara dönem”, “yapısal kriz” ve “yeniden yapılanma”

sorun ve görevler karşısındaki ilgi ve yönelim yoksunlukları dikkat çekicidir. Bu yaşamsal sorun ve görevlerden uzak durmayı, suskunlukla geçiştirmeyi tercih etmişler, ara dönemi ve yapısal krizi anlama, çözümlenme ve devrimci biçimde yanıtlama yetmezlikleri kendi gelişimlerini yönetmede kendiliğindencilik, bocalama ve tıkanma, bölünmeler biçiminde göstermiştir. Burada bir kez daha ara dönem, yapısal kriz ve yeniden yapılanma sorunlarına dönme, bu sorunları teorik bakımdan ele alma ihtiyacı duymamız da zaten tam bu nedenlerdir. Sosyalist hareketin I. Enternasyonal'den III. Enternasyonal'e kadar ki varoluşunu tarihi mücadele dönemleri, yapısal krizler, ara dönemler ve yeniden yapılanma bağlamında inceleyerek sosyalist hareketin içerisinde geçmekte olduğu ara dönem, yapısal kriz ve yeniden yapılanma sorun ve görevlerine ışık tutacak teorik sonuçlar çıkartacağız.

Sosyalizm Mücadelesinin Tarihinden Bazı Çıkarımlar

1. Çıkarımlar

Marksizm'in kuruluşundan günümüze sosyalist mücadele aşığı yuka-

rı iki yüzyıllık tarih boyunca nesnel koşulların değişmesiyle belirlenen birbirini izleyen belli tarihsel eşiklerden ve ana çizgileriyle birbirinden ayrılan değişik tarihsel dönemler ve dönemlerden geçmiştir. Sosyalist hareketin bütün bir varoluş ve mücadele tarihi bunun doğrulamasıdır.

Marksizm, Marx ve Engels tarafından 1840'larda kurulmuş, onların hazırladığı Komünistler Birliği program taslağı Komünist Manifesto'da halen güncelliğini koruyacak kapsam ve derinlikte ilan edilmişti. Sosyalizm mücadelesi günümüze değin bir çok dönemden geçerek gelişti, yoluna devam etti, büyük zaferler ve görkemli başarılar kadar öğretici ya da kahredici yenilgiler de aldı.

1848 devrimlerinden, atılım ve yenilgisiyle de öğretici 1871 Paris Komünü'ne kadar geçen süreç sosyalist mücadele tarihinin ilk dönemidir. Komünün yenilgisiyle birlikte I. Enternasyonal işlevsiz hale geliyor.

Bu dönemin devrimci öncü örgütlenmesi I. Enternasyonal'dir. (1864-1876)

Marksizm ve bilimsel sosyalizmin henüz sosyalist harekette egemen olmadığı bu dönemde, bilimsel sosyalizmin savunucuları ile anarşistler,

ütöpic sosyalistler, İtalyan yurtseverler ve diğerleri I. Enternasyonal içerisinde yer alıyorlar. Lenin bu dönemi incelerken “Marx’ın öğretisi hiç de egemen değildi. Sosyalizmin birçok grup ya da eğilimlerinden yalnızca biriydi. Egemen olan sosyalizm biçimleri, çoğunlukla, bizim Narodnizme (halkçılığa) yakın olanlarıydı” der.¹ Henüz sosyal demokrat partiler tarih sahnesine çıkmış değildir. Devrim halen Avrupa’nın sorunudur. I. Enternasyonal içerisinde sosyalizmin değişik eğilimleri arasında ideolojik mücadele kesintisiz ve keskin tarzda sürmektedir. Lenin adı geçen eserinde bu dönemin sonunda “(1848-71) fırtınalar ve devrimler döneminde, Marx-öncesi sosyalizmin öldü”ğünü vurgular.

I. Enternasyonal demokratik merkezîyetçilik ilkesine göre yapılanır ve çalışır, bir parti modeli oluşturur. Sosyal demokrat partiler onun örgütlenme modelini örnek alırlar. Zaten bu dönemin sonlarına doğru Almanya Sosyal Demokrat Parti tarih sahnesine çıkmaktadır.

Paris Komünü’nün yenilgisi I. Enternasyonal içerisinde mayalanmakta olan krizi olgunlaştırır.

Sosyalist hareket aynı süreçte yapsal bir krize girer.

1876’de Marx ve Engels I. Enternasyonal’i feshederek tarihsel bakımdan aşılın, geride kalan ve işlevsiz hale gelen dönemin enternasyonal öncü yapılanmasına son verirler.

Ülkeler ve dünya ölçeğinde sosyalist hareketin yeni koşullar altında yeniden yapılanması ana sorunu ve görevi sosyalistlerin dikkat merke-

zine yerleşiyor. Yeniden yapılanma teorik, programatik ve stratejik keza öncünün örgütlenmesi gibi boyutları olan bütünsel bir süreç, fakat bu boş bir alana yeni bir bina kurmak, her şeye sıfırdan başlamak gibi tasfiyeci bir durum da değil. İçinden çıkılan dönemin ve tarihsel sürecin sıkıca sahiplenilmesi gereken devrimci birikimi ve kazanımları da var.

Lenin Marksizm’in tarihsel yazgısını incelerken bu dönem üzerinde de duruyor: “İkinci dönem (1872-1904), birinciden, ‘barışçı’ niteliğiyle, devrimlerin bulunmayışıyla ayrılır. Batı, burjuva devrimlerini tamamlamıştır.” Doğu ise “bu devrimlere henüz başlama”mıştır diyor.² Lenin’in 1913’de kaleme aldığı bu analize göre “1905 Sovyet devrimi” tarihin dönemeci oluyor. Lenin dönemlendirme tarihini şu verilere dayandırıyor: “1905 “Sovyet devrimini, Türkiye’de, İran’da ve Çin’deki devrimler izledi. İşte şimdi biz [...] bu fırtınalar döneminde ve bu fırtınaların Avrupa’daki “yansımaları” döneminde yaşıyoruz. Artık çeşitli “uygar” sırtlanların dış gıcırdattığı Çin cumhuriyetinin geleceği bir sorun değildir, yeryüzünde hiç bir güç, Asya’da eski serfliği yeniden canlandıramaz ya da Asyatik ve yarı-Asyatik ülkelerdeki yığınların destansı demokrasilerini silemez” diyor. Tarih Lenin’in devrimin Doğu’ya kaymakta olduğu tespitini doğruluyor.

Diğer yandan sosyalist hareketin Avrupa gerçekliğinde bu “görece barışçıl dönem”, 1914’e kadar sürüyor ve 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı’nın patlak vermesiyle kapanıyor. Lenin, Ocak 1918’de, “1871-

¹ Lenin, Karl Marx Öğretisinin Tarihsel Yazgısı, Mart 1913

² Lenin, Karl Marx Öğretisinin Tarihsel Yazgısı, Mart 1913

1914 döneminin görece “barışçıl” niteliği, ilkin bir anlayış, sonra eğilim, ve en sonu işçi bürokrasisi ile küçük-burjuva yoldaşları kapsayan grup ya da katman olarak, oportünizmi besledi.”³ belirlemesini yaparken dönemlendirme tarihini de düzeltiyor.

“Görece barışçıl” yani sert sınıf mücadeleleri ve devrimlerin olmadığı dönem, Paris Komünü’nün yenilgisiyle açılıyor. Diğer yandan hem Paris Komünü’nün yenilgisi hem de I. Enternasyonal’in 1876’de feshedilmesi kurucu nitelikte “olaylar” değil. Yeni “dönemin” devrimci öncülerinin tarih sahnesine çıkışı II. Enternasyonal’in kuruluşu öncesi iki on yıllık dönemi kapsıyor. 1871-1889 döneminde “proleter nitelikli sosyal demokrat partiler” yeni dönemin devrimci önderlikleri olarak hemen bütün Avrupa’da mücadele sahnesine çıkıyorlar.

Sosyal demokrat işçi partileri inisiyatifiyle 1889’da II. Enternasyonal kuruluyor. Bu kurucu devrimci

eylem sosyalist hareketin yeniden yapılanmasının enternasyonal düzeyi, sosyalist mücadele tarihinde yeni dönemin eşiği oluyor.

Uluslararası Sosyalist Büro II. Enternasyonal’in merkezidir. Başkanı ve genel sekreteri olan bir yapılanma. Belli aralıklarla toplanan Kongreler II. Enternasyonal’in yapısını oluşturuyor. Kararları partiler için yol gösterici ama bağlayıcı değil.

Bunlardan çıkan bir sonuç

1871’den (eğer I. Enternasyonal’in feshi temel alınmırsa 1876’dan) 1889’a (II. Enternasyonal’in kuruluşuna) kadar geçen süreç, iki tarihi dönem arasındaki “ara dönem”, “geçiş dönemi”dir. Sosyalist hareketin mücadele tarihinde birbirini izleyen ana ya da temel dönemler arasında, bir ayağı geçmişte diğeri gelecekte, köprü niteliği belirgin “geçiş dönemleri” yer alır. Sosyalist hareketin yapısal krizi ve yeniden yapılanması (“yeniden kuruluşu” kavramı da bu

³ Lenin, *Oportünizm ve İkinci Enternasyonalin Çöküşü*, Ocak 1918

gerçekliğe denk düşer) sorun ve görevleri ara döneme niteliğini veriyor, belirliyor. Geride kalan dönemin kapanması yapısal kriz ve yeniden yapılanmanın başlangıcı ise yeni dönemin sosyalist, devrimci öncülerinin tarih sahnesine çıkışı da ara dönemin aşılması oluyor.

Yapısal kriz bir önceki dönemin sosyalist öncüleri ile yeni dönemin devrimci ihtiyaçları, devrimci öncüden beklentileri arasındaki çelişki-den doğuyor. Bu bir önceki dönemin nesnel koşulları altında ve bu koşulların devrimci ihtiyaçlarını yanıtlamak üzere kurulmuş, yapılanmış öncülerin, oluşan yeni nesnel koşullara ve devrimci öncüden beklentilerine yanıt verme yeteneğine “henüz” sahip olamadıkları anlamına geliyor.

Ara dönemler bir önceki dönem içerisinde mayalanmaya başlıyor. Bu gerçeklik aynı zamanda sürekliliği koşulluyor. Süreklilik tarihsel birikimin olduğu kadar bir önceki dönemin devrimci kazanımlarının yaşatılmasını, sürdürülmesini içeriyor. Tabii bu kazanımlar eski formunda kalamıyor, yeni bir form alıyorlar. Ara döneme bir önceki döneme belli kopuş noktaları yayılıyor, bunlar teori, program, strateji sorunlarında olabildiği gibi örgütlenme sorunlarını, devrimci öncülerin örgütsel yapılanmasını, örgüt modelini de kapsayabiliyor. Kopuş “sorunu” içinden gelen, içinden çıkılan geride kalan dönemin köklü devrimci eleştirisiyle aşılması anlamına geliyor. Devrimci eleştirinin sorgusundan geçen kazanımlar yeni formlarında geleceğe yürüyorlar, devrimci eleştirinin ateşinde yananlar, tarihin dışına düşüyor kopuş alanları oluyor. Kopuş alanları ancak yeninin kuruculuğu belirginleştiği zaman geleceğe ge-

çiş, yeninin devrimci kuruluşu anlamına geliyor, “sıçrama”, “geleceğe sıçrama” gerçekleşiyor. “İçermek ve aşmak” süreklilikte kopuşları da kapsayan ara dönemin diyalektiği oluyor. Kriz devrimci imkana dönüştürülerek aşıyor.

“Devrimci değişim”, “devrimci yenilenme” öncü partilerin varoluş sürecinde daima gündemde kalıyor. Güncel devrimci yenilenme sorun ve ihtiyaçları ile yapısal krizden kaynaklanan yeniden yapılanmayı farklı kapsam ve nitelikte, farklı kategoride durumlar olarak birbirine karıştırmamak, aynı şey gibi ele almamak gerekiyor.

İkinci dönemin ayırıcı özellikleri ve kapanışı

Görece barışçı dönem 1871’den 1914-15’e değin bir kaç on yıl sürüyor. Kapitalist gelişmenin yeni ve daha yüksek bir aşamaya geçtiği, tekelleri kapitalizme dönüştüğü bir tarihi kesittir bu. Serbest rekabetin tekele dönüştüğü, mali sermaye ile sanayi sermayesinin iç içe geçtiği, mali oligarşinin olduğu, sermaye ihracının ön plana çıktığı, dünyanın emperyalistler arasında paylaşımının tamamlandığı, tek tek ülkelerin, ulusal pazarların emperyalist zincirin halkaları şeklinde daha yüksek bir dünya pazarı sistemi içerisinde birleştiği, tekelleri kapitalizmin sömürge yağmasından elde ettiği yüksek karların bir bölümüyle işçi sınıfının üst tabakalarını baştan çıkartabildiği dünyanın iktisadi, sosyal ve siyasal çehresinin yeniden şekillendiği, birkaç emperyalist haydut tarafından dünyanın yeniden paylaşımının gündeme geldiği bir süreçtir bu.

Bir kaç on yıllık dönem yasallık, parlamentarizm koşulları altında sosyalist propaganda, ajitasyon ve sos-

yalist örgütlenme yayılıyor, işçi sendikaları ve sosyalist basın gelişiyor, sosyal demokrat işçi kitle partileri toplumsal devrim için hazırlanıyorlar. “Üretici güçlerin geliştirilmesi” sosyalist harekette genel kabul gören devrim teorisi oluyor. Görece barışçı koşullar işçi sınıfının kitle partileri saflarında oportünizmi, sınıf işbirliği görüş açısı ve duygusunu mayalıyor. Emperyalizmin sömürgelerden sızdırdığı büyük kazançların kırıntılarından yararlanan “proletaryanın sayısı çok olmayan üst katmanları” işçi hareketi içerisinde oportünizmin sosyal temeli oluyor. Barışçı koşullar ve yasallık oportünizmi dönem boyunca besleyip olgunlaştırıyor. Oportünizm emperyalist savaş patlak verdiğinde sosyal şovenizme dönüşüyor, kendi emperyalist burjuvazisinin yanında saf tutarak milliyetçilik batağına saplanıyor.

Emperyalist Paylaşım Savaşı dünya tarihi bakımından olduğu kadar sosyalist mücadele tarihi bakımından da belirleyici tarihsel bir eşiktir. Patlak veren emperyalist savaş bütün barışçı ilişkileri süpürüp atmıştır. Proleter öncüler, dünya proletaryası ve halklarının barışçıl propagan-

da, ajitasyon ve örgüt çalışmasıyla, parlamentarizm ve yasallıkla dünya egemenliği peşinde çılgınca silahlanan tekelci burjuvaziye karşı direnmesi mümkün değildir. Patlak veren savaş, görece barışçı döneme son verdiği gibi sosyalist öncülerin önünde devrimcilik ya da kendi ulusal burjuvazisinin yanında saf tutmak dışında seçenek bırakmaz.

Büyük çoğunluğu toplumsal devrime ihanet eden II. Enternasyonal partileri savaş bütçelerine oy vererek kendi ulusal burjuvazilerinin yanında saf tutarlar, milliyetçilik şaha kalkar, sosyal şovenizme dönüşen oportünist ihanet, değişik uluslar işçilerinin burjuvazilerin çıkarları için birbirlerini boğazlamasının sorumlusu ve suçlusudur.

1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın patlak vermesi II. Enternasyonal'in kahredici iflası ve çöküşü olur. Dünya sosyalist hareketi güncel siyasi olduğu kadar ondan da çok ağır, derin ve sarsıcı yapısal krize yuvarlanır.

3. dönemin girişi ve ikinci ara dönem

1914-1915 savaşın patlak vermesiyle bir önceki dönem kapanır; bu

aynı zamanda yeni dönemin açıldığı anlamına da gelmektedir. Bununla birlikte dönemin karakteristik özellikleri bütünüyle açığa çıkmış da değildir. Yeni tarihsel dönemin niteliğini ve yönünü gösteren ayırıcı özellikleri ancak 1917 Ekim Devrimi'yle birlikte olgunlaşmış şekilde kendini gösterir. Ekim Devrimi hem yeni tarihi dönemin devrimci niteliğini çarpıcı biçimde ortaya koyar hem de içerisine girilen dönemin devrimci öncü prototipinin sağlamasını yapar. "Emperyalizm ve proletarya devrimleri çağı" belirlemesi bu gerçeklere dayanır, ulusal kurtuluş savaşları ise çağın ayırıcı temel bir eğiimidir. 1917 Ekim Devrimi yeni tarihsel dönemin girişidir.

Ekim Devrimi'ne önderlikte Bolşevik Parti'nin başarısı ve III. Enternasyonal'in (Mart 1919) kuruluşu dünya sosyalist hareketinin yapısal krizden çıkışı ve yeniden yapılanmasının sağlamasıdır.

Ekim Devrimi hiç kuşkusuz 20. yüzyıla boydan boya damgasını vuruyor. Doğu Avrupa ülkelerinden Çin devrimine, Arnavutluk'dan Küba devrimine, 20. yüzyılın toplumsal devrimleri onun izlerine basarak,

onun ışığından esinlenerek kendi yollarında yürüyorlar.

Üçüncü dönem ne kadar sürüyor ve ne zaman kapanıyor? Bu sorunun yanıtı çalışmanın kapsam ve amacı dışında kalıyor. Burada sosyalist mücadelenin aşağı yukarı iki yüzyıllık tarihini analiz ederek dönemlendirmeyi amaçlıyoruz değiliz. Bu büyük çaplı ve oldukça kapsamlı ve esasen de kolektif çalışmaların sorunu ve konusu olabilecek devrimci bir görev. Yazının amacı günümüzde sosyalist hareketin yeniden yapılanması sorun ve görevinin teorik çerçevesini belirginleştirerek sosyalist hareketin güncel durumuna bağlanmak olduğu için, sosyalist mücadele tarihinin üçüncü döneminin başlangıcının saptanmasıyla kendimizi sınırlıyoruz. Onun gerisinde kalan mücadele tarihi amaçladığımız teorik çerçeveyi oluşturmak için yeterli kapsam ve zenginlikte devrimci bir laboratuvar.

Vurgulamalıyız ki, sosyalist mücadele tarihinin ikinci dönemi ile üçüncü dönemi arasında görece kısa bir ara dönemin (1914-1919) yaşandığına tarihsel gerçekler tanıklık ediyor, doğruluyor. Aşağıda söz konusu geçiş dönemi üzerinde daha kapsamlı duracağız.

Yapısal kriz ve yeniden yapılanma

Sosyalist hareketin geçiş dönemlerini yapısal kriz ve yeniden yapılanma görevleri belirliyor. Fakat bu yeniden yapılanmanın geçiş döneminin başlamasıyla gündeme girdiği anlamına gelmiyor.

Yapısal krizlerin her biri tarihsel; yani her birinin kendi oluşum süreçleri, tarihleri var. Yapısal krizler ara döneme açılan bir önceki dönemin koşulları içerisinde tarihsel olarak mayalanıyor ve belli bir tarihsel eşik-

te olgunlaşıyor. I. Enternasyonal'in feshi, II. Enternasyonal'in çöküşü bu bakımdan çarpıcı tarihsel dönemeler oluyor. Keza ikinci dönemin sosyalist öncüsünün prototipi Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin kuruluşunun II. Enternasyonal'den önce gelişmekte oluşu; keza Bolşevik Parti'nin II. Enternasyonal içerisindeki gelişimi ve Ekim Devrimi'yle üçüncü dönemin devrimci önderliğinin prototipi olarak sağlamasının yapılması yeniden yapılanmanın gelişiminin çok çarpıcı örnekleri oluyor.

Yapısal kriz bir önceki dönemin sosyalist öncüleri ile yeni dönemin devrimci ihtiyaçları, devrimci öncüden beklentileri arasındaki çelişkidenden doğuyor. Yeniden yapılanma, bir önceki dönem içerisinde oluşmuş devrimci öncülerin devrimci teori, program, strateji ve örgüt sorunlarında yeni tarihsel dönemin devrimci ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde kendilerini dramatik tarzda dönüştürmeleri anlamına geliyor. Bu devrimci dönüşüm bir önceki dönemin içerisinde başlıyor ve ara dönemde tamamlanıyor.

İkinci dönemin yeniden yapılanma modeli: ASDP

İkinci tarihsel dönemin prototipi Alman Sosyal Demokrat Partisi örneğine bakalım. Ferdinand Laselle'nin önderliğindeki "sosyalist" grup 1863 yılında Alman İşçi Birliği'ni kuruyor. Bu genel bir işçi derneğidir. 1869'da ise August Bebel ve Wilhelm Liebknecht önderliğinde Marksist (bilimsel sosyalizm temelinde) Alman Sosyal Demokrat İşçi Partisi kurulmuştur.

1875'de bu iki parti Gotha'de yapılan kongrede birleşirler ve August Bebel'in parti başkanlığında Alman

Sosyalist İşçi Partisi'ni kurarlar. Marx ve Engels birleşmek için teorik ve programatik ödümler verilmesine karşı Bracke, Geib, August Bebel ve Wilhelm Liebknecht'i uyarırlar. Marx Bracke'ye yazdığı mektubun girişinde şunları belirtiyor:

"Azizim Bracke,

Aşağıdaki kenar notları, Birlik Programı'nın eleştirisidir, okuduktan sonra lütfen Geib ve Auer'i, Bebel ve Liebknecht'i bunlardan haberdar edin. İşim başımdan aşkın ve doktorların izin verdiğinden çok daha fazla çalışmaktayım. Onun için bu koca kağıdı "keyfim" için boş yere doldurmuş değilim. Bunlar,

Sosyalist hareketin geçiş dönemlerini yapısal kriz ve yeniden yapılandırma görevleri belirliyor.

bundan sonra geliştirmek zorunda kalabileceğim hareketlerin, bu yazıların muhatap olarak aldığı partinin dostları tarafından olumsuz şekilde yorumlanmaması için de gerekliydi.

Birleşme Kongresi'nden sonra, Engels ve ben, kısa bir bildiri yayınlayarak, söz konusu ilke programı ile ortak hiç bir yanımız olmadığına değineceğiz."

Bu mektubunda Marx; "İleriye doğru atılan her adım(ın), her gerçek ilerleme(nin), bir düzine programdan daha önemli" olduğunu, aynı zamanda özellikle ilkeler üzerine pazarlık yapılmamasını vurguluyor.

Eğer "ilke programları imal etmeye kalkışırsak, o zaman, herkesin gözü önünde, bütün dünyaya, partinin hareket düzeyini gösteren nirengiler yerleştirmiş oluruz."

“Birleşme olgusunun tek başına işçileri mutlu kıldığı bilinmektedir, ama pek kısa zaman içinde elde edilen bu sonucun bedelinin çok pahalı olmadığı sanısı bir yanılgıdır.”

Marx’ın “Gotha Programının Eleştirisi/Alman İşçi Partisi Programının Kenar Notları” eseri “Birlik Programı”nın eleştirisinden doğmuştur.

Marx ve Engels, Alman sosyalist hareketinde teorik oportünizme, ilkelerin uzlaştırılması çabasına karşı mücadeleyi hareketin gelişimi için hayati derecede önemli görürler. Bu tür uzlaşmaların kararlaştırıcı mücadele anlarında kargaşa ve bocalamaya yol açacağını, karasızlık ve yönsüzlük yaratacağı öngörüsüne sahiptirler.

Partinin ismi, 1891 yılında Almanya Sosyal Demokrat Partisi olarak değiştirilir.

Anarşistler ile I. Enternasyonal içerisindeki birlik gündemden çıkmıştır. Anarko-sendikalistlerin I. Enternasyonal’den çıkartılmaları temel bir ayrışma ve kopuştur. Bu ilkesel karar partilerin kuruluşuna, II. Enternasyonal’e ve bütün bir sos-

yalist mücadele tarihine yol gösterir. II. Enternasyonal içerisinde anarşistler ve ütöpik sosyalistler ve İtalyan yurtseverleri ile yürütülen mücadeleler ideolojik bakımdan gelmekte olan sosyalist partilerin teorik hazırlığı ve yol göstericisi oluyor.

Özetle ikinci dönemin öncü prototipi Alman Sosyal Demokrat Parti’nin kuruluşu I. Enternasyonal içerisinde başlıyor, 1875’de tamamlanıyor.

ASDP içerisinde sağ ve sol kanatlar, merkez eğilim olarak hep var. Sağ ve sol kanatların varlığının kökleri ASDP’nin kuruluş süreçlerine kadar dayanıyor. Merkez, sağ ve sol kanatları olan parti yapısı, II. Enternasyonal’in parti modeli oluyor. Bu model görece barışçıl dönemde propaganda ve ajitasyonun yaygınlaştırılmasında, sosyalist düşüncenin ve öncülerin kitle partisi olarak gelişiminde olumlu roller oynuyor. Ancak savaşla birlikte görece barışçıl dönemin sona ermesi, devrimci kitle hareketleri ve sert sınıf mücadeleleri dönemine girilmesi II. Enternasyonal’in çok kanatlı parti modelini işe yaramaz hale getiriyor.

Üçüncü dönemin yeniden yapılan modeli: RKP(B)

İkinci ara dönem (1914-1919) köprü-geçiş özelliği çok daha çarpıcıdır. Sürecin kısalığı nesnel koşullar tarafından tarihin hızlandırılmış olması kadar Bolşevik Parti'nin II. Enternasyonal içerisindeki özgün gelişimiyle, "hazırlığıyla" bağlıdır. Ekim Devrimi ve 1919 III. Enternasyonal'in kuruluşundan bakıldığında Bolşeviklerin bütün tarihi, gelmekte olan yeni tarihsel dönemin devrimci önderliğinin hazırlığı ve yapılanması gibi okunabiliyor. II. Enternasyonal'in içinden geleceğe bakış da aynı sonucu vermektedir.

Bolşevik inşa, sosyalizm mücadelesinin üçüncü döneminin devrimci önderliğinin yapılanmasıdır. Yeniden yapılanmanın kökleri Bolşevik grubun oluşumuna kadar uzanır. Bu modelin sağlam temelleri bir önceki dönem içerisinde atılmış, birbirinden belirgin biçimde ayrılan üç değişik evreden geçerek olgunlaşmıştır.

Bolşevik grubun tarih sahnesinde görüldüğü RSDİP'nin 2. Kongresi, 1903'ten 1. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nın patladığı ve II. Enternasyonal'in çöktüğü 1914'e kadar geçen süreç, Bolşevik inşanın ilk dönemidir. Bolşevik inşa II. Enternasyonal içerisinde sürer.

1914'den 1917 Şubat Devrimi'ne geçen süreç, Bolşevik yeniden inşanın ikinci dönemi olur.

1917 Şubat'ından 1917 Nisan'ına Bolşevik inşanın üçüncü dönemdir.

1903-1914 döneminde, 20. yüzyılın devrimci öncüsünün temelleri atılır

Tekelci kapitalizmin daha 1870-1880'lerde kendini gösteren oluşumu, iktisadi yapıda meydana

gelmekte olan değişim aynı zamanda sosyal ve siyasal yapıyı da dönüştürmektedir. Sosyalist öncülerin içerisinde hareket ettikleri iktisadi, sosyal ve siyasal koşulların değişmekte oluşu, öncülerin bunun bilincine varıp devrimci ihtiyaçlarını yanıtlamadıkları ölçüde yapısal krizi mayalamaktadır. Bernstein revizyonizmi 1890'ların koşullarında Almanya'da patlak verir. Bolşevikler ve "Alman solları" savaş patlak verdiğinde duraksamadan emperyalist savaşa karşı enternasyonalist devrimci tavır yükletirler, sosyal-şovenizm ve milliyetçilik dalgasında boğulmamaları

Bolşevik inşa, sosyalizm mücadelesinin üçüncü döneminin devrimci önderliğinin yapılanmasıdır.

tesadüf değildir. Bolşevik Parti'nin RSDİP içerisinde, keza Alman solunun ASDP içerisindeki süregelen mücadelelerinden ayrı düşünülemez.

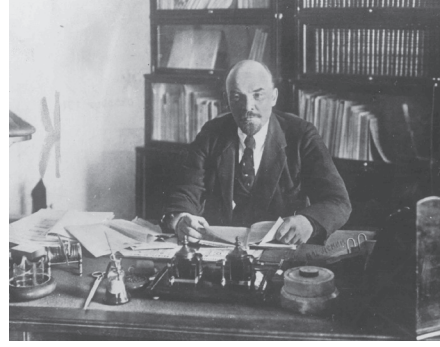
Burada sosyalist mücadele tarihinin üçüncü dönem devrimci öncü prototipi Bolşevik Parti deneyimine daha yakından bakabiliriz. İlk 1890'ların sonu ve 1900'ların başında Lenin'in ekonomistlerle, Marksist yöntemi özellikle öne çıkartarak yürüttüğü mücadeleyi anımsamalıyız. Ve hatta belki ondan da önce, Lenin'in önderliğindeki Petersburg Mücadele Birliği'nin (1894), Plehanov'un önderliğindeki Emeğin Kurtuluşu grubunun (1883) kendisini "propaganda çalışmasıyla" sınırlandıran pratiğinden farklı olarak "kitle ajitasyonu" çalışmasına geçi-

şini kaydetmek gerekir. Plehanov ve grubu, Çarlık Rusya'sına Marksizmi taşıyor, propaganda yoluyla yayıyor. Bunun Lenin ve diğer Marksistlerin yetişmesine katkısı değerlidir. Henüz Rusya'da Marksist hareketin "rüşeym halinde" olduğu bu dönemde kuşkusuz Marx ve Engels'in eserlerinin Rusça'ya çevrilip propaganda yoluyla yayılması önemli devrimci bir eylemdir. Ama Petersburg Mücadele Birliği'nin kitle ajitasyonuna geçmesi kategorik olarak daha ileri devrimci siyasal pratik anlamına geliyor. Geleceğe doğru belli derin izler bırakıyor, Marksist hareketin gelişiminin eşitsiz ve sıçramalı niteliğine çarpıcı bir örnek oluyor.

Iskra ve Ne Yapmalı'da (1900-1903) Lenin'in yürüttüğü teorik ideolojik mücadele, Bolşevik partinin siyaset teorisi ve siyaset felsefesini kuruyor, çalışma tarzı ve örgüt anlayışının temellerini atıyor, siyasi önderlik anlayışını şekillendiriyor.

Bir milletler hapisanesi olan Çarlık despotizmi altında sosyalizm mücadelesini yürüten devrimcilerin Avrupa sosyal demokrat partilerin içerisinde hareket ettikleri "barışçıl" koşullara sahip olmayışları da ayrıca oldukça önemli görünüyor. Gizli çalışma ve Çar'ın gizli polisine karşı mücadele her zaman gündemlerinde kalıyor. Bütün yasal imkanı kullanıyorlar ama gizli örgütsel temel ve çalışma tarzını koruyorlar. 1915'de savaş patlak verdiğinde Bolşevikler bocalamadan enternasyonalist devrimci duruşu pratik olarak da geliştiriyorlar.

RSDİP II. Kongresi'nde (1903'de) kuruluşunda örgütlenme sorunları öne çıkıyor ve en çok görünen sorun haline geliyor. Öncü partinin nasıl örgütlenmesi gerektiği temel bir ay-

rılık konusudur. Öncü partinin sıkıca örgütlenmesi ile II. Enternasyonal'in yasalıcı tarzında gevşek örgütlenmesi (Menşevik kanat grevci her işçinin, her profesörün, bir parti örgütünde yer almayı kabul etsin ya da etmesin parti üyesi olmasını savunuyor) temel düşünce ve duruşları karşı karşıya geliyor, çatışıyor. Dahası Menşevik kanadın açıktan karşı çıkması da öncü partinin iskeletinin "devrimciliği meslek" edinmiş "profesyonel devrimciler"den oluşturulması gerektiği görüşünü sıkıca benimsemediği anlaşılıyor.

Örgütlenme sorunlarının arka planında siyasi ayrılıklar var, Lenin bunu "Bir Adım İleri İki Adım Geri" eserinde güçlü bir şekilde vurguluyor ve gösteriyor. Bolşevizm-Menşevizm ayrışmasını örgütlenme sorunlarıyla sınırlı kavrayan anlayışlar yaygındır, oysa örgütlenme sorunları öne çıkıyor olsa da daha önemli ayrılıklar devrim teorisi ve stratejisiyle ilgilidir. Menşevik kanat Rusya'nın burjuva devrim aşamasında bulunmasından hareketle devrime burjuvazinin önderlik edebileceğini ve etmesini, liberal burjuvaziyi ürkütmemek ve ileri itmek gerektiği görüşüyle aşamalı devrim teorisini savunuyor, aşamalı devrim stratejisine bağlanıyor. II. Enternasyonal de Menşevikleri destekliyor.

Lenin ve Bolşevik kanat II. Enternasyonal'in "üretici güçler teorisi"ne karşı çıkmıyor ve en genelinde benimsiyor olsalar da, Rus liberal burjuvazisinin, devrimin önderliğini üstlenmek şurada kalsın Çarlıktan çok işçi sınıfı ve köylülükten korktuğu, kesin kes karşı devrimcileştiği görünüşünden hareket ediyorlar. Bu konudaki mücadele bütün bir devrimci hazırlık süreci boyunca hatta Ekim'e kadar sürecektir. Bolşeviklerin devrimci stratejisi, yaklaşan devrime yalnızca işçi sınıfının önderlik edebileceğini, devrimin zaferi için karşı devrimci liberal burjuvaziye yalıtılmak, etkisizleştirmek işçi sınıfı ile köylülüğün irade ve eylem birliğini (temel slogan "işçi sınıfı ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğü"dür) sağlamak şeklinde kavıyor ve tanımlıyorlar. Demokratik devrimin zaferinden hemen sonra devrimci proletaryanın hazırlık düzeyine bağlı olarak duraksamadan sosyalist devrime yürümeyi, kesintisiz devrimi öngörüyorlar. Daha 1900'lerin başında Lenin ve Bolşeviklerin burjuva devrime bakışları II. Enternasyonal'den farklılaşıyor, devrim teorisinde kopuş unsurlarını kapsıyor.

"1905 Sovyet devrimi" patlak verdiğinde Bolşevik ve Menşevik kanatların tavrı farklı oluyor. Devrimi anlama, devrimden öğrenme ve devrimi zafere doğru yöneltmede "iki kongre ve iki taktik" (aslında iki strateji) açığa çıkıyor. Plehanov ve Menşevik kanat işçi sınıf ve halka "silaha sarılmamalısınız" derken, Bolşevik kanat ayaklanan işçiler ve halkın silaha sarılmasını selamlıyor, Çarlığı yıkana kadar, zafere kadar mücadeleye çağırıyorlar.

1905 devriminin hala dumanı tütmektedir, 1906'da Bolşevikler

Duma'yı boykot ederler, taktik başarılı olur. Bunun kadar 1907'de Bolşeviklerin başarısız olan boykot taktiği de önemli deneyimlerdir.

Bolşevikler 1905 Sovyet Devrimi'nin yenilgisiyle açılan gerici ve karşı devrim döneminde Duma seçimlerine katılırlar, işçi ve killeri aracılığıyla ilke sorunlarında Bolşevik çizgiden milim sapmadan Duma'da Çarlık despotizmini devrimci tarzda teşhir eder, Duma'yı devrimci bir kürsüye çevirirler. Yalnızca Duma'da değil, Bolşevikler azgın gerici dönemde bütün gerici kitle örgütlerinde çalışırlar, kitlelerle bağları korumak ve kitlelerin devrimci hazırlığını sürdürmek bu taktiğini etkin ve yaratıcı tarzda uyguladılar.

Lenin ve Bolşevik kanat devrimin yenilgisi koşullarında partinin illegal temelini tasfiye edilmesini savunan tasfiyeciler ve Otsovistler'e karşı büyük bir mücadele yürütüyorlar. Felsefi idealizme karşı yürütülen kapsamlı teorik ve felsefi mücadele Bolşevik kanadın teorik temellerinin güçlenmesine büyük katkı sağlıyor. Dünya proletaryasının önderlerinden J.Stalin daha sonra, "Çarlık Rusya'sında en yetkin ve en ünlü Marksist felsefecisi Plehanov için böyle kapsamlı felsefi bir mücadeleye girişmeye cesaret etmeyi aklına bile geçirmedi" diyor.

Birkaç yıla yayılan bu büyük mücadelelenin hemen devamında Ocak 1912’de Bolşeviklerin Prag Konferansı toplanıyor. Konferans aslında kurucu bir “Kongre” niteliğinde gerçekleşiyor. I. Emperyalist Paylaşım Savaşının patlak vermesinin ön günüdür. RSDİP içerisinde Bolşevik kanat topladığı Prag Konferansı’nda kendisini RSDİP’ten ayrı bir parti olarak örgütlemeyi, Menşevikler ile biçimsel birliğe son vermeyi kararlaştırıyor. RSDİP (Bolşevik) kuruyor. Böylece Bolşevikler II. Enternasyonal içerisinde onun merkez, sağ ve sol kanatlı parti modelinden kopuşuyorlar. 20. yüzyılda sosyalist mücadele tarihine damgasını vuran Bolşevik parti modeli daha da belirginleşiyor. Bolşevik Parti Merkez Komitesi’nin talimatı üzerine Ekim 1913’te Bolşevik vekiller sosyal-demokrat fraksiyondan ayrılıyorlar. Bolşevikler, yeni parti modelinde derinleşiyorlar.

Devrim teorisinin yeniden kuruluşu devrimci enternasyonalin kuruluşu için mücadele

Rosa Luxemburg 4 Ağustos 1914 Alman sosyal demokrasisini “kokuşmuş bir ceset” olarak niteliyordu. Kuşkusuz II. Enternasyonal için de geçerliydi bu. II. Enternasyonal oportünizmiyle hesaplaşma ve ayrışma sosyalist hareketin merkezi soruydu. Toplumsal devrim hedefine yürümenin bir başka yolu yoktu.

14 Temmuz 1914’de Çarlık hükümeti genel seferberlik başlatıyor ve 19 Temmuz’da Almanya Rusya’ya savaş ilan ediyor. Bolşevikler duraksamadan devrimci enternasyonalizm bayrağını yükseltiyorlar. Bu savaşın

yurt savunması değil başka ulusların topraklarını işgal etmek, dünyayı paylaşmak için girişilmiş bir yağma ve talan savaşı olduğunu teşhir ediyorlar. Devrimin savaşı önlemesi başarılammıştır. Almanya, Fransa, Belçika, İngiltere ve diğer ülkelerin partileri savaş bütçelerine oy vermişler, II. Enternasyonal çökerek iflas etmiştir. Yeni durumda oportünizmi yenilgiye uğratmak, emperyalist savaşı iç savaşa ve devrime çevirmek, proletarya enternasyonalizmini ayağa kaldırmak, enternasyonali yeniden kurmak devrimcilerin ana gündemleridir.

Rosa Luxemburg 4 Ağustos 1914 Alman sosyal demokrasisini “kokuşmuş bir ceset” olarak niteliyordu.

Bu görev Ekim Devrimi’ne, hatta 1919’de III. Enternasyonal’in kuruluşuna değin Bolşeviklerin gündemindeki yerini korur.

İçeride dönem boyunca Menşevikler ve Sosyalist devrimcilerin burjuva anavatan savunması siyasetine karşı Çarlığın askeri yenilgisi için mücadele kesintisiz sürüyor.

Lenin ve Bolşevikler emperyalizm analizlerine dayanarak bu dönemde sömürge ve yarı-sömürgelerdeki devrimci krizin gittikçe şiddetlendiğini ortaya koyuyor. III. Enternasyonal’in “Bütün Ülkelerin İşçileri ve Ezilen Halkları Birleşiniz” stratejisinin teorik temellerini kuruyorlar.

1914-1919 arasında Lenin dikkat ve enerjisini oportünizmle savaşa, günün etkin oportünist teorileriyle hesaplaşmaya, devrimcilerin oport-

tünistlerden kopuşması ve devrimci enternasyonalistlerin birliğine yöneltiyor. Lenin ve Bolşevik Parti'nin III. Enternasyonal'in teorik temellerinin olgunlaştırılması için Kautsky ve II. Enternasyonal oportünizmine karşı yürüttüğü teorik ideolojik mücadele Ekim Devrimi'nin sağlamasıyla egemen hale gelmiştir. Lenin'in Sosyalizm ve Savaş üzerine yazıları, Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine (1915) makalesi; Marksizm'in Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm (1916); Emperyalizm Kapitalizmin En Yüksek Aşaması (1916); Proleter Devrimin Askeri Programı (1916 sonbaharı) eserleri aynı zamanda bu ara dönemde oportünizmle yürütülen mücadelelerin ürünleridir. Daha sonra onları, Devlet ve Devrim, Dönek Kautsky ve diğerleri izliyor.

Kapitalizmin eşitsiz gelişmesi sonucu emperyalist cephe zincirinin bir ya da birkaç yerden yarılmasının mümkün olduğu, devrimin emperyalist cephe zincirinin en zayıf halkasından gerçekleşeceği devrimci teorisi bu dönemde Lenin tarafından geliştirilir. II. Enternasyonal'in üretici güçler teorisinden kopuş ve devrim teorisinin yeniden kuruluşuna çarpıcı bir örnektir bu. 1900'lerin başından beri "Toplumsal devrimi nasıl yapacağımızı gelişmiş Avrupa proletaryasından öğreneceğiz" diyen Lenin, artık devrim sorununu farklı koymakta, eşitsiz gelişme yasasına dayanarak emperyalist zincirin en zayıf halkadan kırılacağını ve tarihin önlerine bir fırsat çıkartması durumunda toplumsal devrim yolunda ilerlemekte tereddüt etmeyeceklerini, yenilseler bile bunun dünya proletaryası için muazzam bir deneyim olacağını düşünmektedir.

Lenin II. Enternasyonal'in önde gelen liderlerinden biri değildir. Lenin önderliğinde Bolşevikler bu dönemde II. Enternasyonal oportünizmiyle hesaplaşmaya tutuşuyor ve II. Enternasyonal oportünizmiyle savaşıyor ve ondan kopan uluslararası devrimci sosyalist hareketin birliği için mücadele ediyor, hareketin uluslararası önderlik sorumluluğunu üstlenmeye hazırlanıyorlar.

1917 Şubat Devrimi, Bolşevik Parti Krizi ve Nisan Tezleri

Bolşevik Parti'nin Şubat-Nisan 1917 sürecinde yaşadığı dönüşüm kendi başına bir partinin yeniden yapılanmasının mükemmel örneğidir. Bolşevik Parti'yi 20. yüzyılın devrimci önderliğinin prototipi yapan süregelen tarihsel hazırlığın belirleyici bir halkasıdır. Denebilir ki, Ekim Devrimi'nin kaderi Nisan'da belirlenmiştir. 1917 Şubat Devrimi gerçekleşmiş, Çarlık yıkılmış, işçi ve asker vekilleri sovyetleri doğmuş, geçici devrimci hükümet kurulmuş, bir ikili iktidar durumu doğmuş; bütün toplumsal ilişkiler altüst olmuştur. Dünyanın en özgür ülkesi Rusya, 20. yüzyılın bütün çelişkilerinin düğümlendiği siyasi coğrafyadır.

Tarihin bu kritik dönemeç anında Bolşevik Parti'de yapısal kriz beklenmedik biçimde patlak veriyor. Değişen koşulları anlayamayan, oluşan yeni koşullara programatik, stratejik ve taktik yanıtlar üretemeyen "eski Bolşevikler" eski programda ve eski formüllerde ısrar etmektedirler. Bolşevik Parti tarihin gerisinde kalma riskiyle de karşı karşıyadır. Lenin'in Marksizm kavrayışı tarihin kilidini açan anahtardır. Lenin, devrimci yaşamı boyunca değişik dönemlerde Marksizm'in yöntemi

üzerine sert mücadelelere girmiştir. 1917 Şubat'ından sonra aynı şeye bir kez daha tanık oluruz.

“Marksizm, bizi, sınıflar ilişkisinin ve tarihin her anının somut özelliklerinin en doğru, aslına en uygun ve nesnel olarak doğrulanabilir, denetlenebilir bir hesabını yapmaya zorunlu kılar. Biz Bolşevikler, bu kurala, bilimsel temellere dayanan bir siyaset bakımından kesinkes zorunlu olan bu kurala her zaman bağlı kalmak zorundayız.

Marx ve Engels, ezbere öğrenilen ve yinelenen, olsa olsa [...] tarihsel sürecin her evresinin, somut iktisadi ve siyasal durumuyla zorunlu olarak değişen genel hedefleri gösterebilen ‘formüller’ ile haklı olarak alay ederek, her zaman, “bizim öğretimiz bir doğma değil, ama bir eylem kılavuzudur” demişlerdir.”

Tarihin o kritik eşliğinde Lenin, bütün Bolşevikleri, devrim ve sosyalizm adına düşünen herkesi iktisadi ve sosyal ilişkilerdeki değişimi, sınıflar arasındaki ilişkilerin yeni durumunu anlamaya, devrimci ihtiyaçları yanıtlamaya çağırır. Yalnızca Menşevikler, sosyalist devrimcilerle

değil “eski Bolşevikler” ile de mücadele halindedir. 10 maddeden oluşan meşhur “Nisan Tezleri” bir yeniden yapılanma manifestosu ve planı niteliğindedir. Tezlerin yalnızca son iki maddesi yeniden yapılanmanın en acil görevlerini çarpıcı biçimde vermektedir.

“9. Partinin görevleri:

a) en kısa zamanda parti kongresini toplantıya çağırarak;

b) parti programını başlıca şu konularda değiştirmek:

(1) emperyalizm ve emperyalist savaş konusunda;

(2) devlete karşı tutum ve bir “Devlet-Komün”ü* istemimiz konusunda;

(3) eskimiş olan asgari programı düzeltmek;

(c) partinin adını değiştirmek.**

10. Enternasyonalî yenilemek (rénover).

Devrimci bir Enternasyonal, sosyal-şovenlere karşı ve “merkez”e*** karşı bir Enternasyonal yaratılması girişimi.”⁴

Bolşevik hareketin şu ya da bu konuda kendini yenilemesi değil, söz konusu olan yeniden yapılanmasıdır.

⁴ Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, Eriş Yayınları

Lenin'in tezlerinden alıntılıdığımız bölüm, yapısal kriz gerçekliğini yansıttığı kadar yeniden yapılanmanın süreklilik, süreklilikte kopuş, sıçrama, içerip aşma gibi belli başlı itici güçlerini ve görüngülerini vermektedir.

Devrim koşulları altında “dünyanın en özgür ülkesinde” Bolşevik Parti artık açık örgütlenmektedir. Tüm Rusya Konferansı 24 Nisan'da toplanır. Lenin dehası yaklaşan toplumsal devrime geçiş sorunlarını partinin önüne koyar ve adeta partinin devrimci aklı yeniden kurulur. Partinin eskiyen, gerçekliğin gerisinde kalan asgari programı değiştirilir, III. Enternasyonal'in kuruluşu için karar alınır, “sosyal demokrat” sıfatını çıkartma ve Komünist Parti ismi karar altına alınır. II. Enternasyonal'in oportünist partileriyle kopuş, isim düzeyinde de somutlaştırılır. III. Enternasyonal ancak Ocak 1919'da kurulacaktır. III. Enternasyonal'e 21 kabul edilme koşulu da II. Enternasyonal ile ayrışma ve proleter devrimci enternasyonalizmi güvence altına alma, gündemde olan dünya devriminin genel kurmayını oluşturmayı temel alır. Ekim Devrimi sosyalist

mücadele tarihinin yeni dönemini açar ve 1919 III. Enternasyonal'in kuruluşu da ara dönemi kapatır.

1990'lardan günümüze uzayan bir ara dönem

Sosyalist mücadele tarihine ilişkin analizlerden çıkan açıklayıcı geldiğimiz teorik sonuçlar '89-'91 olaylarıyla sosyalist mücadele tarihinin bir döneminin kapandığını, bir ara döneme girildiğini bütünüyle doğrulamaktadır. Sosyalizm iddialı akımların yapısal kriz içerisinde olduğu son çeyrek yüzyılın temel bir gerçekliğidir. '60-'80 döneminin koşulları altında şekillenmiş sosyalizm iddialı akımlar yapısal kriz ve yeniden yapılanma ihtiyacı tarafından belirlenen bir ara dönemden geçmektedirler.

Marx'ın “Alman İdeolojisi” adlı yapıtında belirttiği gibi, “İnsanlar kendi tarihini kendileri yaparlar ama kendi keyiflerine göre, kendi seçtikleri koşullar içinde yapmazlar; doğrudan veri olan ve geçmişten kalan koşullar içinde yaparlar.” Bu sosyalizm iddialı akımlar, parti ve örgütlere de bütünüyle uygulanabilir. Eşitsiz ve sıçramalı gelişme yasası sosyalizm iddialı akımlar için de ge-

çerlidir. Sosyalizm iddialı akımların gelişimi eşitsiz olduğu kadar yapısal krizin derinlik ve genişliği de her birinde eşitsizdir. Her birinin yapısal krizin ayrıntısına varma, analiz ve yeniden yapılanmanın ihtiyaçlarına yanıt olma kapasiteleri de eşitsizdir. 90'lerden günümüze süre gelen ve uzayan ara dönemin verilerine bakılarak sosyalizm iddialı akımların her birinin gerçekliğinde bütün bunların sağlanması yapılabilir.

Marksist Leninist Komünistlerin Birlik Devrimi'ni izleyen yıllarda geliştirdikleri "ara dönem", "yapısal kriz" ve "yeniden yapılanma" analizleri ve bütünsel kavrayışları, öncü partinin kendi gelişimini yönetmesinin anahtarlarından birisi olduğu kadar sosyalist iddialı akımların ve emekçi sol hareketin gerçekliğini anlama ve çözümleme, sosyalizm iddialı akımların gelişimine dair öngöründe bulunabilme yeteneği kazandırarak da işlevli olmuştur. Emekçi sol hareketi meydana getiren yapılar özellikle devrimci yönelimini koruyanlar ara dönem, yapısal kriz ve yeniden yapılanma sorun ve tartışmalarından uzak durmayı, suskunlukla geçiştirmeyi tercih etmişlerdir. Ara dönemi de yapısal krizi de hal böyle olunca yeniden yapılanma sorunları ve görevlerini anlamaları da mümkün olmamıştır. Bu her birinin temel bir zaafına dönüşmüştür. Her biri için kendi gelişimini yönetme bağlamında kendiliğindencilik kaynağı oluşturmuştur. İçerisinde hareket ettiği dönemi anlamayı, keza girdabına çekildikleri yapısal krizi çözümlemeyi, yeniden yapılanma sorun ve görevlerini açığa kavuşturmayı "dert etmeyen" yapıların kendi gelişimlerini yönetmeleri mümkün olabilir mi? Bu yapısal krizin tek belirleyici

olduğu anlamına gelmez, ama en derindeki nedendir ve kendi hükmünü en katı biçimde icra etmektedir. Son çeyrek yüzyıllık dönemde emekçi sol hareketi oluşturan yapıların saflarında meydana gelen güncel krizler ve bölünmelerin en derindeki nedeni de kuşkusuz yapısal krizdir. Belki de şu eklenebilir, yapısal krizler aynı zamanda kendilerini "güncel" ideolojik, örgütsel krizler ya da siyasi tıkanıklıklar biçiminde de dışa vururlar.

'89-'91 olaylarıyla açılan ara dönemin neden bu kadar uzadığı üzerinde durmakta yarar var. Ara dönemin böylesine uzamasının, en büyük etkeni, modern revizyonist sistemin, sosyal emperyalist SSCB ve Varşova Paktı'nın öngörülemediği ve beklenmeyen çöküşünün dünya çapında sosyalizmin saygınlığını yerle bir etmesi, neoliberal saldırıyla da birleşerek proletarya ve çalışan yığınların saflarında yarattığı sınıf bilinci kırılmasının genişlik ve derinliğidir. Yığınların sosyalizmden kaçışı, sosyalist teorilere ve akımlara güven yitimi, sosyalist akımların saflarında meydana gelen çözülme ve dağılımlar, umutsuzluk ve çıkışsızlık ağır bir yük olarak sosyalist akımların üzerine binmiştir. '89-'91 döneminde oluşan yapısal krizin sosyalist mücadele tarihinin en derin, en kapsamlı ve en ağır krizi olduğu söylenebilir. 1914'de görece barışçı dönemin kapanması ve emperyalist savaşın patlak vermesi, II. Enternasyonal'in çöküşü ile oluşan yapısal kriz bile bu kadar ağır değildi. Özetle, ara dönemin bu denli uzaması her şeyden önce krizin derinlik ve kapsamıyla, yüksek ağırlık düzeyiyle ilgilidir.

Bir önceki dönemin farklı sosyalist eğilimlerinin benzer modeldeki ulus-

lararası yapılarının ayırıcı özelliklerinin başında teori, program ve strateji üretiminin yapıların merkezinde duran partinin ayrıcalığı olması geliyordu. İkamecilik bunu tamamlıyor ve bütünlüyordu. Yani merkezin çevresinde yer alan partiler de merkezin ürettiği teori, programatik ve stratejik yaklaşımları ikame ediyor, en iyi hâlikarda kendi ülke koşullarına uyarlamaya çalışıyordu. Bu yapılanma çevrede (çevredeki öznelerin) teorik gelişme imkanlarını büyük ölçüde ortadan kaldırıyordu. Çevre için de merkez için de her şey “enternasyonalizm” adına gerçekleşiyordu! Yıkım merkezden olunca, zaten teorik bakımdan çok da üretken olmayan bir önceki dönemden daha geri bir durum “başlangıç momenti” oldu, akabinde bir teorik çölleşme meydana geldi. Bir önceki dönemin ağır tortuları ayak bağı olarak gelişmeyi frenleyici olmuştur, olmaktadır. Bu tespitlerin örneğinin bizde emekçi sol hareketin son çeyrek yüzyıllık süreçte yani ara dönem boyunca teorik üretimindeki kısırlılığının analiziyle sağlaması yapılabilir.

Bir temel etken ise sosyalist akımların bir önceki dönem içerisindeki varoluşlarının yapısal krizi aşma kapasitesi bakımından yarattığı birikimin sınırlılığı ve toplamda yapısal krizi aşma dinamiklerinin zayıflığıdır.

Kuşkusuz dünya proletaryası ve halklarının mücadelesinin gelişim seyri ve düzeyi de temel bir etken olarak düşünülmelidir. Emperyalist

küreselleşmenin özelleştirme terörü, taşeronlaştırma, esnek üretim modelleriyle dünya proletaryasının sınıf bilincinde yarattığı ideolojik kırılma ve bir önceki dönemin sendikal yapılarını felç edip işlevsiz bırakması emperyalist küreselleşme koşullarında yol açan işçi kitle mücadelelerinin gelişmesinin gecikmesini de ayrıca kaydetmek gerekir.

Marksist Leninist Komünistler “dünya komünist hareketinin ideolojik ve örgütsel” kriz içerisinde olduğu gerçekliğini açıklıkla saptamış, değişik ideolojik söylem ve yönelimlerini, siyasal ve sınıfsal niteliklerini daima göz önünde tutarak farklı uluslararası platformlarda yer almış, kendi yönelimlerini koruyarak etkileşim içerisinde olmuştur. Çeyrek yüzyıllık varoluş tarihlerinde dünya ve bölge devriminin, Türkiye ve Kürdistan birleşik devriminin teorik, programatik ve stratejik sorunlarını içerisinde hareket ettikleri tarihsel, iktisadi, sosyal ve siyasal koşullar altında aydınlatmaya, yeni koşullarda devrimci öncü prototipini açığa çıkartma, yapısal krizi aşma ve yeniden yapılanmada büyük bir yol katetmişlerdir. Bu dönem ne genelde dünya komünist hareketi bakımından ve ne de Marksist Leninist komünistler bakımından kapanmış değildir. Ama yine de Marksist Leninist Komünistlerin yeniden yapılanma deneyimi Birlik Devrimi’nden başlayarak ayrıca incelenmesi gereken bir model oluşturmaktadır.

Yeniden yapılanma zorunluluğu ve üç farklı yönelim

Inan Özgür

Mücadelenin yasal veya yasadışı, barışçıl veya şiddete dayalı, silahsız veya silahlı bütün biçimlerini ahenk içinde kullanma kapasitesinde, Leninist parti anlayışının farklı tiplerde ve işlevlerde örgütler ve cepheler toplamı olarak parti modeli formunda gelişiminde, cepheleşmenin özgün yeraltı ve yerüstü biçimlerinin uygulanmasında, kadın devrimi programı ve stratejisiyle özerk komünist kadın örgütünün oluşmasında, devrim kavrayışının bölge ve dünya devrimi, dört parça Kürdistan devrimi ve kadın devrimi perspektifleriyle kapsamlılaşmasında ve nihayet “antifaşist, antiemperyalist, antisömürgeci, cins özgürlükçü demokratik devrim” programına ulaşmasında tarihsel yeniden yapılanmanın izi kolaylıkla sürülebilir.

Yapısal Kriz Ve Yeniden Yapılanma

1990’ların başında, dünya ölçeğinde, komünist ve devrimci hareketlerin, Marksizm ve sosyalizm iddialı akımların hepsi, nesnel olarak, yapısal bir krizle karşı karşıya kaldılar.

Revizyonistlerin egemenliğinde içten çürüyen Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı ülkeleri hızla çöküp dağılmış, sosyalist Arnavutluk ise uğursuz bir yenilgiye maruz kalmıştı. Dünya burjuvazisi “tarihin sonu” naralarıyla kesin zaferini ve kapitalizmin ebediliğini ilan ediyordu. Emperyalist sarayların postmodernist dalkavukları devrim ve sosyalizm ideallerini alaya alıyor, dünya işçileri ve ezilenleri nezdinde sosyalizme

sempati yıkıma uğruyordu. Dahası, devrim ve sosyalizm hedefleri, bu hedefleri gerçekleştirme öznel iddiasıyla hareket edenler arasında bile anlam kaybı yaşıyordu.

Aynı yıllarda, emperyalist küreselleşme süreci başlıca zincirlerinden kurtulmuş, tekelci sermayenin uluslararasılaşmasında yeni bir nitel düzeye varılmıştı. Kapitalist dünyanın iktisadi, siyasi ve toplumsal çehresinde büyük çaplı dönüşümler meydana geliyordu.

Bu tablo, sosyalizm için mücadelenin bir tarihsel döneminin kapandığını, yeni bir tarihsel döneminin ise eşliğinde olunduğunu resmediyordu. Zira büyük çoğunluğu 1960-80 aralığında oluşmuş veya değişim geçir-

miş parti ve örgütlerin içinde hareket ettikleri tarihsel koşullar artık aşılmıştı. Marksizm ve sosyalizm iddialı bütün akımlar için nesnel olarak bir yeniden yapılanma zorunluluğu ortaya çıkıyordu. Bir başka ifadeyle, şekillenen tarihi yapısal kriz nesnelliği, öznellik düzleminde ancak yeniden yapılanma yolundan yanıtlanabilirdi.

Uluslararası yapısal kriz, Türkiye ve Kürdistan topraklarında, o “an”daki özgün siyasi iklimle bütünleşerek karşılık buldu. Devrimci ve komünist hareket, 12 Eylül yenilgisinin yaralarını sarmaya başlamıştı, fakat yenilgi sonucu baş gösteren ideolojik ve örgütsel bunalımı henüz tamamen aşmış, bir siyasi atılım yoluna girmiş de değildi. İşçi ve emekçi mücadelelerinde kabarmalar gerçekleşiyor, fakat iktisadi ve hatta siyasi mücadelelere adım atan kitleler sosyalizm iddialı parti ve örgütlerin saflarında artık kendiliğinden birikmiyordu. Kuzey Kürdistan’da ulusal özgürlük savaşımı serhildanlarla bir devrim düzeyine sıçrarken, devrimci gelişme çarpıcı biçimde eşitsizlik gösteriyor ve Türkiye’de kışkırtılan şovenizm emekçi sol hareketi gitgide daha çok baskılıyordu.

Dünya devriminin siyasal ve toplumsal koşullarındaki değişimden köklenen, aynı zamanda Türkiye ve Kürdistan birleşik devriminin siyasal koşullarındaki değişimden beslenen yeniden yapılanma zorunluluğu, böylece ‘90’ların başında, öznel planda sosyalizm iddiasını dile getiren siyasal akımların karşısına dikilmiş durumdaydı. İster devrimci isterse reformcu olsun, ister sosyalizm için dövüşsün isterse sosyalizmi sadece lafta benimsesin, üstelik yapısal krizin ayırtına varsın veya varmasın, sosyalizm iddialı

bütün parti ve örgütler değişen tarihsel koşullar tarafından yeniden yapılanmanın çekim alanına itilmişlerdi. Çünkü aşılacak tarihsel koşullarda şekillenmiş ideoloji, teori, program, strateji, taktik ve örgüt bütünlükleriyle hareket ediyorlardı. Oysa oluşmakta olan yeni tarihsel koşullar, bilinçli ve iradi yönelimlere konu olsun veya olmasın, kapsamı, sosyalist ideolojik argümanlardan Marksist teorik kavrayışa, emperyalist küreselleşme analizinden sosyalizmin yenilgisinin derslerine, dünya ve bölge devrimi perspektiflerinden Türkiye ve Kürdistan birleşik devrim stratejisine, kadın özgürleşmesinden politik mücadele tarzına, cephesel ittifaklardan örgütsel birliklere, mücadele biçimlerinden parti yapısına kadar uzanan bir yenilenmeyi gerektiriyordu.

Devrimci olan için akıntıya karşı kürek çekmek demektir bu. Yeniden yapılanmanın devrimci muhtevası, sosyalizm için mücadelenin yeni tarihsel döneminin devrimci önderliğini, 21. yüzyılın devrimci önderliğini oluşturmaktır.

Bugünden geriye bakıldığında, ‘90’ların başında uluslararası düzeyde ortaya çıkan yapısal krizin bütün boyutlarının en baştan belirginleşmiş olmadığı ve belirginleşmesinin yılları aldığı, dolayısıyla devrimci yeniden yapılanmanın da öyle kısa vadede birkaç hamleyle sonuçlanmasının mümkün olmadığı ve birbirini tamamlayacak birçok yenilenme adımını gerekli kıldığı daha net görülür.

Üç Farklı Yönelim

Türkiye ve Kuzey Kürdistan’da, 90’ların başında emekçi sol hareketin nesnel olarak önüne dikilen yeniden yapılanma zorunluluğu karşı-

sında birbirinden farklı üç yönelim kendini gösterdi.

1) Dogmatik yönelim. Kapitalist emperyalizm bünyesinde meydana gelen değişimleri, sosyalizmin yenilgisinin nedenlerini, Türkiye ve Kürdistan devriminin yeni sorunlarını nesnel bir incelemeye tabi tutmaktan, bunlardan çıkan sonuçlarıysa program, strateji, taktik ve örgüt düzeylerinde yenilenmelere dayanak yapmaktan kaçınmak, kapanan tarihsel dönemdeki varoluş tarzını aynen savunup sürdürmeye çalışmak dogmatizmin tipik tutumu oldu. Mevcut olanı koruma tutuculuğu, Marksist teorik yöntemin tabulaştırılmış örgütsel görüşlere kurban edilişi, doktrinerizm, ilkesiz ayrılıkçılık geleneğinden kopamayış ve grupçuluk kültürünün baskınlığı, burada eski varoluşa nicel tahkimat yapmanın ötesinde bütünsel bir devrimci yenilenmeyi imkansız kıldı. Zaten, nesnel olarak filizlenen yeniden yapılanma zorunluluğu öznel düzlemde büsbütün inkar ediliyor, eskiyle bir içerip aşma ilişkisi kurmaya cesaret edilemiyordu.

2) Tasfiyecî yönelim. Yeniden yapılanma zorunluluğunun farkına varmak, tarihsel ve güncel olgulara yeni sorular sormak ve bu sorulara yeni yanıtlar aramak, fakat bunu devrimci ideolojik normlara ve Marksist teorik ilkelere sırtını dönerek yapmak, yeniyi tartışmayı devrimci tarihle ve devrimci kazanımlarla hesaplaşmanın yordamı haline getirmek, böylece kopuş yaparken devrimci yeniyi sıçramak yerine daha da geriye düşmek tasfiyeciliğin karakteristik tutumu oldu. Devrimin ve sosyalizmin muzaffer geleceğine inanç zayıflamasının, Marksizmi devrimci ruhundan soyundurmaya girişmenin,

tarihsel devrimci birikimi toptan damgalayıp inkar etmenin, devrimci savaşımın bedellerini göğüsleme kararlılığından yoksunlaşmanın varıp varabileceği yer, sadece, burjuva demokrasisine angajmanın ötesine geçemeyen bir yeni varoluş biçimi olabilirdi. Zira yenilgilere yenilinmiş, devrimci iradeler kırılmış, ideolojik çözümler derinleşmiş, reformist siyasette karar kılınmıştı.

3) Devrimci yönelim. Yeniden yapılanma zorunluluğunu devrim ve sosyalizm amaçlarına sarsılmaz bir sadakat besleyerek anlamlandırmak, içinden çıkıp gelinen eski tarihsel koşullardaki bütün devrimci değerleri içermek ama bütün yetmezlikleri de eleştirmek, hem tasfiyecilikle ama hem de dogmatizmle kendisi arasına kesin sınırlar çekmek, uluslararası komünist hareketteki bölünmelerle karakterize olan bir dönemde şekillenmiş Marksizm kavrayışını yenilemeye girişmek, grupçuluk illetinden ilkesizleşmeksizin sıyrılmak bu yönelimin devrimci niteliğini belirledi. Yeniden yapılanma süreci boyunca tutulacak Marksist-Leninist kılavuz ipi, politik iktidar mücadelesini devrimci çizgide büyütme hedefine, kısacası devrimci pratiğe mutlak bağlılık olacaktı. Geçmişle gelecek arasındaki devrimci köprüyse ancak sürekliliğin ve kopuşun birliğinde sağlanabilirdi. Devrimci yeniden yapılanmanın meşakkatli yolunu yürütmek, o zaman, devrimci hareketin Rönesansı olmayı başarmakla eş anlamlıydı.

Burada, “içerip aşmak” anahtar kavramımızdır. Sürekliliğin ve kopuşun diyalektik birliğinin devrimci ifadesidir o.

Yeniden yapılanmanın süreklilik ayağı, Marksizm-Leninizmin temel

ilkelerinin, politik sınıf savaşımında devrimci konumlanışın, bütün tarihsel devrimci değerleri ve kazanımları sahiplenişin tutkuyla sürdürülmesi sayesinde kurulabilir. Eskiden kopuşun yeniye devrimci sıçramayı getirmesinin ihmale gelmez bir şartı devrimci sürekliliğin sağlanmasıdır. Tasfiyecilik, önceki tarihsel dönemde devrimcilik üretmiş ve sosyalizm için mücadeleyi güçlendirmiş ne varsa inkar ettiği içindir ki, devrimci sürekliliğin kırılcısı, bir numaralı tehditidir.

Yeniden yapılanmanın kopuş ayağıysa, Marksizmi kavrayışta ve uygulayışta sıkışılmış sınırlardan, politik önderlik anlayışının eski dü-

zeyinden, devrimci örgütün varoluşunu bir nevi amaçlaştıran zihniyetten sıyrılmakla meydana getirilebilir. Kendini devrimci bir özeleştirici hareketi olarak örgütlenme basireti, önceki tarihsel döneme ait devrimci varoluş tarzına eleştirel yaklaşma cesareti, yeni sorular sormayı ve yeni yanıtlar vermeyi, devrimci kopuşlar gerçekleştirmeyi olanaklı kılar. Dogmatizm ise, olanca tutuculuğu ve kuşkuculuğuyla, kopuşun freni ve yenilenişin engelidir.

Yeniden yapılanma zorunluluğu karşısında ayrı ayrı dogmatik yönelim ve tasfiyecilik yönelim sergileyenlerin, ya kopuşlardan sakınarak ya da sürekliliği çöpe atarak, nihayetinde “içerip aşmak” kapasitesi ortaya koyamamakta buluşmaları emekçi sol hareketimizin hakikaten çarpıcı bir gerçeğidir.

Dogmatizmin Bozulmayan Ezberi

90’ların ilk yarısında, ortaya çıkan yeni tarihsel koşullar altında yeniden yapılanma zorunluluğuna gözlerini kapatanların başında Devrimci Sol ve TKP-ML* geliyordu.

İdeolojik, teorik, programatik ve politik yönleriyle birbirinden hayli farklı devrimci çizgilere sahip olan bu iki devrimci akım, gerek emperyalist-kapitalist dünyanın gerekse Türkiye ve Kürdistan’ın o tarihi dönemde geçirmekte olduğu köklü ve hızlı toplumsal ve siyasal değişimleri adeta yok sayarken, aynı dogmatik tarzı paylaşıyorlardı.

Her ikisine göre de, ne Sovyetler Birliği ve Varşova Paktı ülkelerinin içten çöküşünün ne de emperyalizm bünyesinde sermayenin ve üretimin dünyasallaşmasında varılan yeni

* Maocu geleneğin '90 yıllarda TKP/ML ve TKP(ML) adlarıyla devrimci mücadele veren iki temel partisi birden kastediliyor

evrenin devrimci program, devrimci strateji ve taktikler, devrimci örgütlenme biçimleri düzeylerinde yenilenme gerektiren herhangi bir etkisinden bahsedilebilirdi. Ne 70'lerde ve 80'lerde sahip oldukları Marksizm iddialı teorik kavrayışların sorgulanmasının ne de yine aynı yıllarda geliştirdikleri mücadele ve örgütlenme tarzlarının eleştirel analizinin gereği vardı. Öyle ki, mesela TKP-ML'de, "Türkiye yarı-feodal ve yarı-sömürge bir ülkedir, patronağa devletiyse kırdan kente doğru gelişecek bir devrimle yıkılacaktır" şeklinde kabaca özetlenebilecek olan programatik ve stratejik tez, İbrahim Kaypakkaya'dan sonraki 20 yıl içinde bir tür tabu haline getirilmiş ve dokunulmaz kılınmıştı.

Devrimci Sol ve TKP-ML, -elbette ilki çok daha baskın olmak üzere- önceki tarihsel dönemde Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da devrimci hareketin fazlasıyla mustarip olduğu grupçuluk, rekabetçilik, sekterlik ve ilkesiz ayrılıkçılık hastalıklarını neredeyse gururla taşımaya devam ettiler. Kendileri dışında mevcut olan devrimci güç ve imkanlara inkarcı veya küçümseyici yaklaşımları, örneğin, birinin bütün diğer devrimci ve reformist akımları aynı "oportünistler" çuvalına dolduran yavan tekerlemesinde, diğerinse cephesel bir ittifakın ancak proletarya partisi milyonlarca işçiye ve köylüye önderlik eden bir gelişme safhasına ulaştığında mümkün olabileceği ezberinde görüldüğü gibi, devrimci cepheleşme yeteneksizliğinin devamından başka bir işe yaramadı.

Belki en çarpıcısı şuydu ki, Türkiye'de tarihsel devrimci geleneğin başlıca damarlarından ikisini oluşturan bu iki devrimci akım,

1990'ların ilk yarısında Kuzey Kürdistan'daki gerilla savaşının halk serhildanlarıyla buluşması sonucu alev alan Kürt ulusal devrimine özgü bir devrimci yaklaşım üretemedi, aslında birleşik devrimimizin Kuzey Kürdistan'da patlak verdiğini ve ama eşitsiz geliştiğini görüp anlayamadı. Eldeki programatik ve stratejik görüşler Türkiye'den önce Kürdistan devriminin hele de başka bir partinin önderliğinde gelişebileceğine ihtimal vermiyordu, hayatın akışıysa benimsenmiş ideolojik-teorik görüşlere uymalıydı, öyleyse ortada böyle bir devrim olamazdı! Hakikaten, devrimi anlayamayan devrimciliğin trajedisiydi bu.

90'lı yıllar, aynı zamanda, hem Devrimci Sol'un hem de Maoçu devrimci gelenekten iki partinin örgütsel başkalaşımına tanıklık etti. Devrimci Sol, birkaç yıl boyunca yürüttüğü etkili silahlı mücadele kampanyasının intikamcı ve katliamcı faşist devlet terörüyle yanıtlanmasının ve o arada örgütsel bölünmeye uğramasının ardından, DHKP-C olarak yeniden örgütlendi. Maoçu devrimci gelenek ise, TKP/ML ve TKP(ML)

formlarında iki parti olarak, örgütsel düzlemde ayrışma-birleşme-ayrışma döngüsünden geçti. Her iki kulvarda dar anlamda yaşanan örgütsel yeniden yapılanmalar, esasen eski devrimci varoluş tarzlarının yeniden üretilmesi temelinde gerçekleştiler, tarihsel olarak ortaya çıkan yeniden yapılanma zorunluluğuna yanıt verme iddiasına, perspektifine, kapsamına, hatta sezgisine sahip değildiler. Buradaki örgütsel bölünme ve yenilenme örneklerinin, en somut ve en güncel halleriyle örgütsel sorunlardan kaynaklandıkları açıktır, fakat öte yandan, eski devrimci varoluş tarzları ile yeni tarihsel koşullar arasında oluşmuş çelişkiye dayanan ve

TDKP, söz konusu ettiğimiz dogmatik yönelimin aynı süreçteki diğer bir temsilcisiydi.

en azından bir dip akıntısı olarak rol oynayan yapısal krizin nesnel etkisinden tamamen azade oldukları da söylenemez.

TDKP, söz konusu ettiğimiz dogmatik yönelimin aynı süreçteki diğer bir temsilcisiydi. Ama dogmatik savunma hattının DHKP-C ve TKP-ML bünyesinde nesnel bakımdan devrimcilikte ısrar da üretmesinden farklı olarak, TDKP dogmatizmi siyasi kemendini tasfiyeciliğe attı. Zira TDKP yönetimi bir devrimci irade kırılması ve sağa kayış sürecinden geçmekteydi.

12 Eylül faşizmi karşısında fiilen siyaset dışı kalmış olan TDKP'nin siyasal ve örgütsel çalışmalarının yeniden toparlanışını hızlandıran 1990'daki konferans, ne teori ve

program ne de strateji, taktik ve örgüt modeli bakımından bir yeniden yapılanma perspektifine sahipti. Üstelik partide öteden beri mevcut olan sağcı eğilim hiçbir zaman gide-rilmemişti. Dünya burjuvazisi kapitalizmin zaferini kutlarken, devrim ve sosyalizm ideallerini, sosyalizm uğruna devrimci savaşımı son sürat karalarken, on yıl arayla yaşanmış yerel ve dünyasal çifte yenilgi tarafından devrimci iradesi iyice kemirilen TDKP yönetimi de “solculuğa karşı” ideolojik savaş açtı. Devrimci direnişi küçümsemekte, devrimci şiddeti aşağılamakta ve devrimci askeri eylemleri “kör terör” olarak yaf-talamakta derinleşti. Sonuç, devrimci mücadele çizgisinin tamamen terk edilmesi ve TDKP'nin gerçekte bütünüyle yasal bir partiye dönüştürülmesi oldu. Dogmatizmi içselleştirenlerden biri olan TDKP'nin 90'ların ilk yarısında reformcu ve tasfiyeci bir konuma demir atması olgusu, genel yapısal krizin, onu görmeyenleri veya görmezden gelenleri, yani yeniden yapılanmaya ayak direyenleri de pekala çekim alanına aldığına, hatta tepetaklak edebildiğine işaret etti.

Materyalist diyalektik yöntemin abc'sidir: maddi gerçeklik teorik görüşün daima üstünde tutulmalıdır. Oysa kendisini “en has Marksist-Leninist” sayan dogmatizm, teorik görüşlerini, maddi gerçeğin düşünsel yansıması olarak değil, ideolojik yargının maddi gerçeğin yerine geçirilişi olarak kurar. Teorinin gerçekliğe uygun düşmesi gerekirken, gerçeklik teoriye uydurulmaya çalışılır. Tarihin akışı ve koşulların değişimi Marksizm'in sürekli yeni durumlara ve olaylara uyarlanmasını, eskiyen fikirlerin yenilenmesini, yeni teorik çıkarsamalar yapılmasını şart koşar-

ken, taşınagelen eski fikirler sanki zaman durmuşçasına dondurulur. Ama tarihin her belirli andaki somut hareketine bağlı olarak değişip çeşitlenen başlıca devrimci görevleri açıklama yeteneği göstermekten aciz bir teorik tarz, üzerine en şatafatlı Marksizm etiketi yapıştırılmış da olsa, Marksizmi cansızlaştırmaktan, kitabileştirmekten, işlevsizleştirmekten başka bir sonuç yaratmaz.

İşte bu tarz bir dogmatik teorik kavrayış, 90'larda nesnel olarak karşısına çıkan yeniden yapılanma zorunluluğuna daha baştan gözlerini kapadı. Günün geçmişin bağrından nasıl doğduğunu ve geleceğin hangi olasılıklarını içerdiğini aydınlatmak böylece imkansızlaştı, dolayısıyla dönemsel devrimci görevlerin tanımlanışı tarihsel gelişmenin gerisinde kaldı. Tarihin akışıyla kaçınılmazca eskiyen görüşleri yenileriyle değiştirme ihtiyacı gündem bile olmadı. Dogmatik yönelimin “en devrimci, “en komünist”, “en proletaryacı” olmakla övünen şu veya bu temsilcisinin eliyle, özgürlük ve sosyalizm için mücadelenin yoluna “Kürt milliyetçiliğine yedeklenme”, “feminist sapma”, “işçi sınıfından uzaklaşma” gibi korkuluklar dikildi. Böylece sosyal-şovenizme, erkek egemenliğine, ekonomizme ve sendikalizme bolca prim verildi.

Tasfiyeciliğin Demokrasiyi Yeniden Keşfi

1990'ların başında, yeniden yapılanma zorunluluğunu yanıtlamada tasfiyecî yöneliminin temel ürünü ÖDP oldu.

Önceki dönemde Devrimci Yol'dan kalan başlıca iki kesim, Kurtuluş kadroları ve çevresi, TKEP kadroları ve çevresi, ayrıca eski TKP

ile TİP'in birleşmesinden doğmuş TBKP'nin ana gövdesi ve irili ufaklı başka birkaç grup ÖDP'yi meydana getirdiler. Marksizm-Leninizm'den değişik oranlarda etkilenmiş küçük burjuva devrimci örgütler olan Dev-Yol ve Kurtuluş, 12 Eylül askeri faşist darbesi karşısında aldıkları yenilgi ve yaşadıkları dağılma zemininde devrimci irade kırılmasına ve ideolojik çözülmeye uğramışlardı. 1989-91 çöküşüyle başlayan uluslararası gerici dalgası koşullarında ise, bu iki örgütün eski yönetici kuşağı önceki devrimci çizgilerinden göçü her yö-

1990'ların başında, yeniden yapılanma zorunluluğunu yanıtlamada tasfiyecî yöneliminin temel ürünü ÖDP oldu.

nüyle tamamladı. TBKP'lilerin devamcısı oldukları TKP revizyonizmi öteden beri, TKEP revizyonizmi ise 12 Eylül yenilgisinin hemen ardından zaten yasallaşmaya odaklı reformist çizgide duruyorlardı. Nihayetinde, ÖDP'nin bütün oluşturucuları için devrimcilikle aralarına kalın bir duvar örmek, bir daha hapishaneye girmemek, illegaliteden süratle kaçmak, burjuva yasallığına sığınmak ve tedricen demokrasiye ilerlemeyi hedeflemek ortak paydaydı.

Nefesi kesilmiş eski devrimciler, yorgun demokratlar, orta sınıf solcu entelektüeller, Marksist söylemli reformistler, sosyalizm yığınları ve kaçkınları için bir umut olarak, burjuva liberallerin teşvikini ve burjuva medyanın sempatisini de arkalayarak sahneye çıktı ÖDP. Yeniden yapılan-

ma iddiası, onda, yeni bir Marksizm anlayışı, yeni tipte bir program, mücadelenin yeni biçimleri ve çoğulcu yeni parti modeli olarak dile getiriliyordu.

Teorik yenilenme meselesini Marksist teorinin dünyayı ve tarihi açıklama gücüne yalnızca inançsızlık örgütleyen “sosyalizmin ideolojik bunalımı” veya “Marksizm’in krizi” gibi tespitlerin kılavuzluğunda ele almaya başlamanın, birkaç adım sonra, 20. yüzyıldaki Marksist-Leninist ideolojik ve teorik görüşlerin kategorik reddine varmasında şaşılacak bir yan yoktu. Sınıflar savaşımı, zora dayalı devrim, silahlı halk ayaklanması, proletarya diktatörlüğü, Leninist tipte parti gibi başlıca devrimci görüşlerin güverteden denize atılması gemiyi bir hayli hafifletti. Kapitalizm içinde sosyalizm adacıkları, belediye sosyalizmi, hisseli işletmeler biçiminde sosyalist nüveler, bu türden adımlarla sosyalizme tedrici geçiş teorileri ortalığa saçıldı. Bahsedilen sosyalizm de zaten “piyasa sosyalizmi”ydi. Keza kapanan eski dönem devrimin güncelliğini de beraberinde götürmüştü, bundan

böyle siyasi ve iktisadi demokratikleşme programı esas alınmalıydı. Öyle ki, ÖDP programında lafta bile olsa devrim hedefinin ve sosyalizm amacının dolaysızca vurgulanmasına tenezzül edilmedi. Sivil toplumcu, sol liberal, postmodernist, bayağı reformist görüşlerden müteşekkil bir bulamaç yeni partinin teorik temellerini oluşturdu. Parti programının özüyse burjuva demokrasisini gerçekleştirmekten başka bir şey değildi. Dahası, burjuva yasallığına zincirlenmiş bu programatik çerçeveye Kürt ulusal sorununda bütünlüklü bir halkçı demokratik çözüm önerisi de artık girmiyordu.

Burjuva yasallığına teslimiyet, teorinin ve programın güdük küçük burjuva reformist niteliğini belirlediği gibi, politik mücadele tarzının ve biçimlerinin sınırlarını da belirledi. Üstelik zaten, “Marksist teorinin krizine çözüm bulma” şeklindeki tasfiyeci öncelikte teori-pratik birliği kırılmış, politik mücadele ikincileştirilmişti. Bu politik mücadelenin stratejisi de artık burjuva demokrasisine ulaşmaya endeksliydi. Mücadelenin silahlı, şiddete dayalı, yasadışı,

barışçıl olmayan biçimleri toptan reddediliyor, aslında işbirlikçi tekelci Türk burjuvazisinin sömürgeci faşist diktatörlüğüne karşı mücadele taktiğinden yoksunluk resmediliyordu. Tasfiyeciliğin ve reformculuğun belirleyici önemde bir kaynağı, yani devrimci mücadelenin bedellerini göze alamama, ölümsüzlük ve tutsaklık uğraklarından geçmeyecek bir mücadele yolu arama tutumu, belki de en çıplak haldeki dışavurumunu, politik mücadele biçimlerini ele alışta buluyordu.

Yenilenme adına ileri sürülen ama gerçekte çoktan bayatlamış olan diğer ideolojik, teorik, programatik ve politik tasfiyeci argümanları bir yana, ÖDP'nin en fazla dikkat toplayan yeniliği çoğulcu parti anlayışıydı. Salt örgütsel bir konu olmayan çoğulcu parti modeli, aslında, ÖDP'nin ideolojik ve teorik temelleriyle, programatik amaçlarıyla ve politik varoluş tarzıyla özdeşlik gösteriyordu. ÖDP'de ifadesini bulan tasfiyeci yönelimli yeniden yapılanma girişimi, bir bakıma, çoğulcu parti modelinde birleşmek demektir.

Tasfiyecilik, önce Leninist parti modelini karikatürize etti, sonra bu karikatüre saldırarak çoğulcu parti modelini formüle etti. İşin gerçeği, ÖDP'yi meydana getiren grupların hiçbirinin kendi başına yola devam edecek iradesi yoktu, ama öte yandan, kendi grubundan vazgeçme niyeti ve diğer gruplara güveni de yoktu. Demek ki, buradaki çoğulcu parti modeli, daha baştan, modelin bizzat varlığını tehdit eden ölümcül bir içsel çelişkiyle malul halde dünyaya geldi.

Burjuva liberalizminin sosyalist demokrasi sosuna bulanmış bir örgütsel birlik versiyonu olan çoğul-

cu parti, doğası gereği, yasadışı bir örgütsel temele sahip olamazdı ve ancak burjuva yasallığına bağımlı biçimde örgütlenebilirdi. Model, reformcu bir demokrasi programı, barışçıl mücadele biçimleriyle sınırlanma ve salt yasal örgütsel varoluş bütünlüğünü, yani tasfiyeci nitelikte yeniden yapılanmanın köşe taşlarını kendisinde cisimleştiriyordu. Devrimin zaferi uğruna birleşmiş devrimcilerin mücadele örgütü olarak bir çoğulcu parti tasavvuru, en iyimser ihtimalle bir ham hayal, pek muhtemel olarak ise bir forum salonu inşası olabilirdi. Nitekim ÖDP deneyimi,

Tasfiyecilik, önce Leninist parti modelini karikatürize etti, sonra bu karikatüre saldırarak çoğulcu parti modelini formüle etti.

böyle bir parti yapısının, reformist çizgide dahi kayda değer bir politik mücadele enerjisi açığa çıkaramadığını, somut politik pratikten ziyade soyut politik gevezelik ürettiğini, iç saflaşmalarla bunalımdan bunalıma sürüklenmeye yol açtığını kısa sürede ispatlayacaktı.

ÖDP, büyük yenilenme iddiasıyla ortaya çıkmasına rağmen, yeniden yapılanmanın işlevsel bir reformist seçeneğini dahi yaratamadı. Bu başarısızlık, inançla ve tutkuyla bağlanılacak yeni bir ortak amaç oluşturamamanın, keza yeni bir ortak ideolojik, politik ve örgütsel kimlik yaratamamanın, dolayısıyla politik mücadelede anlamlı bir kazanıma ortak imza atamamanın kaçınılmaz sonucuydu.

90'lardaki yeniden yapılanma nesnelliği toprağında boy veren tasfiyecilerle öznel eğilimler, kuşkusuz ki, ÖDP deneyimiyle sınırlı olmadı. Örneğin, Devrimci Yol'dan kalan diğer bir kesim Halkevleri olarak örgütlendi, eski TKP izleyicilerinin bir bölümü SİP'te toplandı, EMEP kuruldu, Tony Cliff ekolünden Troçkist bir çevre yasal parti kurmaya girişti. Ayrıca, SSCB ve Varşova Paktı'nın çöküşüyle estirilene sert uluslararası antisosyalist rüzgar ortamında PKK'nin sosyalizm sembollerini kaldırmaya ve resmi sosyalist argümanlarını değiştirmeye yönelmesinin, başka bir kulvardan, o yıllarda serpiyen yeni tasfiyeciliği besleyici etkileri oldu. Ne ki, bahsedilen türde tasfiyeci ve reformcu yasal örgütlenme hareketlerinin hiçbiri, yeniden yapılanma zorunluluğunun öznel planda az çok kavranıp formüle edilmiş açısından da, fiilen atılan yeniden yapılanma adımlarının çapı ve derinliği açısından da, ÖDP örneğiyle kıyaslanabilir değildi.

Devrimci Yeniden Yapılanma Hamlesi

90'ların ilk yarısında girilmiş diğer bir yeniden yapılanma hamlesi, MLKP'nin devrimci mücadele sahnesine çıkışı oldu.

MLKP'nin kuruluşunu kararlaştıran Birlik Kongresi, geçmiş ile geleceğin devrimci etkileşime girdiği, geçmişin tüm devrimci kazanımlarının özümsemişi ve geleceğin yeni devrimci varoluşsal temellerinin atıldığı, süreklilik içindeki bir kopuş ve sıçramanın, bir içerip aşma hamlesinin gerçekleştiği an olmasından dolayıdır ki, "birlik devrimi" olarak nitelendirildi. Birlik devrimi, onun mimarlarının bizzat kendi eski va-

roluş tarzlarıyla, taşıyageldikleri komünist zihniyetleriyle yürüttükleri zorlu bir mücadelenin eseri idi. MLKP'nin öncelleri, '71 devrimci atılımından köklenmiş ve esasen 1974-80 kesitinde oluşmuş, uluslararası komünist hareketin bölünmeler ve parçalanmalarla karakterize olan bir döneminin özellikleriyle yapılmış komünist örgütlerdi. Bu bakımdan, onların devrimci ideolojik şekillenişlerinin, Marksizmi kavrama ve uygulama kapasitelerinin, politik önderlik anlayışlarının, kitlelerle devrimci ilişkileneş tarzlarının, ör-

Başarılan birlik, bu eski devrimci zihniyetten yeni bir devrimci zihniyete geçişi sağlaması, kısacası bir zihniyet devrimi olarak gerçekleşmesi nedeniyle, birlik devrimi nitelmesine hak kazandı.

gütlenme modellerinin birbirleriyle etkileşim halinde düşünsel ve ruhsal karşılık bulması anlamıyla komünist zihniyetleri de 90'larda artık kapanmış olan tarihsel döneme aitti. Başarılan birlik, bu eski devrimci zihniyetten yeni bir devrimci zihniyete geçişi sağlaması, kısacası bir zihniyet devrimi olarak gerçekleşmesi nedeniyle, birlik devrimi nitelmesine hak kazandı.

Örgütsel bakımdan sonuçlandırılmış bir yeniden yapılanma olarak partinin kuruluşu, tarihsel yeniden yapılanmanın elbette tamamlanışı

değil, onun devrimci girişi ve temellerinin atılışydı. Bu tarihsel yeniden yapılanma zorunluluğunun devrimci bilinci, henüz tüm boyutlarıyla beraklaşmış olmasa bile, MLKP'nin doğumunda bereketli bir tohum olarak içerilmişti. Komünistlerin birliği olarak partinin doğumu, aynı zamanda, uluslararası komünist hareketin 20. yüzyılın ikinci yarısına damga vurmuş olan bölünme ve parçalanma eğilimine, 1989-91 çöküşüyle yaşadığı derin ideolojik ve örgütsel krize, elbette kendi konumundan başlayarak, enternasyonalist devrimci bir müdahaledeydi. MLKP, sosyalizm için mücadelenin yeni tarihsel döneminin bütün teori, program ve strateji sorunlarını çözmeye, devrimci gelişmenin bütün yeni ihtiyaçlarını yanıtlamaya soyunarak, bu yeni dönemin müstakbel devrimci önderliğe sorduğu soruları teorik olarak anlamlandırma ve pratik olarak yanıtlama hattında mevzilenerek, 21. yüzyılın devrimci önderliğini kazanma iddia ve perspektifiyle donanarak yürümeye başladı.

MLKP, aşılımış tarihsel koşullara ait olmadığını, yeni tarihsel koşulların bir devrimci öznesi olarak

dünyaya geldiğini çok geçmeden kendi pratiğiyle kanıtlayacaktı. Bununla beraber, onun, neredeyse kuruluş gününden itibaren, bir yandan dogmatik yönelimdeki çeşitli akımlardan gelen sağa kayış, tasfiyecilik ve oportünizm suçlamalarıyla, diğer yandan tasfiyeci yönelimdeki çeşitli akımlardan gelen sol maceracılık, dogmatiklik ve tutuculuk suçlamalarıyla aynı anda karşılaşması da, hem dogmatizmle hem de tasfiyecilikle arasına sınır çekerek adımladığı güzergahın devrimci niteliği hakkında dikkate değer bir göstergeydi.

90'lardan Günümüze Değişim Halindeki Emekçi Sol Hareket

Günümüzden 1990'lara yöneltilen basit bir karşılaştırma bakışı bile, ister devrimci parti ve örgütler boyutuyla isterse reformcu parti ve örgütler boyutuyla olsun, emekçi sol hareketin görünümünün çarpıcı değişimler geçirmiş olduğunu hızla ve rahatlıkla fark eder.

Önce belli başlı devrimci parti ve örgütlerin seyrine bakalım: DHKP-C yeniden yapılanma zorunluluğuna sonuna değin ayak diremiş, böyle yaptıkça da siyaseten hırçınlaşıp

sekteleşmiş, özellikle küçük burjuva rekabetçi, sosyal-şoven ve erkek egemen damarları kabardıkça kabarmıştır. Yeniden yapılanma zorunluluğunun çekim alanına kendiliğindenci tarzda girmiş olan Maoocu devrimci gelenek, esasen örgütsel nedenlerle yeni bölünmelere uğramıştır. Bugün iki ayrı parti olarak örgütlenen TKP-ML, Kürdistan devrimi, cepheleşme, kadın özgürlük mücadelesi ve parti yapısı gibi konularda, farklı düzeylerde, ağır, gelgitli, bocalamalı, parçalı değişimler geçirmiştir. Parti ismini değiştirmesi dahi önemli olan MKP ise, sonunda devrim programı ve stratejisi dahil daha kapsamlı bir kopuş ve yenilenme rotasına girmesine rağmen, yeniden yapılanmanın kolektif devrimci bilinç ve iradesini geliştiremediğinden ve üstelik iç ideolojik denge yitimi yaşadığından, yeni parti çizgisini ve yapısını halen oturtamamıştır. TİKB, tutulduğu örgütsel ve ideolojik bunalımlardan çıkamayıp birkaç bölünme yaşamış, siyaseten gittikçe etkisizleşmiştir.

Bir de belli başlı reformcu parti ve örgütlerin seyrine bakalım: Herhangi bir politik mücadele örneğinde gelişmenin yönü üzerinde etkili olmuş somut bir iz bırakamayan ÖDP, bunun basıncı altında büyüyen iç kavgalar sonucunda, art arda sayısız bölünmelere uğramış, hem çoğulcu parti modelinin ve hem de bütün bir yeniden yapılanma projesinin iflasıyla karşı karşıya kalmış, en nihayetinde Sol Parti'ye dönüşerek bu iflası adeta itiraf etmiştir. SİP'ten dönüşen TKP, en pespaye biçimlerde sosyal-şovenizm bataklığına batmasının ardından, ciddi bir iç sarsıntı ve bölünme geçirmiştir. Halkevleri bile, nispeten istikrarlı gelişim gösterdiği yılların ardından, siyasal ve

örgütsel ayrışma örnekleriyle yüz yüze gelmiştir. EMEP'inse kuruluşundan itibaren tek alamet-i farikası, legalizm temelindeki işçici, barışçı ve evrimci gelişim stratejisinde beyhude ısrar olmuştur. Burada, PKK lideri Öcalan'ın postmarksist bir pozisyondan savunmaya başladığı "radikal demokrasi" anlayışının, HDP ve HDK aracılığıyla emekçi sol hareket içinde ideolojik bakımdan tasfiyeci ve politik bakımdan reformist bir özgün etki alanı açtığı da ayrıca belirtilmelidir.

Emekçi sol hareketin geneline kuş bakışı yaklaşıldığında, "TKEP/Leninist, TKİP gibi illegal temelde örgütlenme iddiasıyla ortaya çıkan örgütler, DSİH gibi legal örgütler, 1990'lı yıllardan hemen önce devrimci hareketteki bölünmelerle ortaya çıkıp 1990 sonrası şekillendiler. Ya da TÖP'ten Yeşil Sol Parti'ye, TİP'ten DİP'e. EHP'den SYKP'ye değin burjuva yasallığı çerçevesinde faaliyet sürdüren birçok parti ve örgütün, hiç değilse bugünkü isimleri ve biçimleriyle, keza devrimci bir temelde kendini var etmeye çalışan Devrimci Komünarlar Partisi, onun bir kaç yıl gibi kısa süre içinde bölünmesiyle oluşan DKP/BÖG ve DKP/Birlik'in 1990'dan önce var olmadığı gerçeği hemen göze çarpar.

Burada kabataslak çizilen değişim tablosu, yapısal krizin bugüne değin emekçi sol hareketin tamamı nezdinde nesnel hükmünü icra ettiğine fazlasıyla işaret eder. Yeni tarihsel dönemin değişmiş koşulları, sosyalizm iddialı parti ve örgütleri, devrimci ya da reformcu olsunlar, sürekli olarak değişmeye, dönüşmeye, yenilenmeye itmiştir. Çeyrek asra sığan bu kadar çok bölünme ve parçalanma, kimi parti ve örgütlerin varlık haklarını

yitirip sahneden çekilmeleri, kimilerin ise iyice tutuculaşıp içe büzüşmeleri ve kendini üretmez duruma gelmeleri, bazı parti ve örgütlerin düpedüz varlık yokluk sorunu yaşıyor olmaları, bazılarının da devrimci veya reformcu çizgilerde yenilenme çabası göstermeleri, birçok yeni parti ve örgütün kurulması, açılan ve çoğunlukla sonuçsuz kalan ortak ideolojik-teorik tartışma platformları, bunların hepsi, halen sürmekte olan yapısal krizin dolaysız veya dolaylı etkileridir.

Elbette, her parti ve örgütün söz konusu yapısal krizden etkilenişi eşitsizdir, onu kavrayışı, onun-

MLKP, devrimci eylemiyle, sınıf savaşimleri tarihinin yeni döneminden varlık hakkını koparıp almıştır.

la ilişkilenişi veya ona müdahalesi kendine özgüdür. Bu genel etki sahasındaki bir dizi parti ve örgütün, bilincinde olarak veya olmayarak, yeniden yapılanmaya yöneldikleri de doğrudur. Fakat emekçi sol hareketin bileşenlerinden MLKP hariç hiçbiri, tarihsel kapsamıyla yeniden yapılanma bağlamında büyük bir mesafe katedebilmiş değildir. Bu tespit, reformist parti ve örgütler için olduğu kadar, devrimci parti ve örgütler için de geçerlidir.

MLKP, devrimci eylemiyle, sınıf savaşimleri tarihinin yeni döneminden varlık hakkını koparıp almıştır. Birlik devrimiyle girişini yaptığı yeniden yapılanma, MLKP'nin çeyrek yüzyılı aşan tarihi boyunca partinin bütün düzeylerine yayılarak ve de-

rinleşerek sürmüş, bütünsel bakımdan tamamlanma ve olgunlaşma çizgisinde ilerlemiştir. Mücadelenin yasal veya yasadışı, barışçıl veya şiddete dayalı, silahsız veya silahlı bütün biçimlerini ahenk içinde kullanma kapasitesinde, Leninist parti anlayışının farklı tiplerde ve işlevlerde örgütler ve cepheler toplamı olarak parti modeli formunda gelişiminde, cepheleşmenin özgün yeraltı ve yerüstü biçimlerinin uygulanmasında, kadın devrimi programı ve stratejisiyle özerk komünist kadın örgütünün oluşmasında, devrim kavrayışının bölge ve dünya devrimi, dört parça Kürdistan devrimi ve kadın devrimi perspektifleriyle kapsamlılaşmasında ve nihayet "antifaşist, antiemperyalist, antisömürgeci, cins özgürlükçü demokratik devrim" programına ulaşmasında tarihsel yeniden yapılanmanın izi kolaylıkla sürülebilir. Bu yeniden yapılanma süreci halen tamamlanmış değildir, fakat Türkiye ve Kürdistan'da 21. yüzyılın devrimci önderliğinin bir prototipi yaratılmıştır.

MLKP'nin kuruluşundan sonra, çeyrek asrı aşkın bu süreçte, yeniden yapılanma bakımından emekçi sol hareket içindeki belki de en özgün örnek DKP'nin kuruluşudur. DKP, öncellerinden biri olan Kurtuluş'un bir bölümünün reformcu varoluş zemininden ve bir diğeri olan TDP'nin de siyaset dışı varoluş zemininden koparak devrimci bir çizgiye konumlanmaları sonucunda dünyaya gelmiştir. DKP'nin bu her iki öncelinin tasfiyecî girdaba kapılarak geçirdikleri yılların ardından devrimci bir örgütsel birliğe ve siyasal çizgiye yönelmeleri elbette önemlidir. Fakat yeniden yapılanma zorunluluğunun farkında olarak gelişen bu devrim-

ci yönelim, partileşmenin etkin bir yönteminden ve devrimci sıçramanın yeterli bir bilincinden yoksun olduğundan, başarılı bir devrimci yeniden yapılanma modeli ortaya çıkaramamıştır. Önceki tasfiyeci varoluş süreçlerinin eleştirel çözümlemesini yapmamanın, yeni devrimci partinin birleştirici mayasını oluşturacak temel yapısal birleştiriciler ve ilkeleri inşa etmekte geri kalmanın, ortak bir devrimci partili kimlik yaratmayı yeterince sorunlaştırmamanın, politik askeri mücadele görevlerini küçük burjuva rekabetçi tarzın doğurduğu öngörüsüz bir acelecilikle ele almanın bedeli, ne yazık ki, politik-pratik başarısızlık ve örgütsel bölünme olmuştur.

Emekçi sol hareket bünyesinde, bugün de, yeniden yapılanma zorunluluğunu kavrama ve yanıtlama bakımından iki karşıt yönelim, tasfiyecilik ile dogmatizm kendilerini göstermeye devam ediyorlar.

ÖDP'deki çözüme, bölünme ve tasfiyeci dönüşüm süreçlerini deneyimlemiş bir kesimi Kurtuluş grubundan, bir kesimi TKEP'ten, bir kesimi TÖP ve diğer bazı kesimler, "sosyalist yeniden kuruluş" ilişki ve tartışmalarından sonra SYKP'yi kurdular. "Sosyalist yeniden yapılanmayı" çokça düşünmüş ve tartışmış çevrelerin bir yeniden yapılanma deneyimidir SYKP'nin kuruluşu. 8-10 yıla yayılan tarihi "birlik"ın

başarıldığını gösteriyor. Dışarıdan bakınca belirgin bir yeni "sosyalist öncü" kimliğin açığa çıktığını gözlemleyemiyoruz. Siyasal bakımdan siliklik gerçeği de aşılabilmiş değil. Sosyalist hareketin bir önceki dönemde kazanılmış bir kısım devrimci niteliklerin örneğin yasa dışı temel ve illegalitenin fiilen reddi ve yasallık temelinde varoluş, örneğin zora dayanan devrim propagandasının gündemlerinde olmayışı, izleye geldikleri emekçi sol hareketi CHP ve "sosyal demokrasiye" yedekleme çizgisi, devrimci sonuçlar vermeyeceği ÖDP deneyiminden belli "çoklu parti" anlayışı gibi, bütün bunlar SYKP'in yeniden yapılanma deneyiminin tasfiyecilik süreçlerinin derin etkileriyle malul olduğunu gösteriyor.

Emekçi sol hareket bünyesinde, bugün de, yeniden yapılanma zorunluluğunu kavrama ve yanıtlama bakımından iki karşıt yönelim, tasfiyecilik ile dogmatizm kendilerini göstermeye devam ediyorlar.

Yeniden yapılanma zorunluluğunu külliyen reddetmek, geride kalmış tarihsel dönemin varoluş tarzı ve zihniyetinde aynen ısrar etmek, dogmatizm tarafından halen devrimci tutarlılık ve kararlılık ölçüsü, büyük bir devrimci erdem sayılıyor. Önceki tarihsel dönemin varoluş tarzından ve zihniyetinden her farklılaşmaysa otomatikman tasfiyecilik olarak algılanıyor. Fakat dogmatizmle malul böylesi yapılar, devrimci mücadele iradesini ve kararlılığını koruyanlar dahil, nesnel koşullarca durmaksızın yapısal değişime doğru itiliyor olmak ile değişip yenilenme ihtiyacını anlamaya ve karşılamaya kapalı kalmak arasında oluşan sert çelişkiye çarpıyorlar.

Yeniden yapılanma zorunluluğunu az çok yanıtlamaya girişen tasfiyeci yönelimler ise, neredeyse her şeyin yıkılıp yeniden kurulması gerektiğini savunuyorlar. Fakat önceki tarihsel dönemin ideolojik, teorik, politik ve örgütsel birikim ve kazanımlarının inkarı, onlara, ileri sıçramak için ayaklarını basabilecekleri sağlam bir zemin bırakmıyor. Dolayısıyla, birbirini tamamlayan, yeni gelişim kanalları açan, gerçekten kurucu nitelik gösteren, enerji ortaya çıkaran adımlar atılmıyor. Sonuç, hemen her örnekte, ideolojik olarak çözülmeye, siyaseten etkisizleşmeye, örgütsel bakımdan şekilsizleşmeye, kısacası iradesizleşip felç olmaya varıyor.

Faşist şeffik rejiminin alabildiğine şiddetlenmiş saldırganlığı ve bilhassa ideolojik-politik tasfiye kuşatması şartlarında, faşizmi alaşağı etme ve politik özgürlüğü kazanma mücadelesinin gelişimi açısından, hiç kuşkusuz, tasfiyecilik asıl büyük tehlikeyi oluşturuyor.

Büyük bir tehdit, çünkü işçi sınıfı ve ezilenler adına konuşup da Marksizm-Leninizmin, uluslararası komünist hareketin ve bütün devrimci mücadelelerin tarihsel kazanımlarına sırtını dönmek, özgürlük ve sosyalizm uğruna savaşımı silahsızlandırmaktan başka bir şeye hizmet etmiyor. Devamla, yapısal krizi “Marksizm’in krizi”, “Marksist teorinin krizi” olarak tanımlamaya heveslenenler, genellikle, politik bakımdan bitkisel hayatta yaşamaya alışıyorlar. Kapitalizmin varoluşsal krizi karşısında çaresiz kalan birçok burjuva ideoloğun Marx’ın haklı çıktığını itiraf ettiği bir zamanda, Marksizm iddiasıyla konuşanların Marksist teorinin krizinden söz et-

meleri yalnızca tasfiyeciliğe perde oluyor. Ve bu perdenin arkasında, yeniden yapılanma önceliğini teorik çalışmaya atfedenler güncel politik mücadele görevlerinin hızla kıyısına kayıyorlar. Tasfiyecilikte ve reformculukta yol almış parti ve örgütlerin, tipik olarak, politik mesailerinin büyük kısmını burjuva solu CHP’yle ittifak arayışına harcamaları, buna karşılık Kürt ulusal demokratik hareketiyle ittifaktan ısrarla uzak durmaları hiç de tesadüf değil.

Bütün bu tasfiyeci karakteristik özellikleri içeren ÖDP deneyiminin başarısızlığını, bugün artık, sadece iddialı ve kapsamlı bir tasfiyeci yeniden yapılanma denemesinin öznel başarısızlığı olarak yorumlamak eksik kalır. Bu tasfiyeci ve reformcu denemenin iflasının, daha geniş bir görüş açısıyla, toplumsal ve siyasal çelişkilerin son raddede keskinleştiği, tekelci sermayenin bu çelişkileri yumuşatıcı manevralar yapma marjınınsa alabildiğine daraldığı yeni tarihsel koşullarda, karşı devrim ile devrim arasında çeşitlenen reformist ara yolların gitgide tıkanması, reformlara dayalı evrimci ilerleme stratejilerinin hızla sınırlarına dayanması şeklindeki nesnellikle de ilişkisi kurulmalıdır. Bu, tasfiyeci-reformcu çizgideki her yeniden yapılanma denemesinin zaten nesnel olarak başarısızlığa mahkum olduğu anlamına gelir.

İçinde bulunduğumuz yeni tarihsel dönem, sosyalizm iddialı her parti ve örgütü tarihsel varlık hakkını yeniden kazanma sınavıyla tekrar tekrar yüz yüze getirmektedir. Bu dönemde, hele de Türkiye ve Kürdistan’da faşist şeffik rejimine karşı dışı dışı savaşım sorumluluğu olanca gün-

cel ağırlığıyla emekçi sol hareketin omuzlarına yüklenmişken, devrimci amaç kaybına uğrayanların, işçi sınıfı ve ezilenlerin politik özgürlük mücadelesine adanmayanların, yalnızca kendi örgütsel varlığını korumayı önemseyenlerin akıbetlerinin, sadece güncel planda basbayağı kötüleşmekle sınırlı kalmaması, tarihsel varlık hakkının tümünden ortadan kalkmasına varması hiç de sürpriz olmayacaktır.

Örgütlenmede ve politikada faşizmin yasalarını çiğneme, mücadele biçimlerini burjuva yasallığının dışında ele alma, sınıf savaşımının tutsaklık ve ölümsüzlük gibi bedellerini göğüsleme yolunda yürürken, bu devrimci niteliklerini aynı zamanda devrimci bir yeniden yapılanmanın sağlam dayanakları kılmayı başaranlarınsa, işçi sınıfı ve ezilenlerin muzaffer devrimine önderlik etmelerinin önü açık olacaktır.

MLKP akıntıya karşı bir duruş ve devrime bir yol arayışıdır

Hüseyin Yeter

Leninist örgüt teorisi statik ve donuk değildir. Örgüt gerçekliği ve teorisi de canlı ve dinamiktir. Emperyalist küreselleşme döneminde sınıf mücadelesi koşulları ve ihtiyacı, çeşitli örgütler toplamı olarak partinin siyasi hedeflere bağlı canlı ve dinamik olarak örgütlenmesini dayatıyor. MLKP’de siyasi ve örgütsel gelişim seyri içerisinde verili örgütsel yapı ve işleyişin yetmediği görülünce, devrimci önderliğin daha yüksek bir düzeyde yapılanmasını getirecek yeni örgütsel modele geçilir.

MLKP’nin kuruluşunun 27. yıl dönümü. Komünist öncü, sömürgeci faşist diktatörlüğün karşı devrimci kuşatması ve tasfiyecı saldırısı koşullarında, sert sınıf mücadeleleriyle devrimci siyasal bir özne olarak kendi tarihini yapmaya devam ediyor.

MLKP’nin kuruluşu ve onun “Birlik Devrimi”, özgürlük ve sosyalizm savaşımında bir zihniyet değişikliği, siyasi, örgütsel ve tarihsel mücadele pratiğidir. Her yönüyle gruplar dünyasının aşılmasıdır. Bu yürüyüş, coğrafyamızın da ötesinde, bölgede ve dünyada ML teorisi, program, strateji ve taktik; ML örgüt, mücadele araç ve biçimleri, kadın özgürlük mücadelesi gibi konularda da önemli tarihsel eşiklere işaret eden bir anlam ve içeriğe sahiptir. MLKP’nin varoluşu, sınıf mücadelesinin bir ihtiyacıydı. Ve bu tarihi, işçi sınıfı ve ezilenleri zafere götürecektir devrimci

siyasal mücadeleye bağlı gerçekleşmeye devam ediyor.

O nedenle coğrafyamızda devrimci siyasetin adresi MLKP’nin dünü, bugünü ve geleceği, devrimin toplumsal dinamikleri işçi sınıfı, emekçi halklar, kadınlar ve gençler nezdinde önem arz etmektedir.

Zira MLKP’nin kuruluşu, kendi durumuna devrimci bir müdahaledir. Devrimci hareketin tarihi içinde yeni kopuş ve sıçramalarla devrimci kendiliğindenciliği aşmaya yönelmesinin ilanıdır.

MLKP’nin çeyrek asırlık mücadele tarihine sığdırdığı Gazi ayaklanması-na önderliği, Gezi-Haziran ayaklanmasına devrimci öncülüğü, Kuzey Kürdistan’da sömürgeciliğe karşı savaş pratiği, Rojava Devrimi ve savunmasına katılması, halkçı demokratik cephe ve birleşik devrimci hareketin kurulmasında temel bir özne olarak

yer alması, kadın özgürlük mücadelesinin komünist bileşeni olarak teorik, siyasal ve örgütsel alandaki gelişimiyle ülke, bölge ve dünya devrimi diyalektiğindeki varoluşu bir tesadüf değildir. Devrimci irade, bilinç ve kasıtlarla kendi yetmeyen durumuna bir müdahalesi ve devrimci sonuçlarının ortaya çıkmasıdır.

MLKP, hangi tarihsel ve siyasal koşullar altında doğdu?

1990'lı yıllar, kapitalizmin emperyalist küreselleşme dönemine girdiği, neoliberal saldırı politikalarının bütün dünyada siyasal, iktisadi ve toplumsal sonuçlarının yansıdığı tarihsel koşullardır. Sosyal emperyalist Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'daki modern revizyonist yönetimlerin çözüldüğü, klasik kapitalizme açıldığı; kapitalizmin zaferini ilan ettiği yıllardır.

Burjuvazi ve ideologlarının, “elveda proletarya” dediği, “kapitalizmin ezeli ve ebedi” olduğunu, “tarihin sonu”nun geldiğini, “sosyalizmin insan doğasına” aykırı olduğunu propaganda ettiği bir dönemdi. Dün-

ya devrimci ve komünist hareketi bakımında siyasal-ideolojik, örgütsel bir moral yıkıntı ve tahribat yaşanıyordu. Bu yıllarda, birçok “komünist ve devrimci” parti ya tasfiye yoluna girdi. Ya da sosyal demokrat partilere dönüştü.

Ama bu aynı yıllar, neoliberal saldırı politikalarına karşı bütün dünyada işçi sınıfı ve ezilenlerin direnişlerle meydanları doldurduğu ve kapitalizme karşı mücadele yürüttüğü, “başka bir dünya” arayışı içinde oldukları; yerel, bölgesel ve uluslararası alanlarda enternasyonal kitle hareketlerinin yükselişe geçtiği yıllardı.

Türkiye’de ise, 12 Eylül 1980’de askeri faşist diktatörlük, ilerici ve devrimci harekette ağır siyasal, ideolojik ve örgütsel sonuçlara yol açmıştı. Devrimci hareketin savaşmadan yenilgi yaşamasının ağır sonuçları ve yansımaları uzun yıllar varlığını sürdürdü. 1980 askeri faşist rejimin karşısındaki yenilgi, kendisiyle birlikte bir çok yapı için adete 1980-1987 yılları arasında bir devrimci faaliyetsizlik dönemini getirdi.

1980 öncesinde Türkiye'deki devrimci siyasi ve ideolojik hegemonya ya da iklim, yenilgi sonrasında yerini büyük bir siyasi yıkım, erime ve tahribata bırakmıştı. Siyasi ve ideolojik bir boşluk doğmuştu. Türk-İslam sentezci siyasi ve ideolojik karşı devrimci hegemonya, bu yıllarda dini gericilik ve ırkçılığı yoğun biçimde üretmeye başladı. Bu yolu, faşist Kenan Evren ve askeri çetesi açtı. "Sol güçler" in kadro ve aktivistlerinin küçümsenmeyecek kesimi liberal ya da reformist parti ve örgütlere yöneldiler, devrimci siyaset sınırlı güçlerle yürütüldü. Bu yıllarda devrimci bir silkiniş, uyanış ve örgütlenme çağrısı, akıntıya karşı kürek çekmeye benzerdi. Büyük devrimci bir irade ve ideolojik sağlamlık gerektirirdi. MLKP'nin mayası, çimentosu denilen şey de, bu ağır siyasi koşullara meydan okuma, akıntıya karşı duruş ve oradan kendisine bir devrimci yol arayışı ısrarıyla gerçekleşmiştir. Bu durum, MLKP'nin bütün tarihi boyunca ortaya koyduğu devrimci militan çizgide yürümesinin devrimci mirası ve zemini olmuştur.

Özetlersek: emperyalist küreselleşme ve neoliberal saldırılar, SB ve Doğu Avrupa'daki çözülme, 12 Eylül'ün yıkımı ve sonuçları koşullarında komünist örgütler, gruplar, kadrolar ve militanlar "komünistlerin birliği" çalışmalarını başlattı ve yürüttüler.

Şüphesiz ki, komünistlerin birliği düşüncesi ve iradesi, yaşanan bu ağır sürecin bir muhasebesi, değerlendirmesi ve özeleştiril yaklaşımının olduğu gibi, askeri faşist rejim koşullarındaki etkisiz pratik politik varoluşun ihtiyacı ve ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Zira, 1980 öncesi bir devrimci yükseliş dönemi, bir devrimci durum süreci yaşanmıştır.

Ve devrim iddialı grupların ve örgütlerin ise, bu sürece bir "devrimci kendiliğindencilik" tarihi tanıklık etmişti. Bütün bunlar siyaset ve örgütlenmede bir yenilenme, sıçrama; geleneksel ve tarihsel olanın hem sürdürücüsü ve devamı, hem de bazı yönleriyle devrimci bir kopuşu, sıçrayışı ve farklılaşmayı getiriyordu. MLKP önceli bileşenler, bunu yaptılar!

1990'lı yıllar, coğrafyamızda devrimci dinamikler ve güçleri yeniden yapılandırma, örgütlenme ve devrimci siyaseti yükseltmenin toplumsal, tarihsel ve siyasal zeminini yarattı.

Kürdistan'da başlayan Kürt özgürlük devrimi ve Batı'da yükselişe geçen işçi sınıfı hareketi, birleşik bir devrimin toplumsal bir zemini olarak devrimci öznenin önüne siyasi ve örgütsel görevler koyuyordu. Bu görevler, süregelen araç ve mücadele biçimleriyle, devrimci kendiliğindencilik halleriyle yerine getirilemezdi. Siyasal mücadelede, devrime götürecek özneyi yeniden örgütlenmeyi, zihniyette, tarzda değişimi gerekli kılıyordu. Sınıf mücadelesi, siyasal mücadele bu zor, ama başarı getirecek görevi yerine getirmeyi bekliyordu.

Devrim ve sosyalizm iddialı komünist grup ve kadrolar, MLKP'ye gidecek adımların yöntemini, pratik politikaları ve hareket planlarını görüşme, toplantı ve konferanslarla konuşmaya ve oluşturmaya başladılar. Kendi birlik modellerini, devrimci pratik adımları ve iç mücadeleleriyle oluşturdular. Bunun ilk adımının da, fiziki olarak dokunma, temas ve devrimci pratikte yoldaşlaşmayla gerçekleşeceğini öngördüler. Çünkü devrimci iradeleşme ve militanlaşmanın güvencesi devrimci pratikti, ve ancak bu pratik devrimci ilişkiler-

de güven getirebilirdi. Düşünce ve pratik uyumuna, tutarlılığına ihtiyaç vardı.

Komünistlerin birliği çalışmaları ve mücadelesi, aynı zamanda birliğin muhatabı örgüt ve grupları, kendi tarihlerine eleştirel yaklaşımlarını, kendi tarihleri ve diğer muhatapların gelişim süreçlerini incelemelerini gündeme getirdi. Bu iç ve gruplar arası tartışmalar, toplantılar ve yazışmalar başka bir gerçeği de ortaya çıkarıyordu. MLKP önceli grup ve örgütlerin kendi tarihlerindeki teorik, siyasi ve örgütsel gelişimleri, birbirlerinden ayrı durarak ve fakat bir etkileşim ve birbirlerini gözleme içerisinde kalarak paralel bir evrimleşme, benzer siyasi ve ideolojik etkileşim süreci içerisinde gerçekleştirdikleri görüldü. Pratik politikaları, taktikleri ve örgütsel çalışma tarzları önemli ölçüde benzerlikler taşımaktaydı.

Şüphesiz ki, MLKP de birleşme mücadelesi, MLKP özgülünde gerçekleşen başarılı bir birlik deneyimi olmuştur. Bu deneyimin de kendi iç ve gruplar arası zorlukları, sıkıntıları ve krizleri kaçınılmazdı. Ama bütün

bu krizli ve kaotik süreçlerin başarılı yönetilmesi, MLKP'nin kuruluşuna götürmüştür. Komünistlerin bu başarılı birlik çalışmaları ve mücadelesi, MLKP'nin varoluşunda başarılı olunca, daha sonrasında coğrafyamızda antifaşist, antisömürgeci birleşik devrimci mücadelenin oluşumu ve yaratılmasında küçümsenemez bir rol oynadı. Bölgede ve dünyada devrimci ve komünist güçlerin örgütlenmesi ve merkezileşmesinde de ihmal edilmeyecek bir deneyim olarak tarihteki yerini alacaktır.

MLKP'nin birlik deneyimi ve sonuçları

Birlik, siyasi mücadelenin bir ihtiyacıydı. Dolayısıyla birlik çalışmaları ve mücadelesi, sadece siyasi bir sorun değil, aynı zamanda ilkesel bir sorun olarak görülerek ele alındı. Zira komünistlerin dağınık, parçalı ve etkisiz durumları, sadece devrimci kendiliğindencilik değil, aynı zamanda kendini tekrar, işçi sınıfı ve kitlelere "aynı" slogan, mücadele araç ve biçimleriyle gitmeyi getiriyordu. Bu yoğun çalışma büyük emek ve özveriyle gerçekleşiyordu, ama sonuçları zayıf kalıyordu. Grup rekabeti ve grup tatminine dayalı örgütsel çalışma, politik mücadele, devrimci hareket içindeki ilkesiz grupçuluk, bazen gerginlik ve şiddete varan iç çatışmalar kitlelerde bir güven kaybı ve umut kırılmasına yol açıyordu.

Bu koşullarda politik bir güç olarak MLKP'nin kurulması ve çalışması, sadece kadro ve parti çalışanlarında değil, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerde de bir güven ve umut yaratıyordu. Birliğe sempati ve sevgi, eğilim duyma ve yönelme gözlenebilir oldu. Birliğin sinerjik enerjisi her alanda hissedildi.

Komünistlerin birliği, bir zihniyet devrimiydi. İlk zihniyet değişimi, araç-amaç ilişkisinde gerçekleşti. Örgüt, amaca varmak için araçtı. Bu genel doğru, geçmiş devrimci pratikte sonuçları ağır çarpıklıklara yol açmıştı. Zira araç, amaç yerine ika-me edilmişti. Oysa araç, siyasal hedefler için gerekliydi ve siyasal gelişme koşullarına bağlı olarak gelişir ve yetkinleşirdi. Bu konudaki zihniyet değişimi, sınıf mücadelesinde her türlü mücadele araç ve biçiminin kullanılması ya da değerlendirilmesi doğru yaklaşımını getirdi. Deyim yerinde ise, MLKP'nin siyasi alanda ve mücadele araçları, mücadele biçimleri alanındaki gelişimi, diğer devrimci örgütler tarafından ilgiyle izlendi, hatta kimi dostların "reformizme savruldu" eleştirilerinin pratikte bir karşılığının olmadığı görüldü.

Birlik Devrimi, siyasal ve örgütsel mücadelede frenleyen, içe döndüren, ağırlaştırıcı, ufuksuzlaştıran, bloke eden gerilikler ve sınırlılıklardan kopuşun, özgürleşmenin, potansiyel yetenek ve gücün açığa çıkarılması pratiğidir.

Bu konudaki zihniyet değişimi, sınıf mücadelesinin araçları ve biçimleri alanında bir gelişim, yaratıcılık, üreticilik ve ilerleme sağladı. Partinin siyasal mücadele alanındaki ana çizgilerinin oluşumu, üretilmesi ve derinleştirilmesi bu yaklaşımın yansımasıydı. Yine bu alandaki ilerleme başka iki sonuç doğurdu: İlki, siyasal mücadelenin parti faaliyetinde belirleyici olması, komünistlerin birliğinin güvencesi oldu. İkincisi parti çalışmasında ortaya çıkan çalışma tarzı, kadro ve örgüt sorunlarının çözümünün ancak siyasal mücadele içerisinde gerçekleşebileceği iradesini güçlendirdi.

MLKP devrimci siyasetin adresi oldu

MLKP devrimci siyasetinin ana çizgilerini ve özelliklerini kendi öncesi devrimci gelenek, miras ve birikim, uluslararası ve en önemlisi kendi özgün tarihi ve mücadele pratiğinin ortaya çıkardığı deneyimler üzerinden oluşturdu.

Siyasal mücadele alanındaki bazı temel özellikleri şunlardır:

a) Siyaseti kendi içine değil, kitlelere yönelik, yani işçi sınıfı, emekçi yığınlar, kadınlar ve gençlere yönelik yapar. Devrimci siyasetin pratik politikaları, talepleri, taktikleri, sloganları ve çağrıları toplumsal ve siyasal gelişmelerin güncelliğini esas alır. Ve pratik politikaları bu temelde belirler. Ülkede güncel siyasal gelişmelerin hızlı değişimi, yoğunluğu ve kaotikliği koşullarında "makas değiştirme" yöntemi ile en yakıcı politik gelişmeye etkin müdahale yolunu tutar. Siyasetinin amacı, özgürlük ve sosyalizm için işçi sınıfı ve ezilenlerin siyasal ordulaşması, örgütlenmesi, savaştırılması ve iktidarlaşmasıdır.

Devrimci siyaseti, tarihsel ve takvimsel günlerden ibaret görmez. Aşağıdan sınıf ve toplumsal grupların iktisadi ve siyasi çıkarlarını esas alır. Takvimsel ve tarihsel gündemleri de, bu yakıcı güncel siyasetin ihtiyaçları, içeriği ve talepleri temelinde ele alır.

b) Siyasal mücadelede kapsayıcı ve birleştiricidir. MLKP'nin bu ileri özelliği -apolitik grupçu ön yargılar yoksa eğer- bütün devrimci ve ilerici güçlerin dikkat merkezindedir. Bütün çalışma alanlarında fabrika ve havzalarda, emekçi semtlerde, kadın özgürlük mücadelesinde, gençlik hareketinde, Türkiye ve Kürdistan'ın her kentinde birleşik devrimci müca-

dele platformlarında bu politik anlayış ve yaklaşımları pratikte test edilmiş ve maddileşen pratik sonuçlarla ortaya çıkmıştır.

Birleşik mücadele alanında oluşan birleşik yapılanma ve platformlarda siper yoldaşlığı düşüncesi ve duygusunun oluşması, halkçı demokratik cephe ve birleşik mücadele güçleriyle ilişkilenişi bu anlayış ve yaklaşımın ürünüdür. Kendi pratiğiyle ortaya çıkardığı ve birleşik bir mücadelenin canlı, dinamik ve maddileşmesi için gerekli gördüğü birleşik devrimci önderlik kavramı dikkate alınması ve pratikleşmesi gereken pratik bir öngörüdür.

MLKP her verili durumda somutunda öncülük iddiasının gereklerinden bakar ve pratikleşir. Eylemine konu olan sorun ve konudan, gerçekleşme biçiminden ayrı olarak devrimci öncü çıkışlar örgütlemek O'nun politik mücadele tarzının karakteristik bir özelliğidir.

Partinin bu öncü duruşu ve refleksi, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci savaşımına önderlik etmenin hazır-

lığı ve iradesini pratiği ve temelidir. Önderlik görevine giriş hazırlığıdır.

c) Siyaseti, devrimci militan çizgide yürütmeye özel önem verir. Devrimci stratejisi ve taktiği doğrultusunda pratik politikaları geliştirir ve uygular.

Her mücadele aracı ve biçimine başvurur, her somut durumda değişik mücadele ve örgüt biçimlerinin etkili kombinasyonuna ulaşmaya çalışır. MLKP'nin siyasi ve örgütsel gelişim tarihi bunun örneklerine tanıklıktır.

MLKP bu farklı mücadele araç ve biçimlerini kendi siyasal mücadelesinde birleştirdi ve pratikleştirdi. Seçimlere katıldı ve gerilla mücadelesi yürüttü, yasal mitinglere katıldı, yasadışı özgür ajitasyon ve gösteriler içinde yer aldı. Dernekler kurdu ve sendikalarda çalıştı ama silahlı taburlar ve milisler de örgütledi. Kültürel faaliyetleri ilgili kurum ve yayınlar üzerinden yürüttü. Lokal işçi direnişlerinden birleşik havza grevine kadar mücadele biçimlerine başvurdu. Açlık grevlerinden ölüm oruçlarına, birkaç kişilik propaganda

gruplarından Gazi Ayaklanması'na, Gezi-Haziran Ayaklanması'ndan Rojava'da devrimin siperlerine, Kuzey Kürdistan'da kent savunmalarına kadar çeşitli mücadeleler içinde yer aldı.

Çeşitli örgüt biçimleri içinde yer aldı ya da oluşturdu: Dernek, sendika, platform ve vakıflar gibi esnek örgütler. Mahalle milisinden kent gerilla müfrezesine, parti hücrelerinden çalışma gruplarına, ortak mücadele platformlarından cephesel örgütlemenin birleşik organlarına, illegal devrimci örgüt biçimlerine kadar sayabiliriz.

Özerk kadın örgütü, özerk askeri cephe, Kürdistan örgütü gibi örgütler... Burjuva parlamento kürsüsünü kullanma, kır gerilla birliği, tabur ve tugay örgütlenmeleri, diğer başlıca örgütlerdir.

d) Siyasi kampanyalarla devrimci politik bir güç olarak gelişmelere etkin müdahaleler gerçekleştirebildi. Mücadele tarihinde kendi bağımsız siyasi karar ve çağrılılarıyla bazıları rejim üzerinde somut sonuçlar doğuran kampanyalar yürüttü. Hasan Ocak şahsında yürütülen kayıplar kampanyasıyla hem katledilen yoldaşa ulaşıldı hem de faşist rejime

geri adım atılarak kaybetmeler durduruldu. Ayrıca bu mücadeleyi uluslararası alanda da kurumsallaştırdı. Yakın zamanda bu güçlü deneyim ve birikimin de etkisiyle devrimci sosyalist güçlerin Gökhan Güneş şahsında yürüttükleri kampanya, faşizmin amacına ulaşmasını engelledi, Gökhan Güneş'i düşmanın elinden çekip aldı.

Yine yakın döneminde öncü politik müdahale örnekleri de vardır: Salgın koşullarına rağmen öncü tarzdaki politik ajitasyon ve eylem tarzı, devrimci politik bir reflektir. Son iki yılda Suruç'ta katledilen devrimciler için adalet mücadelesiyle sokaklarda yer aldı, diğer gençlik örgütlerinin sahiplenmesiyle daha belirgin bir kitleselleşme ve militanlıkla anıldı. Sürükleyici bir hareketlenme yaratıldı.

Aynı öncü müdahale kampanyalarına kadın özgürlük ve gençlik mücadelesi ile Tuzla tersane işçilerinin bölgesel genel grevinde de görüyoruz.

e) Devrimci siyasetin belirlenimleri sadece militan, gizli ve silahlı örgütlenme ve mücadele biçimlerini kullanmak değildir. Bunun yanında devrimci politika ve eyleminin içeri-

ğidir. Bu yanıyla o, hem reformist ve liberal sol ile hem de şoven ve sosyal şoven devrimci sol ile farklılığını söylemi ve eylemi ile en belirgin halde ortaya koydu.

MLKP, coğrafyamızda kendi devriminin yoluna girdi, kadın devrim program ve stratejisini düşünsel ve pratik biçimde geliştirdi, derinleştirdi. MLKP, işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci şiddetini hazırlama ve açığa çıkarma görevini, Rojava Devrimi'yle pratikleştirdi. Bu alanda sürekli, istikrarlı ve ileri gelişmeler gösterdi. Bütün bu mücadeleleri pratikleştiren ve yaratanlar, en başta feda ruhu ile militan bir çizgide yürüyen ölümsüzler, gaziler ve tutsaklardır.

MLKP'de politik mücadelede mevcut sınırlılıkları ve yetmezlikleri aşmak, politik mücadelede yeni deney ve nitelik birikimlerle ilerlemek, kitlelerle birlikte, kitlelerin içinde ve önünde olarak politik mücadele yürütmek süreci ve görevi devam ediyor.

MLKP'nin kuruluşu, ML teori ve yöntem kavrayışını derinleştirdi

MLKP, ML teorinin gücü ve sınıf mücadelesindeki önemini görmekte ve teorik üretim ve donanım konusunda bir ihtiyacın ortada durduğunu saptamaktadır. Sosyalist teorinin donmuş, statik ve tamamlanmış bir

teori olmadığından hareketle ML teorinin üretimi ve geliştirilmesi gerektiği perspektifiyle hareket etmektedir.

MLKP'nin devrimci pratiği, onun teorisini geliştirdi. ML teoride derinleşme ise MLKP'nin devrimci savaşımını güçlendirmektedir. Sınıf mücadelesi ve kendi devrimci pratiği ve tarihinin analizi, yeni kavramlar ve teorik öngörüler, yeni teorik belirlemeler ve argümanlar ortaya çıkarmaktadır. Komünist öncü, teori-pratik diyalektiği ilişkisine özenle dikkat kesilmekte ve bu alanda uluslararası komünist hareketin önünde ciddi görevler bulunduğu bilinmektedir. Gerek yerelde gerekse de uluslararası devrimci ve komünist parti ve örgüt platformlarında, devrim ve sosyalizm mücadelesinin bir ihtiyacı olarak ML teorinin geliştirilmesini ve ML aleyhtarları akımlarla teorik-ideolojik mücadele yürütülmesini zorunlu görmektedir.

Bunun en somut örneği, teori, program, strateji ve örgüt konularında ortaya çıkardığı somut, denetlenebilir sonuçlardır. Komünistlerin birliği tartışmaları ve mücadelesi, her bileşenin kendi içinde ve muhataplarla birlikte tek tek komünistler olarak iç mücadele yürütmesi bunun yolunu açtı. Etkileşim ve eğitimle öğrenme, derinleşme gerçekleşti.

Emperyalist küreselleşme dönemi üzerine tartışma sonuçlarını kendi teorisi ve programına yansıttı. Kürt özgürlük mücadelesi, kadın özgürlük mücadelesi, ekolojik kriz gibi konularda teorik ve programatik gelişmeler kaydetti.

“Sosyalizm Deneyle” üzerine inceleme ve tartışmalar ise gündemde kalmaya etmektedir.

Leninist parti teorisinde gelişme

Leninist örgüt teorisi statik ve donuk değildir. Örgüt gerçekliği ve teorisi de canlı ve dinamiktir. Emperyalist küreselleşme döneminde sınıf mücadelesi koşulları ve ihtiyacı, çeşitli örgütler toplamı olarak partinin siyasi hedeflere bağlı canlı ve dinamik olarak örgütlenmesini dayatıyor.

MLKP’de siyasi ve örgütsel gelişim seyri içerisinde verili örgütsel yapı ve işleyişin yetmediği görülünce, devrimci önderliğin daha yüksek bir düzeyde yapılanmasını getirecek yeni örgütsel modele geçilir.

Zaten Leninist parti anlayışının somut tarihsel ve siyasal koşullar altın-

da ete kemiğe bürünecek en elverişli modelini bulmak komünist öncünün görevidir. MLKP de bu ihtiyacı, yeni parti modeli ile aşmaya çalışıyor. Şüphesiz ki, Leninist parti modelinin temel çizgilerine bağlı kalarak bunu gerçekleştiriyor. Bu temele göre, parti, profesyonel devrimciler iskeletine sahiptir, illegal yapıda kurulur ve çalışır.

Leninist parti teorisinin geliştirilmesi gereklidir.

Çünkü, 1) Emperyalist küreselleşme döneminde siyasi, toplumsal ve iktisadi alandaki gelişmelerin devrim-karşı devrim diyalektiğinde yarattığı sonuçlar vardır: Bu, tek tek ülkelerde olduğu gibi, bölgelerde ve dünyada devrimin maddi toplumsal zeminindeki yeni gelişmeler ve bunun her ülkede komünist partilere yüklediği yeni görevler anlamına gelir. Yine bu durum partilerin savaş stratejilerine yansımayı; bilim ve teknik alandaki gelişmeler, partilerde sosyalist demokrasi ilkesinin daha güçlü pratikleşmesine yeni olanaklar ve araçlar yaratması gibi so-

nuçları tartışma ve değerlendirme konusu yapar.

2) Kadın özgürlük mücadelesi ve hareketinin komünist partilerinin önüne koyduğu yeni teorik ve siyasal görevlerin yanında, yeni örgütsel görevler vardır.

3) Modern revizyonist ülke partilerinin bürokratik ve kastlaşmış yönetimlerinin komünist partilerde yaratmış olduğu çürüme ve bunun tarihe bıraktığı olumsuz miras ve yine anarşizme karşı mücadele görevleri, komünist partiler bakımında salt teorik-ideolojik mücadele konusu değildir. Fakat bunun yanında sınıf mücadelesi pratiği içinde, bu yanıyla etkin ve çekici bir varoluş sergilemesidir.

MLKP iki ülke iki ulus gerçeğini devrimci stratejisi bakımından olduğu kadar örgütsel yapılanışında da temel alır.

Leninist partilerde örgütsel yaşamın ana çizgileri, uluslararası tarihsel deneyler ve dersler, kendi tarihi deney ve birikimleri, ML teori ve tarihin mirası üzerine oluşur ve şekillenir. Partiler, tarihsel süreklilik içinde kopuşlar ve yeni oluşlarla ilerler. Nitelikçe gelişir ve biriktirir. Nicel birikim sağlar ve aynı zamanda nitel değişimler içine girer. Bu tarihsel süreklilik içinde oluş, kopuş, değişim ve sıçrama partileri etkin mücadele öznesi, devrimci bir savaş örgütleri haline getirir.

MLKP yapılanması, profesyonel devrimciler iskeleti ve illegal temele dayanır. Bu anlamda farklı tiplerde ve işlevlerde özerk örgütler ve cep-

heler toplamı olarak bütünleşik olarak kendisini yeniden yapılandırır.

Burada özerklik, değişik cephelerin kendi özgünlüğü ve formunda gelişimi ve yönetimidir. Birleşiklik ise, bütün cephelerin, yani özerk yapıların gelişiminin birbirine bağımlılığını, organik bütünlüğünü ifade eder. Özerk cepheler toplamı formundaki parti modeli, komünist öncünün yapılanmasında gelişen bir niteliktedir. Böyle bir yapılanış ancak güçlü merkezîyetçilikle birlikte yürüyebilir.

Kürdistan devrimi ve MLKP'nin Kürdistan Örgütü

MLKP iki ülke iki ulus gerçeğini devrimci stratejisi bakımından olduğu kadar örgütsel yapılanışında da temel alır. Bu Kürdistan seksiyonunun varlık nedenidir. MLKP Kürdistan'da teorik, programatik ve stratejik alanlarda; politik, örgütsel ve pratik boyutlarıyla kendi çizgisini ilerletmiş ve geliştirmiştir.

Kürt ulusal sorununa Türkiye'li ve Kürdistanlı komünistlerin görüşü acısıyla bakmayı esas almıştır. Yani ezen ulusun komünistleri ile ezilen ulusun komünistlerinin görüşü açısı Kürdistan seksiyonu ve MLKP'de cisimleşmiştir.

MLKP Türkiye'de siyasal özgürlüğün kazanılmasının Kürt sorununun çözümünden geçeceği tespitini yaptı ve Kürdistan'da yürüyen devrimde etkin biçimde yer aldı, çalışmalarını nicelik ve nitelik olarak geliştirme çizgisinde hareket etti.

Kürt sorununda en ileri devrimci çözüm olarak Halk Cumhuriyetleri Birliği'ni öngördü. Mücadelesinde Türk ve Kürt ulusunun demokratik temelde tam hak eşitliği ve ayrılma hakkını -olduğu gibi Kürt ulusunun birleşme hakkını da- içeren gönüllü

birliğine dayalı demokratik Türk ve Kürt federasyonunu inşa etmeyi hedefliyor.

Kürdistan devriminde yer alarak sosyalist siyaset, ideoloji ve örgütü Kürt işçi ve ezilenlerine taşımayı görev biliyor. “Sosyalist yurtseverlik”, “emekçi çözüm” ve Rojava devrimini sosyalizme ilerletme görüşüyle kendi siyasi-ideolojik çizgisinde devrimci savaşımını yürütüyor. MLKP’nin Kürdistanı varoluşunda, MİT ve dinci faşist çeteler tarafından katledilen Bayram Namaz (Baran Serhad) yoldaşın özel tarihi ve siyasi rolü büyüktür.

Bugün Kürdistan MLKP Örgütü, Kürdistan’ın sosyalist geleceğinin öncü iradesidir. Kürdistan’a özgü politikaları ve silahlı mücadelesi bu yola girişini kanıtlıyor. Kürdistanlı işçi ve emekçilere dönük propaganda, ajitasyon, örgüt ve eylem faaliyetleri her geçen gün özgün yeni yol, yöntem ve taktiklerle gelişmektedir.

Kadın devrimi ve kadın örgütü

Çeyrek yüzyılda kadın özgürlük mücadelesiyle yaratılan düşünsel ve pratik birikim ve ilerleme, MLKP’de özerk Komünist Kadın Örgütü’nün kurulmasını getirdi. Kadın devrimi programı ve stratejisine bağlı Komünist Kadın Örgütü’nün kurulması, parti içinde ve toplumda erkek egemenliğine karşı mücadeleyi büyüttü ve kadın devriminin geleceğin bir sorunu değil, bugünün bir görevi olduğu görüşü açısı ve pratiğini geliştirdi.

Komünist Kadın Örgütü teori, politika ve örgütsel önderlik yeteneği, gücü, birikimi ve eylemiyle dünya kadın özgürlük hareketi ve mücadelesinde komünist bir odaktır. Hem ideolojik ve teorik hem de siyasi ve örgütsel alanda bir nitelik geliştirdi.

Erkek egemenliğine karşı kadın özgürlük mücadelesi ile sermaye egemenliğine karşı proleter kurtuluş mücadelesinin iç içe geçtiği, proleter devrim ile kadın devriminin birliği olarak gerçekleşecek toplumsal devrim, MLKP’nin programa ve stratejisine yansımıştır.

Parti programında öngörülün Türkiye ve Kürdistan Halk Cumhuriyetler Birliği’nde kadınların iktidarın eşit ve bağımsız ortağı olacağı ilan edilmiştir. Yine MLKP’de Eş Genel Başkanlık kurumunun oluşması, eş

Çeyrek yüzyılda kadın özgürlük mücadelesiyle yaratılan düşünsel ve pratik birikim ve ilerleme, MLKP’de özerk Komünist Kadın Örgütü’nün kurulmasını getirdi.

örgütlerin yanında, bu eşitlik ve bağımsızlığın pratik adımları olmuştur.

MLKP ve Enternasyonalizm

MLKP proleter enternasyonalizmine bağlıdır, pratiği ile yeni enternasyonal ilişkiler tarzını geliştirmektedir.

MLKP’nin enternasyonalizm ilkesine bağlılığı en başta Rojava Devrimi’nde, Enternasyonal Özgürlük Taburu’nun savaşımında, Kürdistan ve Türkiye birleşik devrimi pratiğinde, bölgesel antiemperyalist mücadele koordinasyonlarının kurulmasında, Avrupa’da sınıf mücadelesinin bir parçası olma görüşü açısında ve pratiğinde, Türkiye ve Kürdistan devrimci savaşımını bölge ve dünya devriminin bir parçası olarak kavranmasında görülebilir.

Birlik Devrimi’nin ilk ürünü MLKP’nin kuruluşu ise, sonrası

Türkiye’de birleşik devrimci mücadele arayışı, iradeleşmesi, örgütlenme araçları ve pratiğinin geliştirilmesidir. Bunlar başarılı sonuçlarıdır. Sırada Birlik Devrimi’nin deneyim ve ruhuyla dünya komünist hareketinin örgütsel ve ideolojik krizine müdahalede derinleşme ve etkinleşme görevi duruyor. MLKP, Türkiye ve Kürdistan’da varoluşunu devrimci savaşımıyla sürdürüyor. O bölge ve dünya devrimi için de mücadele yürüten Türkiye ve Kürdistanlı bir güçtür. Teorisi, programı, ideolojik ve örgütsel niteliğiyle enternasyonalizmin Türkiye-Kürdistan seksiyonudur.

Bugün uluslararası komünist hareket parçalı, dağınık ve etkisiz ve örgütsüzdür. Uluslararası kümelenme ve bölünmeler bazı yanlarıyla aşılmıştır. UKH örgütsel ve ideolojik bir kriz içindedir. Enternasyonal ilişki tarzı olumsuz tarihsel deneylere rağmen hala soyut, genel ve teorik bir

Şçi sınıfı içinde maddi siyasal bir güç olabilmenin yeni yöntem ve yollarını geliştirme ve büyütme görevleriyle yüz yüzedir.

söylem ya da slogan olmanın ötesine geçmiş değildir.

MLKP’nin Balkanlar ve Ortadoğu bölgesel antiemperyalist mücadele koordinasyonları, uluslararası komünist, devrimci ve ilerici partilerin platformu İCOR’un kuruluşunda yer alması, dünyanın değişik bölgelerinden çok sayıda parti ve örgüt kurduğu ilişkiler, çeşitli uluslararası kümelerle ilişki içerisinde olması gibi bunların her biri, yeni bir enternasyonalin kuruluş amacıyla bağlı adımlar ve çalışmalardır.

MLKP nasıl ki, kendi öncesine, yerel ve özgün tarihine eleştirel yaklaşılarak devrimci sonuçlar çıkarıyorsa, uluslararası enternasyonal ilişkilere de eleştirel bakıyor. MLKP, yeni bir enternasyonal ilişkiler tarzının gelişmesi ihtiyacına dikkat çekmeyi görev biliyor. Komünist parti ve örgütler arasında eşit ilişki, ML ilkelere ve öğretiyeye bağlılık, ideolojik mücadeleye ulusal dar görüşlülük ve çıkarları katmamak, enternasyonal ilişkileri gerçek ilişkiler üzerinden yürütmek, bölge ve dünya devrimi perspektifine bağlı kalmak yeni bir enternasyonalin önemsemesi gereken hususlardır.

MLKP’nin yapamadıkları da oldu

Komünist öncü MLKP’nin işçi sınıfı ve ezilen kitlelerle bağları henüz

zayıftır. İşçi sınıfı içinde maddi siyasal bir güç olabilmenin yeni yöntem ve yollarını geliştirme ve büyütme görevleriyle yüz yüzedir. İçerisinde geçilen ağır siyasal koşullar ve görevlerin bu duruma bir etkisi vardır. Bazı bakımlarda, işçi sınıfı çalışmasına yönelik yayınlar, kurumlar, mevziler bakımında bile geriye dönüş yaşanıyorsa, MLKP’de bir dönüşsel ve pratik bir yoğunlaşmanın gerekliliği ortadadır.

İşçi sınıfı ve ezilen kitleler içinde devrimci çalışmanın geriliklerine, sınırlılıklarına ve yetmezliklerine yönelme ve bunu pratik özeleştirinin konusu haline getirme komünist öncünün önemli bir görevi oluyor.

Devrimci parti çalışması propaganda, ajitasyon, eylem ve örgütlenme bütünlüğüdür. Teori, siyaset ve örgüt bağlantısıdır bu. Şüphesiz ki, devrimci siyaset ve örgüt ilişkisinin doğrudan bağı unutulamaz. Ama bu alanların her birinin kendi özgün, özerk bir alan oldukları da unutul-

maz. Siyasi etkinin kendisi, örgütlü yapıyı yükseltmeye yetmiyor. Çünkü özerk bir alan olarak, örgütsel çalışma ve örgütsel düzeyi yükseltme aynı zamanda bu alanın kendi özgünlükleri, mücadele araç ve biçimlerini, eğitimleri, yol ve yöntemlerin sürekliliğiyle bağlantılıdır. Ve bu çalışmayı örgütsel taktiklerle ilerletmeyi öngörüyor.

Sonuç

MLKP, çeyrek asırlık mücadele tarihini evrimci ve sıçramalı gelişmelerle yaptı. Devrimci militan çizgisinden sapmadı. Büyük cesaret ve iradeyle savaştı. Bunun ağır bedellerini ödedi. Bir devrimci savaş örgütü olarak en önde savaştı. Bu uğurda önemli kadro ve militanları ölüm-süzleştirdi. Yüzlercesi tutsak düştü.

MLKP, bu devrimci savaş tarihinde öğrendi, deneyimledi ve biriktirdi. Bugüne nicel ve nitel gelişmeleriyle yürüdü. Bugün daha birikimli, nitelikli ve öngörülü bir güce, yete-

neęe ve potansiyeline sahiptir. Kendi özgün deneyleri ve birikimleri bunu güvenceleyen en önemli gerçektir.

Devrimci siyaset ve devrimci savaş örgütü ile siyasi ve tarihsel hedeflerine büyük bir irade, cesaretle ilerli-

yor. Şüphesiz ki, siyasi ve örgütsel alanda yetersizlikleri, geriliklerini bu mücadele içinde aşacak; siyasal ve askeri ordulaşmasıyla faşist rejimi ve kapitalizmi yıkacak, devrimi ve sosyalizmi zafere ulaştıracaktır.

Kurgusal bir devrimci tarih ve kopuş teorisi eleştirisi

Toprak Akarsu

En önemlisi de şudur ki, devrimci hareket ve onu oluşturan devrimci yapılar bahsedilen dönemde “kendi yollarında” yürümüşler hatta kimileri kendi yolunda nitelik ve nicelik olarak derinleşmiştir. 1995 ve 1996 1 Mayıslarına, tasfiyeci “Kuruçeşme toplantıları” sürecinin, Ali Efe’nin ifadesiyle “devrimci proleter örgütlenme ve mücadelenin gereğini inkar eden bir zeminde yasalci, kendiliğindenci, aydınlanmacı ve liberal bir çerçevede örgütlenmeyi esas” alanlar, bunun en somut örgütsel ifadesi ÖDP değil başta MLKP ve DHKPC gelmek üzere eksikleri ve hatalarıyla devrimci hareket damgasını vurmuştur.

Marksizm, Marksizm Leninizm, devrimci pratik için devrimci teori iddiasını ilan ederek 2021 baharında yayın hayatına giren Devrimci Politika dergisini (DPD) selamlıyoruz. Emekçi sol saflarda teoriye ilginin oldukça düşük seyrettiği, verimli tartışmaların pek nadir geliştirilebildiği, entelektüel çoraklıkla malul atmosfere devrimci katkılar yapmasını bekliyor ve diliyoruz.

Bu çalışmada, DPD’nin ilk sayısında yayınlanan Ali Efe yoldaşın “Birleşik Devrim ve Öncülük Hattının İnşası Üzerine”^{*} başlıklı makalesinde yansıyan devrimci hareketin son 30 yılına genel bakışını tartışmak istiyoruz. Kuşkusuz esas olan bugün ve gelecektir, gelecek yöne-

limidir. Gelecek yönelimi de geçmişin devrimci kazanımları ve birikimi üzerine temellenmektedir. Birleşik devrim temel düşüncesinden hareket eden ve birleşik devrimci önderlik ihtiyaç ve inşasını güncel bir görev olarak ortaya koyan öncülerin, tarihin yapıcıları olarak devrimci hareketin tarihine bakışta ana çizgilerde buluşabilmeleri devrimci işbirliğinin kapsamlılaşması, istikrar kazanarak gelişebilmesinin itici bir gücü olarak önemlidir.

Diğer yandan devrimci tarih, diyalektik materyalist yöntemin önemli bir uygulama alanıdır. Denebilir ki, emekçi sol hareket 70’lerin ortasından günümüze Marksist yöntemin isteyerek ya da istemeyerek, bilerek ya

^{*} Yazıdaki bütün alıntılar için bkz, <https://devrimcipolitika.wordpress.com/blog/>

da bilmeyerek çarpıtılmasından çektiğini başka hiç bir şeyden çekmemiştir. Öncülük, önderlik iddiasındaki en yakın yapılar arasında -ve hareketin genelinde- '76-80 döneminde en katı ve kibirli şekilde süren mezhepçi grupçu rekabet, devrimci atmosfere egemen indirgemecilik ve ikamecilik Marksist yöntemin yapısal bozulmasının en çarpıcı göstergeleri olarak tarihe geçmiştir. Marksist yöntemin yapısal bozulması "Marksizm", "Marksizm Leninizm", "Marksizm Leninizm Maoizm" adına hareket eden öncülük iddiasındaki kimi pati, örgüt veya çevrelerde yapılaşmıştır. Bu gerçeklik, emekçi sol harekette ve onun devrimci kanadında halen önemli bir sorun olmayı sürdürmektedir. Bu nedenledir ki, Marksizm adına diyalektik tarihsel materyalist yöntemin uğradığı bozulmalara karşı mücadele halen özel bir önem taşımaktadır. Devrimci tarih yazımı, devrimci tarihin gerçeklerine, devrimci tarihi yapan devrim için harekete geçen kitlelerin, devrimcilerin ve devrimci öznelerin devrimci eylem ve etkinliklerine hak ettiği saygıyı gösterebilmelidir.

Üçüncüsü, yeni kuşakların devrimci eğitimi sorumluluğunun gerekleridir. Yeni devrimci kuşakların eğitimi devrimci tarihten esinlenmeli, öznesinin kimliğinden ayrı olarak devrimci deneyim birikimini kapsmalıdır. Devrimci hareketin gerçeklerinin bilgisi aslına bağlı kalarak yeni kuşaklara taşınmalı, Marksist eleştirel devrimci analize tabi tutulabilmelidir. Söz konusu olan yeni devrimci kadro kuşaklarının yetiştirilmesi, yani devrimci hareketin geleceğidir. Devrimci tarih üzerine titizlenmek için yalnızca bu bile yeterince önemlidir.

Devrimci Hareketin Tarihine Dair

1. Tez:

"HBDH'nin kuruluşu" arabaşlığı altında Ali Efe "devrimci hareketin tarihinin" son 30 yılının ana çizgilerinin analizine giriyor. Ve şu tespitle başlıyor:

"Türkiye devrimci hareketi 12 Eylül yenilgisi ve ardından gelen sosyalist sistemin dağılışı sonrasında hem örgütsel hem de uluslararası konjonktür bağlamında ideolojik ve siyasal bir çöküş yaşadı."

Aşağıda alıntıluyacağımız ikinci tezde ifade edildiği gibi, tezin gönderme yaptığı "an" '89-'91 eşiğidir. "Devrimci hareket", '89-'91 döneminde "hem örgütsel hem de uluslararası konjonktür bağlamında ideolojik ve siyasal bir çöküş" mü "yaşadı"? Ve bu soruya yanıt arayışı, 90'ların girişinde hangi siyasal yapıların "devrimci hareket" tanımının içerisinde mütalaa edilebileceği sorusunu tetikliyor.

Zaten ancak "reformist" tanımlanabilecek etkileşimli ve birleşik tasfiyecilik süreci yaşayan modern revizyonizmin yaklaşan çöküşünü sezerek derinden etkilenen TKP, TİP ve TSİP "devrimci hareket" kavramının tanımı dışındadır. Devrimciler burada herhalde mutabıktır. İdeolojik, politik ve örgütsel "çöküşü" en şiddetli biçimde onların yaşadığı, TKP ve TİP'in sermaye oligarşisinin temsilcisi Turgut Özal yönetimiyle ilişkiye geçtikleri, kötü ünlü 141. ve 142. maddelerin TCK'dan çıkartılması anlaşmasıyla Türk sömürgeciliğine teslim oldukları biliniyor. '89-'91 sürecinde modern revizyonist SSCB ve Varşova Paktı'nın çöküşünün akabinde Türk burjuvazisi "komünizm tehlikesi" konseptini terk etti, 1991 Terörle Mücadele Yasası ile Mussolini faşizminden aşırılan antikomünist 141.ve 142.

maddeler TCK'dan çıkarıldı. O arada 146. ve 125. maddeden yargılanan örgütler arasında özenli ayımla da ezen ulus devrimcilerine rüşvet verildi. Bir kısım hareket ve örgütlerin adeta Kürt sorununa, atılım içerisindeki Kürdistan devrimine sırtlarını dönmelerinde önemsiz bir etken değildi bu!

Oldum olası TKP ile "ittifaka" sevdalı Kurtuluş ve Dev-Yol yapılarının 80'lerin sonunda yukarıda adı geçen modern revizyonizmin kapsama alanındaki partiler ile birleşik çalışmalar için gösterdikleri coşkulu istek nedensiz değildi. 12 Eylül döneminin tasfiyeciliğini derin ve sarsıcı biçimde yaşayan Dev-Yol ve Kurtuluş yapıları şiddete dayanan devrim ve silahlı mücadele düşüncesini, illegal örgütlenmeyi reddetme eğilimini geliştirmiş, o dönem halen devrimcilikle reformculuk arasında bocalayan, fakat yasalılık yönelimi esas haline gelmiş yapıları. Kuşkusuz saflarında küçümsenemez devrimci çıkış arayış ve yönelimleri de vardı. Kurtuluş ve Dev-Yol ana eğilimleriyle TKP, TİP, TSİP ve bazı Troçkist çevrelerle birlikte 89'da gündeme gelen "Kuruçeşme toplantıları" sürecinin mimarları arasında yer aldılar. Kurtuluş ve Dev-Yol "hareketleri"ni özel olarak modern revizyonizmin çöküşü ve tasfiyesi süreci nedeniyle "hem örgütsel hem

de ideolojik ve siyasi bir çöküş" içerisinde yuvarlandıkları saptaması bu yapıların gerçekliğine denk düşmez. Bununla birlikte SSCB ve Varşova Paktı'nın çözülüş ve çöküşü, tasfiye ve restorasyonun tamamlanması '89-'91 dönemi bu iki yapının tasfiyecilik ve reformizm yönelimini kamçılayıp beslemekle de kalmamış yasalılığın onulmaz tarzda egemen hale gelmesinin temel bir etkeni olmuştur.

Bu iki öbekte yer alanlar ve diğer bazı grup ve çevreler, değişik aşamalardan geçtikten sonra ÖDP süreciyle "krizi" aşmaya çalıştılar, bütün bu yapılar ve onlara eklenenlerin -örneğin TKEP- "yeni döneme" ve "yeniden yapılanma"ya yanıtlarının ÖDP olduğunu da vurgulayarak ekleyelim. Hatırlanacağı gibi ÖDP'yi tekelci burjuvazi merkez medya üzerinden güçlü bir şekilde destekledi. ÖDP deneyimi, 2000'lerin girişinde ideolojik, siyasi iflas ve örgütsel parçalanmayla sonuçlandı.

TKP/B ve TKEP'in '89, '91 döneminde "ideolojik", "bir çöküş", örgütsel parçalanma ve çözümlü yaşadıkları da saptanabilir. Keza Partizan Yolu/15-16 Haziran Hareketi'nin durumu da '89-'91 döneminde "hem örgütsel hem de ideolojik ve siyasi bir çöküş" gerçekliğine yakın düşer.

'89-'91 dönemecinde "devrimci hareketi" oluşturan yapılar MLKP'nin öncelleri, Dev-Sol -daha sonra-DHKPC, TKP/ML ve TKP(ML), TİKB, TDP, TDKP ve diğer bazı örgüt ve çevreler 12 Eylül yenilgisinin mayaladığı krizi aşma siyasi ve örgütsel atılıma geçme çaba ve yönelimine girmişlerdir. Kuşkusuz devrimci yapıların gelişmesi de eşitsizdir ama burada sorunun bu yanı üzerinde durmamız gerekmiyor. Özetle şunu vurgulayabiliriz 90'ların girişinde adı geçen devrimci örgütler "devrimci hareket" in omurgasını hatta iskeletini oluşturmaktadır. Devrimci hareket 1990'ların ilk yarısında siyasal bir yükseliş yaşadı. Hatta MLKP, DHKPC başta olmak üzere TİKB diğer bazı devrimci yapılar siyasal bir atılım gerçekleştirdiler. Devrimci hareketin siyasal yükselişi '96 1 Mayıs'ına kadar devam etti. Bu tepe noktası aynı zamanda kırılma momenti oldu, genel antifaşist hareket ılımlı bir çizgiye yönelerek geri çekildi. Faşist MGK diktatörlüğü, 90'ların ortalarında devrimci harekete yönelik kapsamlı bir örgütsel tasfiye saldırısı geliştirdi. Büyük ölçüde başarılı olması devrimci hareketin örgütsel yenilgisi anlamına geliyordu. '96 Ölüm Orucu ve Süresiz Açlık Grevi direnişi aynı zamanda bu siyasal kırılmayı tersine çevirme hamlesidir. Hamle başarılı olmakla birlikte süreci tersine çevirememiş, bu bakımdan yetersiz kalmıştır. Denilebilir ki, daha sonra devrimci hareketi oluşturan belli başlı yapılar örgütsel ve ideolojik krize sürüklenirler.

Devrimci hareketin nesnel olarak denetlenilebilir gerçekliklerine dayanmadığı için birinci tez, yoldaş Ali Afe'nin görüşü açısından ilgilidir. Bu tez, en iyi halükarda "devrimci hareketi" oluşturan yapıların toplamını ihmal

edilebilir görmektedir ki, bu tespit Marksist materyalist değildir. Ya da Efe'nin kendi kavramıyla "sol, sosyalist hareket"te devrimcilik reformculuk ayrışması gerçekliğini ve "sol sosyalist hareketin" devrimci cenahını göremeyerek ya da görmezden gelecek analizde ortadan kaldırmaktadır.

Devrimci Hareketin Tarihine Dair 2. Tezi

"Bu dönemde uluslararası sol, sosyalist hareketler postmarksist ve post-modern bir düzeyde yeniden arayışlara yöneliyordu. Türkiye sol, sosyalist hareketi de bu yönelime "Kuruçuşme toplantıları" bağlamında uyum göstererek devrimci proleter örgütlenme ve mücadelenin gereğini inkar eden bir zeminde yasalci, kendiliğindenci, aydınlanmacı ve liberal bir çerçevede örgütlenmeyi esas aldı. Bu düzen içi yaklaşım sol, sosyalist ortamda bir hegemonya oluşturmayı başardı."

"Kuruçuşme toplantıları" merkez noktayı oluşturduğuna göre söz konusu olanın 1989 yılı olduğunu burada kaydedelim.

İlkin, Ali Efe yoldaşa yukarıda adı geçen devrimci örgütlerin "Kuruçuşme toplantıları"nda yer almadıklarını, bizzat bu sürece dışarıdan devrimci eleştirel bir yaklaşım gösterdiklerini ve bu tasfiyeci atağa karşı ideolojik mücadele yürüttüklerini hatırlatmak isteriz.

İkincisi, "sol, sosyalist ortam" tanımlaması oldukça muğlaktır. Bu "sol sosyalist ortam"a kimler dahildir, nerede başlar, nereye biter vb. Belirsizdir.

Üçüncüsü, "Kuruçuşme toplantıları"nın "Koşullar değişti, eski ayrılıklar anlamını yitirdi, genel bir harmanlamaya ihtiyacımız var" oportünist havası, kendini bu sürece bağlayan parti, hareket, örgüt ve çev-

relerin kahir çoğunluğunu girdabına almış, yasalılık ve tasfiyecilik, reformizm ve sosyal demokratlaşma yönelimi, sol liberalizm, postmodernizm ve post-Marksizm yükselişe geçmiş, eğer olabilirse kırık dökük bir burjuva demokrasisine düzen içi reformist “sol kanat” olma yaklaşımı “Kuruçemeciler sahasında” egemen olmuştur. Fakat o dönemin Türkiye’inde “sol, sosyalist hareket”e baktığında Ali Efe’nin gerçeği bundan ibaret zannetmesi, “Kuruçeme toplantıları” süreci ve etkilerinden başka bir şey görmiyor olması derin bir subjektivizme denk düşer.

Dördüncüsü, o süreçte halen devrimci hareket içerisinde yer alan TDKP saflarında evrimci-barışçı reformist yasalıcı eğilim kendini güçlü tarzda göstermiş olmakla birlikte bu yapı da “harmanlanalım havasına” kapılmamıştır. Ama ilerleyen yıllarda yasalılıkta, evrimci gelişme stratejisinde karar kılarak “devrimci hareketin” kenarına düşmüş, dönüşerek yasalıcı reformist nitelikte yeniden yapılanmıştır.

Beşincisi, en önemlisi de şudur ki, devrimci hareket ve onu oluşturan devrimci yapılar bahsedilen dönem-

de “kendi yollarında” yürümüşler hatta kimileri kendi yolunda nitelik ve nicelik olarak derinleşmiştir. 1995 ve 1996 1 Mayıslarına, tasfiyeci “Kuruçeme toplantıları” sürecinin, Ali Efe’nin ifadesiyle “devrimci proleter örgütlenme ve mücadelenin gereğini inkar eden bir zeminde yasalıcı, kendiliğindenci, aydınlanmacı ve liberal bir çerçevede örgütlenmeyi esas” alanlar, bunun en somut örgütsel ifadesi ÖDP değil başta MLKP ve DHKPC gelmek üzere eksikleri ve hatalarıyla devrimci hareket damgasını vurmuştur.

Ali Efe’nin anladığı gibi, “*devrimci proleter örgütlenme ve mücadelenin gereğini inkar eden bir zeminde yasalıcı, kendiliğindenci, aydınlanmacı ve liberal bir çerçevede örgütlenme*” “bu düzen içi yaklaşım sol, sosyalist ortamda bir hegemonya oluşturmayı başardı” tespitin bir an için doğru olduğunu düşünelim. İkinci teze göre, devrimci hareket “ne olmuştur”? Var mıdır, yok mudur? Ali Efe kendi ifadesiyle “sol, sosyalist ortamda” neden bir tasfiyeci, yasalıcı reformist diğeri devrimci iki temel eğilimi göremez, tespit ve kayıt edemez? En iyi halükarda ve en iyimser ifade ile devrimci eğilimi, devrimci hareketi ihmal edi-

lebilir görür, ihmal eder! Demek ki, devrimci hareketin tarihine dair ikinci tez de diyalektik materyalist yöntemin uygulanmasının sonucu değildir, öznedir. Burada birinci tezin izini süren ikinci tezin, devrimci hareketi buharlaştırıp tarih sahnesinden çıkarttığını kaydetmek yanlış olmaz. Zaten üçüncü tez de bu tespitleri teyit ediyor.

Devrimci Hareketin Tarihine Dair 3.Tez

“Bununla birlikte, Irak işgali ve gerici faşist AKP iktidarı sürecinde düzen solunun teslimiyetçi ve uzlaşmacı siyasal karakteri de giderek açığa çıkmaya başlamıştı. Bu koşullarda Orhan Yılmazkaya komutasındaki bir Devrimci Karargah müfrezesinin sol üzerindeki bu statükocu ve teslimiyetçi hegemonyanın dağıtılması ve yerine devrimci savaş çizgisinin yeniden örgütlenmesi doğrultusundaki çağrıları gündeme geldi.”

Yukarıda işaret ettiğimiz kavramsal muğlaklık ve belirsizliği aynı şekilde “sol üzerindeki bu statükocu ve teslimiyetçi hegemonya” tanımlamasının

“sol” kavramında da görüyoruz. Devrimci hareket veya emekçi sol hareket ya da sınırları tanımlanarak sosyalist hareket kavramları kullanılmıyor veya bir başka kavramlaştırma yoluna gidilmiyor da oldukça belirsiz “sol” kavramı tercih ediliyor! Bu “sol” nasıl bir “sol”dur, hangi “sol”dur?

Aşağıdaki yapacağımız tartışma bakımından şunu hemen burada kayda geçelim. Üçüncü tezin odağında duran Orhan Yılmazkaya’nın devrimci anısı ve eylemi devrimci birikimimizde pırıldayan değerli bir katkıdır ve herhangi bir şekilde tartışma konusu değildir.

Üçüncü tez özetle, 1990’lardan 2007’lere “devrimci analizin” buharlaştırdığı devrimci hareket, 90’ların başında gelişen silahlı mücadele, devrimci hareketin siyasal yükselişi, ‘96 Ölüm Orucu ve Süresiz Açlık Grevi direnişi, keza F tipi saldırısına karşı zindanlarda devrimci hareketin kahramanca direnişi, öncesi ve sonrası ölüm orucu direnişi, 2000’lerin ortalarına kadar geliştirilen silahlı direniş, NATO İstanbul toplantısına karşı di-

renişler vb. “devrimci hareket” tarih dışında kaldıktan sonra, “Orhan Yılmazkaya komutasındaki bir Devrimci Karargah müfrezesinin sol üzerindeki bu statükocu ve teslimiyetçi hegemonyanın dağıtılması ve yerine devrimci savaş çizgisinin yeniden örgütlenmesi doğrultusundaki çağrıları” ile yeniden tarih sahnesinde uç vermiş oluyor! Böylece Devrimci Karargah (DK) devrimci hareketin yeni miladının girişi oluyor. Ali Efe’nin Orhan Yılmazkaya yoldaşın da içerisinde olduğu yasalılığa, statükoculuğa karşı 90’lı ve 2000’li yıllarda devrimci hareketin yürüte geldiği ideolojik mücadele ve politik devrimci duruşun bu çevreler üzerindeki baskısını, etkisini yok sayması ve ihmal etmesi de dikkat çekiyor. Öğretmenlerimizden Stalin yoldaşın üslubuyla soralım; “Fakat bu bir tesadüf mü yoldaşlar?” Bunun basit bir yanılgı, dikkatsizlik, özensizlik vb. olduğunu düşünebilir miyiz? Belki, belki de fakat, Marksist eleştirel devrimci analiz insanda, acaba devrimci hareketin 20 yıllık tarihini yok sayan “1. ve 2.tezler, 3. teze alan hazırlamak için mi kurgulanmıştır” sorusu ve “kuşkusunu” örgütlüyor!

Devrimci Hareketin Tarihine Dair

4.Tez:

“Ardından Gezi Haziranı, hem yasal kitle siyasetinin borazanlığını yapan düzen solunun yığınların devrimci öfkesi karşısında ne kadar geri ve aciz durumda olduğunu açığa çıkardı, hem de gerici faşist iktidarın en basit demokratik talepler karşısında bile ne derece kan dökücü bir şiddet uygulamakta olduğunu; bunu göğüsleyebilmesi için devrimci mücadelenin de devrimci zor örgütlenmelerine ihtiyacı olduğunu gösterdi.”

4. tez bize, “devrimci mücadelenin de devrimci zor örgütlenmelerine ihtiyacı olduğunu” Gezi Haziran ayaklanmasında açığa çıktığını söylemiş oluyor.

Bir an için Kürdistan saklı kalsın, Ali Efe yoldaşın analizlerinin kapsadığı 1990’lardan günümüze bu otuz yıllık dönemde yükselerek düşerek, zayıflayarak ya da güçlenerek var olan “silahlı mücadele”, illegal örgüt ve çalışmalar, her daim devrimci hareketin pratiğinde var olmadı mı?

Okurun şu soruyu da düşünmesini isteriz: tamam öyle olsun, Gezi Haziran ayaklanması “devrimci mücadelenin de devrimci zor örgütlenmelerine ihtiyacı olduğunu gösterdi”ğini kabul edelim. Peki kime gösterdi? Veya kim, kimler “devrimci zor örgütlenmelerine ihtiyacı” olduğunu gördü, anladı ve devrimci zor örgütlenmelerine yöneldi? Örneğin MLKP’ye mi, DHKP/C’ye mi, TKP-ML TIKKO’ya mı, MKP’ye mi “gösterdi”? Silahlı mücadele pratiklerinin kapsam ve düzeyinden zayıf ve güçlü yanlarından ayrı olarak, tabi ki, devrimci hareketi oluşturan belli başlı yapılar “devrimci mücadelenin de devrimci zor örgütlenmelerine ihtiyacı olduğunu” biliyorlardı, bırakınız kavramayı başarılı başarısız bir kaç on yıla yayılan deneyimleri vardı, dahası kır ve kent gerillası, milis örgütlenmeleri ve eylemlilikleri vardı, silahlı mücadele yürütüyorlardı. Ama Gezi Haziran gibi bir hareketin askeri ihtiyaçlarını anlamak ve yanıtlamakta yetersiz kaldılar, askeri hazırlıklarının çok zayıf ve çok yetersiz kaldığı gerçeği de açığa çıktı vb.

Yine de eğer kime “gösterdi” sorusunda ısrar edilirse, o zaman hipotetik olarak 2010’lar Türkiye’de “devrimci mücadelenin de devrimci zor örgütlenmelerine ihtiyacı olduğunu”

görmeyenlere ya da görseler bile bu yola giremeyenlere “göster”miş olabilir. Bu da siyaseten devrimcilikle reformizm arasında bocalayan, yasalci zeminden kopamayan, militan illegal temelde yapılanmayan, yapılanamayan, şiddete dayanan devrim fikrini savunsa da pratikte silahlı örgütlenmelere ve silahlı eyleme yönelme-yönelmeme arasında bocalayan, gelgitler yaşayan örgüt ve çevreler bakımından anlamlı olabilir.

Ali Afe, PKK hariç Halkların Birleşik Devrim Hareketi’ni oluşturan yapıları, “*Türkiye devrimci hareketinin devrimci kopuş örgütlenmeleri*” formülü ile kavramlaştırarak “kurgusal kopuş” subjektivizminde derinleşiyor. “Devrimci kopuş örgütlenmeleri” kavramıyla yapılan belirleme, kuşkusuz “kurgusal kopuş” teorsine uygundur, ancak ne yazık ki, adı geçen devrimci örgütlerin ve devrimci hareketin gerçeklerini inkar etmektedir, en iyi halükarda çarpıtmaktadır. Ali Efe’nin “devrimci kopuş örgütlenmeleri” kavramı, 2010’lar Türkiye’sinde HBDH’de yer alan devrimci öncü örgütlerimizden Devrimci Komünarlar Partisi’nin (DKP) kuruluşu ve bir-kaç yıllık devrimci varoluş gerçekliğine (DKP’nin iç kriz ve örgütsel bölünme sürecinden sonra oluşan DKP-BÖG ve DKP-Birlik’in tarihlerinin açıklanmasına) uygun düşmektedir.

Devrimci Hareketin Tarihine Dair

5. Tezi

“Sosyalist ortam bu iki uyarıcının sonuçlarını tartışıp sonuçlar çıkarmaktayken bu kez gündeme AKP-RTE iktidarının DAIŞ’le birlikte devreye soktuğu gerici sömürgeci bölge politikaları geldi. Devrimci demokratik kitle hareketinde Kobane’yle dayanışma duygu ve davranış eğilimleri

hızla pratikleşmeye başlarken Türkiye devrimci hareketinin ‘90 konjonktürüne uyum göstermiş olan ama siyasal tarihimizin devrimci geleneklerine sadakati canlı kalan örgütleri hızla Rojava’ya aktı.

“Türkiye devrimci hareketinin ‘90 konjonktürüne uyum” gösterdiği iddiasını yukarıda tartışmıştık. Adı geçen (TDKP hariç) devrimci örgütler MLKP, DHKPC, TKP(ML) (daha sonra MKP), TİKB, TKP/ML ve TKEP/L (89’-91’ döneminde TKEP’ten koşturdu) ‘90 konjonktürüne “uyum gösterme”mişler, tam tersine ‘90 konjonktürüne karşı direnmişler, ideolojik mücadele yürütmüşler, kendi devrimci yollarında ilerleme çabası ya da iradesi gösterebilmişlerdir. Dev-Yol’dan kopan bazı örgüt ve çevreler, Kurtuluş’un bir kanadı, TDP’nin ‘90 konjonktürüne karşı direnmeye çalıştıkları kaydedilmelidir.

“Siyasal tarihimizin devrimci geleneklerine sadakati canlı kalan”, ama “‘90 konjonktürüne uyum” göstermiş örgütler formülasyonu söz konusu örgütlerin devrimci varoluş gerçekliğini inkar etmektedir. “‘90 konjonktürüne uyum sağlayarak”, “siyasal tarihimizin devrimci geleneklerine sadakat”lerinin “canlı kalması” onulmaz eklektik tezi; bu yapıların bir-iki on yıl devrimciliklerini konservatif tarzda dondurarak korudukları, sonra da, “bir DK müfrezesinin çağrısı”, “Gezi ve Haziran ayaklanmasının”, “Rojava’daki devrimci savaşın” uyarıcı etkileriyle kendilerine geldiklerini var sayar!.. Bu örgütlerin devrimci eylemleriyle varoluşları gerçekliği neden görmezden gelinir, neden inkar edilir? Tarihsel materyalist yöntem adına da siper yoldaşlığı adına da anlaşılabilir bir şey değildir bu.

90'lardan Kobanê direnişine çeyrek yüzyıllık süreçte “siyasal tarihimizin devrimci geleneklerine sadakati canlı kalan örgütler” ne yapıyorlardı, nasıl bir ideolojik, siyasi ve örgütsel pratik, yeniden devrimci üretim içerisindediler? Bu çeyrek yüzyıllık dönemde “oportünist ve teslimiyetçi siyasal ve örgütsel çizgi”ye mi saplanmışlardı? O zaman nasıl olmuştu da “oportünist ve teslimiyetçi siyasal ve örgütsel çizgiler”e saplanan bu örgütlerin “siyasal tarihimizin devrimci geleneklerine sadakati canlı” kalabilmişti? Nasıl üretmişlerdi siyasi tarihimizin devrimci geleneklerine sadakatin canlı kalabilmesini?..

Ali Efe'nin devrimci hareketin son bir-kaç on yıllık tarihini bilmediğini düşünemeyiz, varsayamayız. Keza istisnalar çıksa bile “oportünist ve teslimiyetçi siyasal ve örgütsel çizgilere” saplanıp kalan parti ve örgütlerin çeyrek yüzyıl sonra devrimci savaşa koşmalarının kolay kolay gerçekleşmeyeceği şurada kalsın, dahası yozlaşmadan varlıklarını sürdürmeleri bile olanaklı değildir. Şunu vurgulamalıyız ki, beğenin ya da beğenmeyin adı geçen devrimci örgütler devrimci

varoluşlarını düşünsel ve pratik olarak üretebildikleri için, “kurgusal kopuş” örgütlenmeleri değil de “siyasal tarihimizin devrimci geleneklerine sadakati canlı kalan örgütler”i olmuşlardır.

“Rojava'daki savaş cepheleleri içinde bu örgütlerimizin hem birbirleriyle hem de Kürt devrimiyle siper yoldaşlığını geliştirdikleri bir süreç açıldı. Bu süreç, 90'dan bu yana gelen oportünist ve teslimiyetçi siyasal ve örgütsel çizgilerden bir kopuşun ifadesiydi.”

Ali Efe'nin bahsettiği devrimci “örgütlerimiz”in içerisinde yer aldığı emekçi sol hareketin saflarında 90'ların ortalarından itibaren '71 devrimci önderlerinin devrimci siper yoldaşlığı geleneğinin ayağa kaldırılması için ve keza “Kürt devrimi ile siper yoldaşlığı” için de açık bir ideolojik mücadelenin yürütüle geldiğinin altını burada çizmeliyiz. Merkezi Cezaevleri Koordinasyonu'nun örgütlediği '96 Ölüm Orucu ve Süresiz Açlık Grevi direnişinin ise siper yoldaşlığını (direniş öncesi ve sürecinde adı konulmuş bir gerçeklik olarak) yeniden ayağa kaldıran güçlü bir devrimci hamle olduğunu burada vurgulamalıyız.

Bugün HBDH'yi oluşturan yapılar-
dan MLKP, TKP(ML) (günümüzde
MKP), TİKB, TKP/ML, TKEP/L,
DKP öncellerinden TDP, 95-96 sü-
recinde kurulan Cezaevleri Merkezi
Koordinasyonu'nda yer alıyorlardı,
"siper yoldaşlığını" ayağa kaldıran '96
ÖÖ ve SAG'yi CMK üzerinden bir-
likte örgütlediler. '96 ÖÖ ve SAG sü-
reci ve sonrasında devrimci hareketin
saflarında siper yoldaşlığı tartışmaları
var oldu ama siper yoldaşlığı düşün-
cesi ve duygusu özellikle hapisane-
ler merkezli olarak devrimci hareketin
saflarında gelişti, günümüzde emekçi
sol hareketin saflarında yayılan genel
kabul gören bir kavram haline geldi.
Keza 90'lardan günümüze "Kürt dev-
rimi ile siper yoldaşlığı" için devrimci
hareket içerisinde olduğu kadar emek-
çi sol hareket genelinde ideolojik mü-
cadele hep sürdü. Hapishanelerde
devrimci kadrolar arasındaki tartışma-
lar ve devrimci örgütler arasında ka-
talizör rolü oynayan etkileşim, "Kürt
devrimi ile siper yoldaşlığı"nın gelişi-
minde önemli bir yerde durmaktadır.
Bütün bunlara karşın Kürt devrimi ile
siper yoldaşlığının devrimci harekette
derinleşmesi bakımından Rojava'daki
devrimci savaş cephesine katılım bir
sıçrama momentini oluşturur.

Sonuç yerine

Ali Efe, yazının ilerleyen bölümlerinde Türkiye devrimci hareketinin bir kaç on yıllık tarihine Kürdistan'da öncünün gelişimiyle kıyaslamalı bakarken şu değerlendirmeleri kaydediyor:

"Türkiye devrimci hareketinin pek çok kolu da düşman karargahları önünde kendini gösterdiyse de bunların hiçbiri 15 Ağustos olmadı. Bununla birlikte, güneşin altındaki yerini alma arayışında Rojava'ya kadar git-

mekten geri düşmeyen devrimci inisiyatifini bütün oportünist ve liberal kuşatmalara karşın korudu, işlevli kıldı."

Doğrudur, "Türkiye devrimci hareketinin pek çok kolu da düşman karargahları önünde kendini gösterdiyse de bunların hiçbiri 15 Ağustos" olamamıştır. Eğer Türkiye devrimci hareketi bakımından bir 15 Ağustos aranıyorsa bu, '71 devrimci çıkışıdır. Tekrarı, bir yeni baskısı mümkün müdür? Ne 71 devrimci çıkışının ne de 15 Ağustos'un tekrarı mümkündür. Yeni devrimci çıkışlar tabii ki mümkündür ve kuşkusuz yeni tarihsel ve güncel koşullar altında kendi orijinalitesiyle gerçekleşebilir ve muhakkak farklı bir formde şekillenir.

Biz burada daha çok da Ali Efe yoldaşın, "bütün oportünist ve liberal kuşatmalara karşın" Türkiye devrimci hareketi Rojava'ya kadar gitmekten geri düşmeyen "devrimci inisiyatifini" "korudu, işlevli kıldı" tesbitiyle ilgilimiz. Türkiye devrimci hareketi "bütün oportünist ve liberal" (bunlara kesin kes "şoven ve sosyal şoven"i de eklemeliyiz!) "kuşatmalara karşın" devrimci çitasını yüksekte tutmayı, devrimci inisiyatifini korumayı ve işlevli kılmayı başardı. Vurgu olsun diye tekrar edelim; bunlar bize "Türkiye devrimci hareketi kuşatılmıştır ama çitası yüksek devrimci inisiyatifini korumayı başarmıştır" diyor. Burada Ali yoldaşla tam olarak hem fikiriz, fakat görüş birliği içerisinde olduğumuz gerçeklik Ali yoldaşın eleştire geldiğimiz kurgusal yakın devrimci tarih ve kurgusal kopuş teorisiyle anlayamıyor, ondan da öte "uzlaşmaz karşıtlık" içerisinde. Karşımızda duran eklektik, seçmeci gerçeklik de eleştirelen yaklaşımın eseri oluyor.

Tek yanlılık çıkmazı

Efe Dağlı

Lenin de pratik politik bir akımı ortaya çıkarırken pratiği vurguladı. Sonra ve mecburen o pratiğin 'devrimci teori' ön koşuluyla beraber düşünülmesini istedi. Türkiye şartlarında bu tek yanlılık ne yazık ki giderilmedi. Devrimci hareket salt pratikçi, çoğu zaman da düz pratikçi bir klişeyle tanımlanmaya zemin hazırlayan tek yanlılıktan sıyrılmadı. Marksist Leninist Komünistlerin, 'düşünen ve dövüşen kadro ve partili' yönelimi meselenin fark edildiğini anlatmakla birlikte, hem sorun bundan çok daha kapsamlı olduğu hem de böyle bir kadro kuşağı ortaya çıkarılmadığı için güçlü- kalıcı alternatifler henüz oluşturulamamıştır.

Marksizm'in başat belirlemelelerinden olan "tüm toplumsal yaşam, özünde pratiktir" (Feurbach Üzerine Tezler) vecizesi onun ortaya çıkış dönemine ilişkin de fikir verir.

Marx, Alman düşünce ekolünün hakim olduğu bir coğrafyada doğup büyüdü. Akla gelebilecek önemli düşünürlerin çoğu 'Alman'dı. Takip ederek etkilendiği, sonra kendi düşünce sistemini oluşturdukça koptuğu Hegel ve Feurbach gibi isimler onların en popüler olanlarıydı.

Meşhur '11. Tez' gibi pratiğe vurgunun altını çizen felsefecilerle gerilim ve polemik içeriğini de barındırır. Tutulan yolu, neden ortaya çıktığını, ayırıcı özelliği vurgulayan bu gibi ifadeler en genel anlamda sınır taşlarını andırır. Onun içine adımını atan, nereye geldiğini, nereye yürüdüğünü

ve bunun nasıl yapılacağını böylece anlar-öğrenir. Eylemsizliğiyle meşhur Alman felsefe geleneği içinden gelen biri 'eylem'e ve pratiğe merkezi önem veriyorsa bu hem ayrıksı bir tutum hem köklü bir eleştiridir ve Marx tam da bunu hedefleyip yola çıkarken belirsiz, muğlak ara bölgeler bırakmamıştır.

Zaman zaman pratik ve 11. Tez bütün bir felsefi geleneğin eleştirisi zannedilir. Oysa bağlamı hiç de o değildir. Alman ekonomisinin içinden/ve ona hüsrana eder Marx. Çünkü, Doğu'daki İslam felsefesini ayırır-sak bile, Antik Yunan'da Perikles gibi hem askeri lider hem de politikacı olan bir çok felsefeci vardı. Sadece o değil. Bütün Fransız felsefesi gayet aksiyonerdir. Rönesans, aydınlanma ve burjuva devrimdeki Fransız fel-

sefecilerini hatırladığımızda, en bilinenlerden biri Holbach'tır, Marx'ın ne yapmaya çalıştığını daha iyi anlar ve bağlamı kaçırmaz.

Marx bir kopuşu ve yeniden inşayı temsil etti; bunu gerçekleştirdi. Her kopuş öncelikle içine doğduğu 'verili durum'un köklü eleştirisidir. Kendi içinde bazı aşırılıkları taşıması olağandır. Semavi dinlerin ortaya çıkışından tarihsel ve toplumsal devrim denemelerine ve değişimlerine kadar hemen her örnek bunu doğrular.

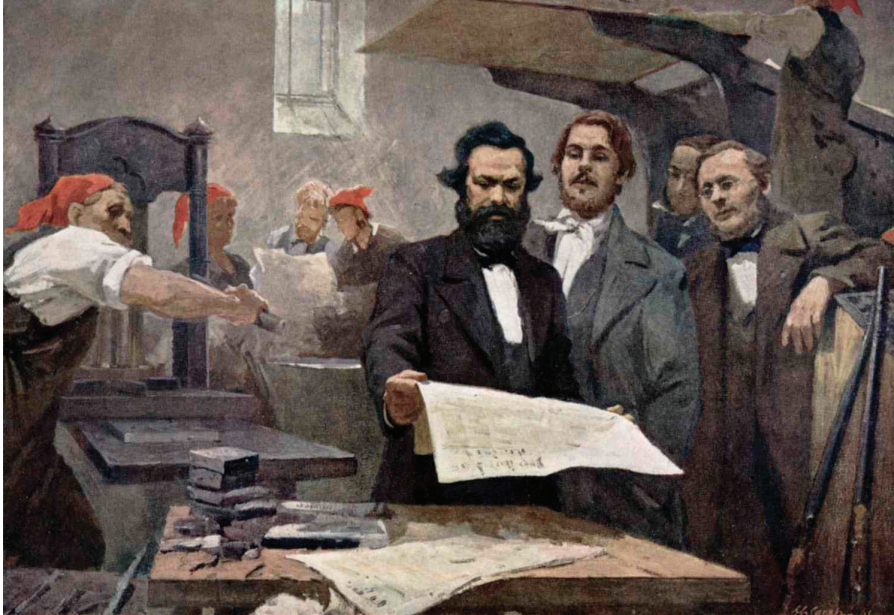
Ancak, genellikle şu da olur: çıkıştaki asıl vurgu, ki bu yıkıcılığı içerir, zamanla biricik vurgu halini alınca yahut öyle zannedilirse birinci kuşaktan gelen isimler o tür aşırılıkları önlemek için söz alır, aslında ne söylemek istediklerini izah ederler. Bu gibi müdahalelere imkan bulamayan politik veya kültürel çıkışlar o şansızdan da mahrum olduğu için genellikle elenir, gündemden düşer.

Marx ve Engels de bu sorunla yüz yüze geldi. Mesela ayı zamanda

ütüpiklik eleştirisi olarak 'Ütopik Sosyalizm'in reddi olan fikirler dondurulunca ütopya karşıtlığı halini aldı. Bu yol Marksizmi alelade bir pozitivist türevine çıkarabilirdi. Marx ve Engels bu tehlikeye karşı mesai harcadı. Ancak Lenin'e kadar, daha tam ifadesiyle 2. Enternasyonal'de hakim olan bakış açısı 'aşırı gerçekçilik' olarak hayatın ve zamanın dondurulması çabasıydı. Trajik olan Marx ve Engels'in düşünsel varisleri sayılan Bernstein ve Kautsky'nin, zaman ve derece farklarıyla beraber ona en nihayet Marx'ın-Engels'in düşüncelerinin canına okumaya çalışmasıydı. Ancak tarihin diyalektiği işledi ve Lenin'in müdahalesi ile Marksizmi standartlaşma ve dondurma çabası yenilgiye uğratıldı.

Lenin'in hayal kurmayı salık veren bir yerde durması ve bunu ifade etmesi de kayda değerdir.

Toplumsal devrimin, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyete son verilmesiyle mümkün olacağını söyleyen Marx, yine o sıralar, toplumsal

kurtuluşun hangi yollarla sağlanacağı hakkında süregelen tartışmalarda, diğer bütün kişi, grup ve çevrelerden ayrı bir yolu tutmuştu. Ancak bu da zaman içinde, sosyalizm için mecburi ön şart olmaktan çıkarılıp ‘gerçek ve yeter şart’ haline soku- lunca ekonomik alt yapının hemen, her durumda değil ‘son tahlilde’ belirleyici olduğundan daha fazlasını söylediklerini yazan Engels böyle bir mekanikleştirmenin ne tür sonuçlara yol açacağı farkındaydı. Elbette Engels’in bunu kamusal bir yayında değil kişisel bir mektupta vurgulaması hakkında da, başka bir bağlam etrafında düşünmek faydalı olacaktır.

‘Ben Marksist değilim’ diyen Marx’ın, olguyu ve hareket halindeki düşünce dünyasının bazen iyi niyetlerle de donuklaştırılabileceğini öngördüğünü söyleyebiliriz. Değiştirenin değişmesi ve eğiticinin eğitilmesi hareketi ve etkileşimi öne çıkarır ve hatta gerektirir. Değiştirenin biyolojik değişimini değil, onun düşüncelerinin değişimini anlayabiliriz. Kendini ebedi özne, doğayı ve kitleleri, tarihi, zamanı nesne sayan anlayış aydınlanmanın kötü miraslarından biriydi ve Marx değil onu ikonlaştırarak, mumyalayarak, dondurarak onu şematize edenler o davranış çizgisini kesintiye uğrattılar.

Kendisine “Doğu’nun Marxı” da denilen İbn-i Haldun toplumları incelerken doğuş-çöküş döngüsünü “asabiyye” teorisiyle açıklamaya girişir. Bu dönem ilerici, devrimci düşünceleriyle akımlar çok geçmeden durağanlaşır ve sonra çöküşle yok olur. Bu yazı bağlamında bizi ilgilendiren, çıkış ve kopuş eylemlerinde tipik ve doğal olan köşeli, yer yer sert ifadelerin en genel anlamda

köşe taşına dönüştürülerek bir tür hapishane inşa edilmesi halidir. Bu yola girildiğinde sonunun ne olacağı sorusunun tarih boyunca pek çok örnekte sınınanan cevabı birbirine yakındır.

Türkiye devrimci hareketinin tarihi 1960’ların sonuna uzanır. Türkiye sosyalist hareketinin tarihi ise 1800’lerin ikinci yarısına kadar gider. Ağır yapısal sorunları bulunan sosyalist hareketin eylemli eleştirisi olarak 1971 devrimci hareketi, genel geçer sosyalist yaklaşımdan kopuştur.

**Kendini ebedi özne,
doğayı ve kitleleri,
tarihi, zamanı nesne sayan
anlayış aydınlanmanın
kötü miraslarından biriydi.**

Türkiye sosyalist hareketinin hal- kın dışında olmak/kalmak veya bunu tercih etmek biçimindeki yapısal za- afı, örgütsel bütünlükten yoksunluk, politik iddiasını kaybederek varolu- şunu kültür hareketine sıkıştırmak ve karşı devrim cephesinin saldırılarına karşı legalizm konformizmini terk etmemeye iman etmek gibi diğer yapısal zaafarla iç içe geçince, bah- settiğimiz kopuş, sosyalist hareketle anılan ne varsa tümüne tepkiyi de barındırdı.

Kentli, yarı aydın, bilen ama yap- mayan, karışan ama uygulamayan, kariyerist, devrim gibi bir amacı olmayan ortalama sosyalist bireyin pratik eleştirisi, bütün bir 1970’lerde etkisi dalga dalga sürecek olan zaaf- lar halinde devrimci harekete sirayet etti.

Halka uzaklık eleştirisi halk ile bütünleşme biçiminde kitlesel dev-

rimci dalgayı sağladı, halk gerçekliğiyle halk iç içe geçti ancak somut, düşünsel altyapısı ve strateji-taktik bağlamı inşa edilen bir devrim ve iktidar bilinci oluşturulamadı. Hatta ve daha sonra, bu kez 1970'ler kitleselliğine çok uzakken, bu kez tümüyle iktidar ve devrim odaklı hale gelen devrimci hareket bu defa halkın- ezilenlerin gündelik yaşamıyla iç içe olma doğal görevinden uzak kaldığı oranda neşesini, enerjisini yitirmeye başladı.

Okuyan, öğrenen, bilen ama yapmayan ortalama sosyalist sıradanlığın eleştirisi, okumayı, öğrenmeyi ancak mecbur kaldıkça üstlenme ve onu da pratik için araçsallaştırma tek yanlılığına yol açtı. Bir uçtan diğere savrulmak, çıkış- kopuş dönemlerinde olağan bunun yapısal karaktere dönüşmesi ölümcül risklere yol açtı. Türkiye ve Kürdistan devrimci mücadelesi yıllara yayıldıkça olumsuz etkileri günden güne daha bir kuvvetle hissedildi.

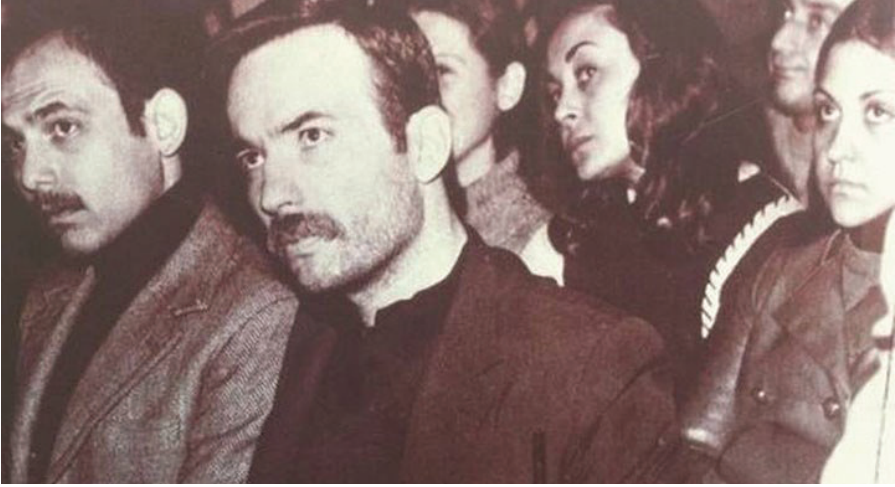
Lenin de pratik politik bir akımı ortaya çıkarırken pratiği vurguladı. Sonra ve mecburen o pratiğin 'devrimci teori' ön koşuluyla beraber düşünülmesini istedi. Türkiye şartlarında bu tek yanlılık ne yazık ki giderilmedi. Devrimci hareket salt pratikçi, çoğu zaman da düz pratikçi bir klişeyle tanımlanmaya zemin hazırlayan tek yanlılıktan sıyrılmadı. Marksist Leninist Komünistlerin, 'düşünen ve dövüşen kadro ve partili' yönelimi meselenin fark edildiğini anlatmakla birlikte, hem sorun bundan çok daha kapsamlı olduğu hem de böyle bir kadro kuşağı ortaya çıkarılmadığı için güçlü- kalıcı alternatifler henüz oluşturulamamıştır.

Teoriyi birikim isteyen, Marksizm'e hakimiyet gerektiren,

kolektifin strateji-taktik bütününe vakıf olmayı zorunlu kılan çok kıymetli bir iş-alan değil de laf kalabalığı olarak gören ve bunu pratikçilik adına üreten bakış açısının, tepkisel olsun veya olmasın, trajik sorunlara yol açtığını Latin Amerika'dan Türkiye'ye bir çok politik devrimci akımın tarihini ele aldığımızda görebiliriz.

Latin Amerika devrimciliği, tıpkı Türkiye'deki gibi geleneksel sosyalist statükoculuğa baş kaldırıyordu. Kuvvetli popüler ve hala hatırlanan bir çok eylem yaptılar. Zora dayalı mücadeleyi yegane ayırıcı özellikleri haline getirdikçe, politik askeri başarısızlıklar ardından türlü tasfiye biçimlerine konu olmaktan kurtulamadılar. Mezhepçiliğin veya şablonların yettiği veya yeter gibi görüldüğü hızlı politika ve kitleselleşme halleri sona erdiğinde ağır tasfiyeler yaşadılar. Belki de tek şansları, pratik politik düşünüş biçimleri vesilesiyle tasfiyenin daha büyük yıkımlara yol açması için yerel sendikal-belediye hareketlerine dönüşme başarısıdır. Düz ve ideolojik bir yerden bakılınca tümünü 'tasfiyeciler' diye suçlamak mümkün, ancak bir açıdan da bu tutunma başarısı toplumsal gelişimin daha fazla yıpranmasını engelledi. Ancak salt pratik politik hareketlerin 'an'a müdahale imkanının yanında bütünü gözden kaçırma ve manipülasyona-akıntıya kapılmaya yatkınlıkları da olduğu için oradaki geri çekilmelerin ikili karakterlerinden biri her örnekle kendine has detaylar olmakla birlikte galip geldi.

Marx, Alman düşünce geleneği özelinde saf teorizme karşı çıkar, önce Hegel ve ardından Feurbach'tan koparak Marksizm olarak adlandırılan yolu ararken en büyük avantajı,

düşünsel ve entelektüel birikimini yine o ekol içinde gerçekleştirmesiydi. Okuyup öğrendikleri önemliydi, ancak, idealist- eylemsiz dış kabuk daha ileri gitmeyi önlüyordu. Marx onu kırdı.

1971 devrimci hareketinin birinci kuşak kadroları o güne kadar problemlili sosyalist şekillenmenin esaslı reddine giriştiler. Onlar aynı zamanda, o geçiş döneminde, eleştirdikleri sol-politik kültürel/siyasal ortamda düşünsel birikimlerini kazandılar. Dönemin popüler sol dergilerinde yazılar yazdılar, tartışmalara katıldılar. Bu durum kopuş eylemlerinde onların daha geniş kitlelerce dikkate alınmasını sağladı. Söz gelimi, Mahir, Deniz, İbrahim ve yoldaşları, bir yandan gençlik, işçi, köylü eylemlerine daha çok katıldılar ve bu hareketleri devrimcileştirmeye çalıştılar, diğer yandan Marksizm, Leninizm ve dünya devrim deneyimlerini daha çok incelemeye yöneldiler. Bu nedenle geçmiş dönemin yollarında ısrar edenler prestij kaybına uğradı.

Bir akımın, toplumsal hareketin ve örgütlülüğünün içinden gelen, bütün gereklerini yapan ve eleştirisini orada inşa edenlerin sözü ile eylemi

dönüştürme kapasitesine sahipken dışarıdan kimi zaman akıl veren, istikamet tayin etmeye çalışan yorum ve değerlendirmelerin dişe dokunur etkilere yol açması mümkün değildir. Üstelik söyledikleri oranda ciddiye alınacak fikirler olsa bile, dışarıdan yapılan eleştiriler buharlaşır.

Türkiye sosyalist hareketine, 1971 devrimcileri öncesinde ve onlarla zamanda başka eleştiriler de yapıldı. Ancak, sadece 1971 devrimcilerin ki iz bıraktı. Çünkü bütün o eleştiri ve belirlemeler, stratejik konularında değişimi gerekli kılıyordu. Sosyalist hareketi kitlelere yabancılıkla, yarı aydın dar dünya görüşü vb. eleştirip o konumu terk etmeyenlerin, en başta geleni tutarsızlık olmak üzere pek çok karşı eleştiriye konu olmaları kaçınılmazdı. Legal yaşam ve konforu terk etmeden legallik eleştirisi yapmak da bunlardan biriydi ve bunu göze alabilen 1971 devrimciliği olduğu için saygınlık kazandı.

1970'lerin ikinci yarısından sonra devrimci hareketin bu kez bir başka tek yanlılıkla dar pratikçilikle malul olduğu eleştirisi ancak ve yalnızca bütün bu pratiklerin cefasını çeken, sıkıntılarını yaşayan, bedellerini

gönüllüce üstlenenlerce gerçekleştirildiğinde anlam taşır. Hayatlarının herhangi bir anında bedel ödememiş, konformist yaşam düzenini sürdürmüş olanların dar pratikçilik gibi genellemeleri, tam da bu nedenle mücadeleye katkı olarak değil, gayet haklı bir tepkiyle haddini bilmezlik olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu türden kolay ve dışarıdan söz üretimi devrimci hareketin kendi iç dinamikleriyle yaptığı, yapabileceği tartışmaları da ketler. Bu denklem ve mekanizma esas olarak bütün ekoller için geçerlidir.

Ne var ki 1970'lerden bu yana devrimciliğin aşıl topuğu olan düşünce ile eylem yabancılaşması aşılamadığı için kalıcı toplumsal örgütlenmelerle tamamlanamadı.

Gerek tek tanrılı dinler ve onlara bağlı tarihsel devrimler gerek yerel siyasal ve toplumsal devrimlerde; bir yandan reddedilişler ve kopuşlar bir yandan da kendinden önceki düşünce ve deneyim birikiminden istifade eden sentezcilik bir aradadır. İster Hz. Musa ve Hz. Muhammed'in davranış çizgisiyle bakalım ister Alman ve Osmanlı köylü isyanlarına ve elbette Marx'a, Lenin'e; tümünde bu tutum ve politik zeka öne çıkar. Olabildiğince birleştirerek, kırıp dökmeden birer devrim cephesi inşa etmeye girişmişlerdir.

Teori, düşünce, politik akıl, entelektüel donanım tam da bu bütüncül bakışa ulaşmak için hayati önemdedir. Eleştirmek, yıkmak ve aşmak aynı zamanda alternatif bir yeniden

inşa dönemine açılmayı gerektirir. Tek yanlı varoluş biçimlerinin bunu sağlaması mümkün değildir. Yıkma, eleştirme hamleleri bununla buluşmadığında tepkisel hareketlerden daha ileri sıçramaya hayat izin vermez.

Pratik odaklı hareketler zaman içinde, düşünsel kurmaylık imkanlarından yoksunlukları oranında dar pratiklere gerilemeye ve politik pratiğin türlü nedenlerle kesintiye uğradığı veya nitelik kaybı yaşadığı durumlarda hızla sıradanlaşmaya adaydır. Genellikle de böyle olagelmıştır. Sadece 1970'lerde değil, 1990'larda da Türkiye'de son derece etkili devrimci adalet eylemlerinden dünya ölçeğinde ilgi uyandıran kitle-sel politik kampanyalara uzanan eylem fırtınası dönemleri oldu. Hepsi kıymetliydi. Ne var ki 1970'lerden bu yana devrimciliğin aşıl topuğu olan düşünce ile eylem yabancılaşması aşılamadığı için kalıcı toplumsal örgütlenmelerle tamamlanamadı. Yine bu nedenle, eylem dalgaları çeşitli kırılmalara uğradığında devrimci hareket, on yıllar boyunca etkisini örgütleyebileceği imkanları ıskaladı.

Oysa devrimcilik, kolektif planda ve onun etrafında/içinde bulunan devrimcilerin kişisel kapasiteleriyle, yıllarca sokak eksenli pratik politik imkanlardan mahrum olduğunda da kendini üretmeyi gerekli kılar. Çünkü aksi halde boşluklar oluşur ve o boşlukları dejenere hayat formlarından duygusal savrulmalara dek bütün çirkinliği ve cesametiyle kapitalizm doldurur. Savrulmalar, bozulmalar ve etik değer kayıpları devrimci ideallerden türlü biçimlerde üretilmediği zamanlarda güncel bir mesele halini alır.

Dolayısıyla pratik politik devrimciliğin izi sürülürken, düşünsel do-

nanım buna uygun ise şayet, müzik, sanat- edebiyat- kültür- toplum bilim gibi başlıklar altında da o devrimcilik genişletilmiş ve yeni alanlara taşınmış olarak sürdürülebilir. Düşünsel kapsayıcılığa bağlı olan pratik politik ısrarının çekirdeğini oluşturduğu ancak varoluşun tek biçimi diye anlaşılmadığı dengeli konumları, hem aşırılıklara karşı önlem hem akıp giden olanakları değerlendirme yaratıcılığını barındırır.

Ahenk, müziğin yanında politika-da ve onun yürütücüsü kolektif öznelerin kendilerini gerçekleştirme süreçlerinde anahtar kelimelerden biri. Ahengini kaybetmek geriye düşüşü, savrulmayı, organik bütünün ortadan kalktığını işaretler. Türkiye devrimci hareketinin kısa sayılamayacak elli yıllık tarihinde ahenk yitimini gösteren birçok örnek bulunabilir. Bütün araç ve biçimleri kullanmanın yanı sıra tarihsel ve çağdaş fikir çeşitliliğini sosyalizm saçağı altında alıp onlarla eleştirel etkileşimde bulunmaya açıklık hem ahenge hem sırat-ı müstakim'den ayrılmamaya delalet ederken kendi içine dönüşlerle, hariçte kalan her fikirle hasımlık temelinde harbe tutuşmalarla çerçevelenen daralma biçimleri ahengin kaybolduğunu, türlü tek yanlılıklardan birine kapıldığını anlatır.

Bu bağlamdaki tek yanlılık, ya zaman içinde türlü nedenlerle ortaya çıkan meselelerle aşırı indirgemeci bir tutum ve küçümseyici genellemelerle mahkum edici normatif bir dille "ilişkilenmek" ve onları araçsallaştırma çabası ya da o gibi akım ve meselelerle ilişkilendirirken kendi olmaktan çıkıp onların kopyalarına dönüşmek onları yankılamaktır. Her iki durumda da kendi sözünü söyleme, meseleler ne ise üstünde

düşünüp özgün fikirler üretme ihtimali ortadan kalkmış olur. Oysa Marksizm'in temel yöntemleriyle bütün başlıklarda özerk ve özgün düşünceler oluşturmak mümkündür. Yarılma, yabancılaşma ve birbiri üzerine fal açma yolları böyle böyle açılır.

Teorik hakimiyet, diyalektik kavrayış, gözünü ve kalbini hayata açma halleri tek yanlılıkları zayıflatacaktır. Türkiye devrimci hareketinde her iki ucun örnekleri var oldu. Ancak kitle bağlarının zayıfladığı ağır baskı dönemlerinde her iki biçim daha şiddetli biçimlerde ve daha fazla özneyi çevrelerine alarak sırat-ı müstakimin dışına taşıdı. Sonucu dağınıklık oldu. Dar ve dağınık siyasal tablolar da sözlerin radikalizmiyle sıradan pratik hayat gibi tezatlar kadar bütünüyle iradi kırılmalar da güncelliğini korudu. Sirkülasyon fazlalığıyla süreksiz- kesintili pratik politik güzergah güven duygusunu aşındırdıkça halk kitleleriyle politik özneler aynı evrede birbirinden farklı zamanlar yaşamaya başladı. Söz ve eylem, talepler ve ihtiyaçlar birbirine dokunmayınca açık yahut örtük ümitsizlikler dallanıp budaklandı. Kelimenin her anlamıyla devrim güncelliğine kilitlenmeyen, zamanla 'çevre' konumuna gerileyen bir politik mahfili devrim gerçekte pek ilgilendirmez ve o Lenin'in deyimiyle 'Rubleye kapik eklemekle' meşguldür, oysa devlet halk çelişkisi temelinde bakış toplumsal özgürlük cephesi oluşturma amacı taşıyan bir politik akım için fırsatların harcanması, tek yanlılıklar yüzünden devrimci imkanların heba olması hayati önemdedir.

Bütüncül zihin dünyasıyla teorik bakış zayıflığı günübürlük-palyatif tutumları stratejik konumlanışların

önüne geçirdiyse son elli yıllık dar pratikçi ve dar grupçu reflexlerin eylemli eleştirisine ihtiyaç var demektir. Kendisini Rönesans iddiasıyla teorik-politik evrene içeren devrimci sosyalistlerin pratik ana doğrultusunun bu yönde ilerlediğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ancak hala bir alternatif ana akım oluşturulmadığını da kaydetmek gerek. Darlığından ve örgüt zayıflığından bağımsız olarak devrimci hareket politik askeri eylemleriyle ülke sathında duyulup bilinmenin ötesinde türlü yok sayma tutumlarıyla karşılaşılıyor. Sözü, tezlerini, yorumlarını sınırlı bir alanın dışına genişletme dikkati ve rikkati en genel anlamda sol-sosyalist çevrelerde pek öne çıkmıyor.

İşaret ettiğimiz darlıklardan, tek yanlılıktan, entelektüel kapasite daralmasından bağımsız olarak bunu ele alamayız. Ancak bütün yeterlikler varken de, türlü grupçu-mezhepçi reflexlerin canlı olduğunu vurgula-

mak gerek. Devrimci hareketi veya devrimci sosyalistleri “aksiyonerlik” kısılcasına hapseden bir politik kurnazlık değilse safdilliktir. İki karşıt eğilimin buluşması ilginç. Çünkü devrimci varoluşu salt aksiyonerlikle, pratikçilikle açıklayan ve dar yanıyla yalnızca buradan ilişkilenen reflexif tutumla bunu kendi politik yararı için kullanıp bir hafta haline getiren devrimcilik dışında bulunan sol-sosyalist çevrelerin eğilimi bir yanılma ve yabancılaşma katalizörü gibi çalışır.

Oysa politik askeri cephe çalışması ve pratiği bir toplumsal devrim partisinin toplam kapasitesinin çok az bir kısmına denk düşer. Çünkü, adı üstünde bütün bu faaliyetler, özünde toplumsal devrimi amaçlayan bir “parti”nin verimidir.

Bolşeviklerin eylem kapasitesi onların toplam kapasitesiyle karşılaştırılmaz bile. En aksiyoner devrimci gruplardan olan Tupamorolar’ın bütün kapasitesi oraya vakfedilmedi.

Kürdistan özgürlük hareketini düşün-
nelim, halihazırda dünyada en çok
eylem üreten akım olduğu halde bu
onun bütün kapasitesini yansıtmaz.
Siyasal-toplumsal özgürlük müca-
delesine de gayet uygundur bunlar.
Devrimci partiler ,birey eylem grubu
değildir ve o amacı da taşımaz.

Kürt siyasi hareketi bunu, kendisi
bakımından “yüzde yirmi eylemci-
lik, yüzde seksen eğitim” biçiminde
ifade etti. Oranlar değişebilir ama
toplamda, yukarıdaki vurgumuzla
uyumludur. O halde iki mesele iç içe
geçer. İlki şu: Eylem üreten pratik
politik kararın haricinde kalan ka-
pasiteyle edebi, sanatsal, teorik-dü-
şünsel üretim miktarı nedir? Yazık
ki, tek yanlılıktan dolayı buralarda
geniş kıraçlıklar, boşluklar var. Tü-
mü doldurulmayı bekleyen boşluklar
bunlar. Ancak öncü bakış açısı dönü-
şümüne ihtiyacı öne çıkıyor. Çünkü
o boşluklar ancak bu dönüşümle do-
lacaktır.

Pratikçilik haricinde ne varsa tü-
münü pratikçi, indirgemecilikle
araçsal-işlevsellikleriyle ele almak,
müstakil, hususi düşünsel çaba ve
birikimi öngörmediği için dikka-
te değer ürün yaratma sürekliliğini
kapsayamaz.

Yakınmayı adet edinmek, zorlan-
maları dış faktörlere bağlamak, so-
runları kendi dışındaki durumlarla
izaha kalkışmak devrimci iradi ça-
banın rolünü reddetmek anlamı taşır.
O halde bir yandan devrimci bireyin
hem moral-düşünsel donanımı elde
etmesi ve diğer yandan pratikçilik
haricinde de kendini kolektif planda
üretmesi bütün yakınmalardan daha
sonuç alıcı olacaktır.

Ancak bu da yetmez. Devrimcilik-
le arasına duvarlar çekenler genel-
likle konum belirleyici pozisyonlar,

tartışmalardır. Devrimcileri yok
sayan düşüncelerini önemsizleştiren
davranışlarında gözlemlemek
mümkün. Bütün iddialarını bırakan
ama bir taraftan da bunu hazmede-
meyenlerin, gençliklerini hatırlatan,
sosyalizm mücadelesini türlü biçim-
lerde sürdürürken kişisel ikbal dert-
leri bulunmayan kimselere karşı bu
tutumlarında ideolojik ve psikolojik
faktörler iç içedir. Tekelci tutumla-
rını teşhir elbette seçenek dışı değil.
Ancak salt bununla yetinmek, bir tür
mağduriyet diliyle sonuç üretmeyen
dövünmelerden farksızdır.

Seçenek oluşturmak için işe giriş-
mek, üstelik bunu geniş kitlelerin se-
sini işitmediği gettolarda kendini var
etme kolaylığı yerine alternatif ana
akımı oluşturmak, kalıcı, stratejik ve
sonuç alıcı yol olacaktır.

Elbette bu tür bir yönelim Mark-
sist Leninist Komünistleri, tepeden
tırnağa, merkezden çevreye bütün
bireyleri kapsayacak bir düşünsel
derinleşme ve yenilenmeyle dar grup
refleksinin ötesine taşırabilir. Uzat-
mayalım, Marx bir yandan Adam
Smith’i, Ricardo’yu incelerken eş
zamanlı biçimde felsefe çalışıyor,
tarih okuyor, dönemdaş sosyalist dü-
şünceleri izliyor, bilimsel gelişmeleri
takip ediyor, edebiyat günü gününe
okuyor, sorular çıkarıyordu. Ortala-
ma bir Marksist’ten bu düzeyden da-
ha azına razı olması çıtayı düşürmek,
kapitalizme karşı mücadeleyi güncel
bir konu haline getirmemek olacak-
tır. Kuşkusuz Engels ve Lenin’in
hayatında da entelektüel düzey yük-
sektir. Daha önemlisi moral ve ilgi
onlarda her yaşta diridir.

Maddenin niteliğinin artması,
maddenin manevra ve atılım imkan-
larını belirler. Kolektiften çok şey
beklemek bütün bireyleriyle kolekti-

fin yeni nitelikler kazanması halinde gerçekçi olacaktır. Bu konuda yolun neresinde bulunduğu incelenmeyi hak eder bir sorundur.

İlgi çeşitliliği, birikim ve kişisel yaşam örgüsüyle tamamlanan iyimserlik Marx'ı tek yanlılıktan korudu. Onun öyle bir endişe duymasını gerektirecek esaslı soruları bu nedenle olmadı. Dolayısıyla o ilgi çeşitliliği, günümüzde de tek yanlılığa karşı koruyuculuğunu sürdürecektir. Ana akım politik-teorik- sanatsal-edebi alternatif demek hazır formüllerin, sıkça tekrarlandığı için yıpranmış 'çözümlerin' sekte- tepkisel-kestirip atan cümlelerin kolaycılığını kalıcı olarak terk etmeyi gerektirir.

'Rönesans' tam da buna imkan tanıyan bir bakış ve perspektifi teorik olarak kendinde taşır. Onu açığa çıkarıp işlemek, bu bakışa vesile olan

soruları sormaktan uzak geleneksel dar pratikçi devrimciliğe kıyasla çok daha kolaydır. Kesişim kümesi siyasal özgürlükler devrimi, daha somut biçimiyle demokratik halk cumhuriyeti hedefi bulunan kolektiflerle bireylerin alabildiğine geniş özgürlük cephesi bu hedefi doğrultusunda hareketlendiğinde ortaya devasa bir enerji çıkacaktır.

Kültüralizm, teorisizm, dogmatiklik, dar pratikçilik gibi tek vektörü kimlik haline getirme eğilimi ağır baskı ve kolektif nitelik zayıflaması dönemlerinde daha şiddetli biçimlerde ortaya çıkar. Her türlü tek yanlılık kendi kendinin karikatürüne dönüşme faciasıyla yüz yüzedir. Rönesans iddiasını gündelik 'rutin' faaliyetin bileşenine dönüştürmeyi başarmak devrimin bin bir yolunu zorlarken, tek yanlılık çıkmazından da kurtuluş imkanıdır.

Faşizmin barbarlığı: Linç

Ziya Ulusoy

Linç saldırılarına karşı doğrudan korunma aracı olarak halkın özgüvenliğini alması ve özsavunma örgütleri kurması gerekir. Lincin barbarlık ama halkın özsavunmasının meşru hak olduğu bilincinin halkta geliştirilmesi gerekir. Devrimci ve komünist hareketin, tüm antifaşist hareketin linçe karşı özsavunma mücadelesinde en önde dövüşmesi gerekir. Örneğin Çorum Katliamı'nda savunma az çok var olduğu için ölümler faşistlerin amaçladıklarının gerisinde kaldı. Maraş Katliamı'nda savunmanın olduğu semtlerde katliamın gerçekleşme düzeyi daha az olurken savunmanın olmadığı yerlerde katliam düzeyi çok yüksek oldu.

Erdoğan faşizmi, 2015'ten itibaren yoğunlaştırdığı faşist saldırılarda amaçladığı zaferi sağlayamayınca, yeniden saldırıları deniyor.

Geçmiş saldırılar, kimi zaman Cizre-Sur soykırımcı vahşeti kimi zaman Suruç, 10 Ekim, Antep kitlesel katliamlarıyla belirlenen saldırılar oldu. Bunlara mutlaka Kuzey Kürdistan dağlarına ve Medya Savunma Alanları'na yüksek teknik hava bombardımanları, Rojava'ya yönelik işgal savaşları, sivil halka ve hastaneye bombardıman eşlik etti.

Şimdi yine yeni bir saldırı denemesinde. Garê bozgunundan sonra Medya Savunma Alanları'na yeniden yoğun hava bombardımanını ve işgal savaşını yoğunlaştırıyor. Fakat

bu kez saldırıya Kürt halkına karşı linç eşlik ediyor.

Konya'da 8 kişinin katledildiği iki Kürt aileye yönelik saldırı, HDP İzmir binasına yöneltilen ve Deniz Poyraz'ın katledildiği saldırılar, Türk halkını Kürt halkına karşı linç saldırılarına seferber etmek için düzenleniyor.

Ardından Manavgat-Marmaris hatında çıkan yangınları bahane ederek AKP ve MHP'li çetelerin Kürt avına çıkarılmalarına tanık olundu. Bu av, aynı zamanda faşist tekelci medya, bilumum şovenistler ve diktatörün kışkırtmasıyla gerçekleştirildi. Faşist şef Erdoğan, orman yangınına kastederek "*Şimdiden bazı emarelere ulaşıldı*", "*Ciğerimizi yakanın ciğerini sökmek boynumuzun borcu-*

dur” sözleri ile bizzat kendisi saldırı ajitasyonu yaptı.¹

11 Ağustos'ta Ankara Altındağ'da ise Suriye'li göçmenlere yönelik linç gerçekleştirildi.

Erdoğan-Bahçeli yönetimi altında ırkçı-dini ve göçmen düşmanı linç saldırılarını -devam da edeceği dikkate alınarak- tarihsel örneklerini, amaç ve nedenlerini, bunlara karşı mücadelenin önemini ele almak gerekir.

Emperyalist Dünyadan Linç Örnekleri

Ho Chi Minh, ABD'nde siyahlara yönelik ırkçı linçleri örnek verirken, 1889-1919 yılları arasında 51 kadın ile iki bin siyahinin linç edildiğini vurgular. 1919'da linç edilen 78 siyahiden 11'i diri diri yakılmıştır. “Tom Amcanın Kulübesi” kitabını yazan Bn. Harriet Beecher Stowe gibi siyahileri savunmaya cüret eden beyazlar da saldırılara maruz kaldılar. Ho Chi Minh, “*Elijah Lovejoy bu yüzden öldürülürken, John Brown asıldı. Thomas Beach ve Stephen Foster baskı gördüler, saldırıya uğradılar ve cezavlerine konuldular*”² diye yazar.

Hitler faşizminin Yahudi pogromları, esasen Yahudilere karşı “milli öfke”yi harekete geçiren kitle gösterileri, aşağılama linçleri, yer yer de saldırılarda öldürme şeklindeydi. Tanıl Bora “Türkiye’de Linç Rejimi” kitabında, 1919-39 yılları arasında Almanya’da Yahudilere yönelik linci inceleyen Wildt’dan alıntılar yaparak yüzlerce Yahudi’nin bu linç saldırılarında öldürüldüğünü belirtiyor.

Asıl amaç elbette Alman halkını geniş kitleler halinde faşist saldırıganlığın aktif destekçisi yapmak, linci bunun aracı olarak kullanmaktı. Hitler faşizmi bu amacı sağladıktan sonra Yahudi halkını bu kez de devletin resmi güçleriyle toplama kamplarında toplamış, dahası gaz odalarında toplu katliama tabi tutabilmişti. Irkçı linçler Alman halkını faşistleştirirmenin kaldırıcı, resmi güçlerle komünistlerden Yahudilere muhalifleri ve işgal savaşlarında halkları katledebilmenin sıçrama tahtası rolü oynamışlardı.

1960’lı ve 90’lı yıllardan yalnızca iki önemli örnek bile kapitalist burjuvazinin her dönem linci kullandığını ve barbarlığını sergilediğini kanıtıyor.

Endonezya’da ABD’ci general Suharto 1965 sonundaki askeri darbeye birlikte Endonezya Komünist Partisi (PKI) ve bağlı sendikal ve diğer kitle örgütlerinden 500 bin ile bir milyon arasında komünist ile demokrat insanı katletti. Bu katliamlarda linç saldırısını da kullandı.

Ordu-polis gücünün yanı sıra politik İslamcı örgütleri, Hindu gerici örgütleri ve hatta azınlıktaki Katolik inancından gericileri de bazı yerlerde lümpen çeteleri, komünistlere ve demokratlara karşı katiller olarak kullandı. Antikomünist ajitasyon, mitingler ve linçlerle toplu katliamlar iç içe yapılıyordu. Kısa bir aktarma bile katliamın vahşiliğini sergilemeye yetiyor:

“*Suharto yerel subayların yeterince antikomünist olmadığını değerlendirdiğinde, onları tasfiye etti*

¹ <https://www.haberturk.com/cumhurbaskani-erdogan-ormanlarimizi-yakanlari-bulup-cigerlerini-yakmak-boynumuzun-borcudur-3149408> 31.07.21

² Linç, 1924’te La Correspondance Internationale’in 74. sayı, <http://www.marksistteori2.org/139-proleter-dogrultu/sayi-19-kasim-aralik-1998/658-tarih-bilinci-linc.html>

ve cinayetleri organize etmek için genellikle yerel sivil güçler aracılığıyla çalışan sadık RKPAD birimlerini gönderdi. Doğu Cava'da, NU (Nahdlatul Ulama) gençlik kanadı Ansor'un üyeleri, PKI üyelerine ve Çinli patronlarına yönelik saldırılara öncülük etti ve ilk toplu katliamlar Ekim ortasında bildirildi."³

"Doğu Java'daki Pasuruan köyünde, Gratit Pamuk İplik Fabrikası'nda çalışan Ross Taylor adında bir İngiliz mühendis, yakınlardaki Nebritex tekstil fabrikasındaki işçi katliamlarını anlattı. Yerel ordu komutanı, PKI, sendika SOBSI veya PKI bağlantılı grupların bilinen veya şüphelenilen üyelerinin listelerini kullanarak, kurbanları beş kategoriden birine yerleştirdi, ilk üçtekinleri öldürdü ve geri kalanları tutukladı. Taylor, Kasım ayının sonundan bu yana fabrika çevresinde 2 bin kişinin öldüğünü ve ordu birimlerinin ana yollardan çalıştığını ve dışarıya doğru yayıldığını tahmin ediyor."⁴

Yakın geçmişte 1994'te Ruanda'da iktidardaki darbeci başkan Juvénal Habyarimana, Hutu milliyetçisi olmasına rağmen, Tutsi'lerin baskın olduğu Ruanda Yurtsever Cephesi'nin (RPF) askeri başarıları karşısında barış yapmak zorunda kaldı. İktidardaki Hutu milliyetçi partisinin daha aşırı kanadı, Fransız emperyalistlerinin teşvikiyle harekete geçti, halkın bir bölümünü de linçe seferber ederek son on yılların en büyük kitlesel katliamını gerçekleştirdi.

Sayırsız örnekler, emperyalistlerin ve burjuvazilerin, ezilen ulus

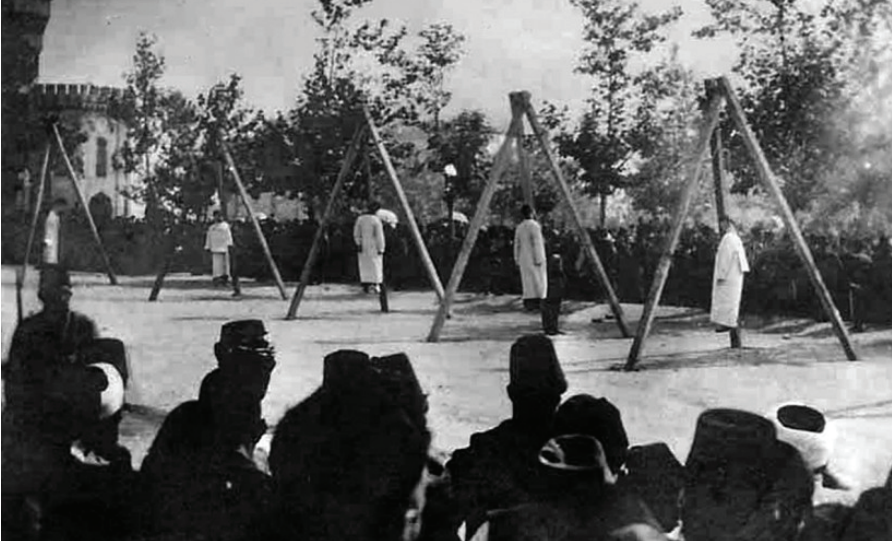
ve inançtan halklara karşı linç/pogrom silahına nadiren değil çokça başvurduklarını gösterir. Demokratiklik gösterisi yapanından faşistliğe değin emperyalist ve yerel burjuvaziler, hakları için mücadele eden ezilenleri bastırmanın etkili silahı olarak pogromlara başvurup bastırdıktan sonra görece geri çekilme sarkacını uyguluyorlar. Bu saldırılar direnen sınıf ve ezilenlerin gücüne ve direncine göre boyutlandığı gibi linçleri uygulayan burjuvazinin siyasi niteliğine göre de boyut alabiliyor.

Ama elbette çatışmanın şiddetine göre Türkiye'de ırkçı Ermeni Soykırımı'nda, Endonezya'da anti-komünist, Ruanda'da milliyetçi linçlerde görüldüğü gibi sarkaçsal geri çekilme yerine en barbar boyutlara değin sürdürülebiliyor.

Fakat hangi boyutta olursa olsun, emperyalistler ve burjuvazi, linçlerden bekledikleri egemen ulus ve inançtan halkı şovenizme veya dini bağnazlığa çekmeyi, değişen ölçülerde her halükarda başarıyorlar, iktidarın uzun süreli destekçisi kılabilirler. Pogromların öne çıkan özel rolü, sınıfın ve ezilenlerin mücadelesinde bu can yakıcı gerici, faşist gerçektir.

³ Justin Theodra, Endonezya 1965 Yarım Yüzyıl Sonra

⁴ Justin Theodra, Endonezya 1965, Yarım Yüzyıl Sonra, Jakarta İngiliz Büyükelçiliği'nden Dışişleri Bakanlığı'na Mektup'tan, 16 Aralık 1965, FO 371-181323, UKNA

Türkiye'nin Yakın Tarihi ve Linç Barbarlığı

İttihat Terakki (İTC), 1915 Ermeni Soykırımı'nı elbette öncelikle devlet güçleriyle, yerel yönetici, jandarma ve ordu gücüyle gerçekleştirdi. Jandarmayı ve yerel atanmış İttihatçı yöneticileri, İTC merkezine bağlı Teşkilat-ı Mahsusa'yı (TM) soykırım uygulamaya seferber etti. Teşkilat-ı Mahsusa, 1916 yılında 30 bin üyeye kadar genişledi.⁵

TM, katil olarak üyelerini, jandarmayı, hapishaneden çıkardığı lümpenleri, halktan örgütlediği düzensiz paramiliter güçleri, ganimetle ödüllendirdiği halkın bir bölümünü kullandı.

Gerek Anadolu'nun kent ve köylerinde, gerek sürgün yollarında, gerekse Deyr el Zor toplama kampalarında, paramiliter çeteleri, Türk, Kürt, Arap ve diğer Müslüman halklardan grupları da saldırtarak linçlere suç ortaklığı yaptırdı.

Ermeni Soykırımı, ulusu yok etme çabında linçti. İttihat Terakki, Erme-

ni halkıyla birlikte Süryanilere de soykırım uyguladı.

Abdülhamit döneminde 1890 ve yine 1909'da İTC'nin Adana'daki Ermeni katliamları da 1915'in provaları ve büyük boyutlu pogromlardı.

İttihat ve Terakki, Hristiyan halkları sürerek, Müslüman halkları Türkleştirerek, Türk burjuvazisine demir yumruk altında sermaye birikimini hızlandırma stratejisine sahipti. Alman emperyalizminin yanında emperyalist savaşa bu nedenle hızla ve hırsıyla girdi, Osmanlı topraklarını koruyarak Türk burjuvazisinin istikbaldeki pazarı, yer altı kaynakları alanı yapmayı amaçladı.

İttihat ve Terakki ve Teşkilat-ı Mahsusa pantürkçü, panislamcı ideoloji ile hareket ederek, Müslüman halklardan destek de görebildi, soykırımı da uygulayabildi. Suat Parlar'ın adı geçen kitabında belirttiği gibi, yalnızca Nurcular gibi Müslüman tarikatları değil, Mevleviler, Bektaşiler, hatta Melametileri bile Teşkilat-ı Mahsusa taburlarında

⁵ Suat Parlar, *Osmanlı'dan Günümüze Gizli Devlet*, Mephisto Yayınları

Hristiyan halklara karşı bir düşmanlıkla örgütleyebildi. Bir nevi Türk ve Müslüman halkları Hristiyan halklara saldırtabildi. Bu sayede Müslüman halklar üzerinde hegemonya kurarak savaşta ağır yenilgi alıncaya değin iktidarını sürdürdürebildi.

1919'da ise İttihatçı TM çetelerini devralan Kemalistler, onları Karadeniz Rumlarına karşı Teşkilat-ı Mahsusa'nın yaptığı gibi özel savaş katilleri olarak kullandılar.

Kemalistler, Karakol Cemiyeti, Meclis-i Müdafaa, Meclis-i Mukaddes Cemiyeti gibi örgütlerde bir bölüm eski Teşkilat-ı Mahsusa yönetici ve üyelerini kullandılar. Nitekim Mustafa Kemal ve Kazım Karabekir'in Erzurum'da Mustafa Suphi ve yoldaşlarını antikomünist protesto ile kovalarken bu Teşkilat-ı Mahsusa artığı teşkilatçıların yöredeki örgütü olan Meclis-i Mukaddes'i kullanmaları rastlantısal değildi. Benzeri biçimde Trabzon'da 15'leri, Teşkilat-ı Mahsusa ve Karakol Cemiyeti'nden Yahya Kaptan çete-

sine öldürtmeleri tesadüf değil. Aynı zamanda antikomünist linç hareketlerini İTC'den miras alarak sürdürdüklerini de gösteriyor.⁶

Daha yakın tarihten iki örnekten biri Trakya illerinde Yahudi düşmanı linç hareketiydi.

1934'te antisemitist tahriklerin tektilediği yağma ve tecavüzler sonucunda yaklaşık 15 bin Yahudi göçe zorlandı.

Diğeri Tan matbaasına yönelik saldırı, antikomünist linç hareketi olarak düzenlendi. Faşist Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun yönlendirerek, siyasi polis marifeti ve burjuva basının "kızıl tehlike"ye karşı kışkırtıcı yayınlarından sonra, 4 Aralık 1945'te Turancı ırkçı üniversite gençliği Tan matbaasına karşı harekete geçirildi. 10 bin kişinin seferber edildiği bu linç hareketi matbaa ve binasını, ABC kitabevini yıktı. Amaç yeni yeni gelişmeye başlayan sol hareketi ezmektir.

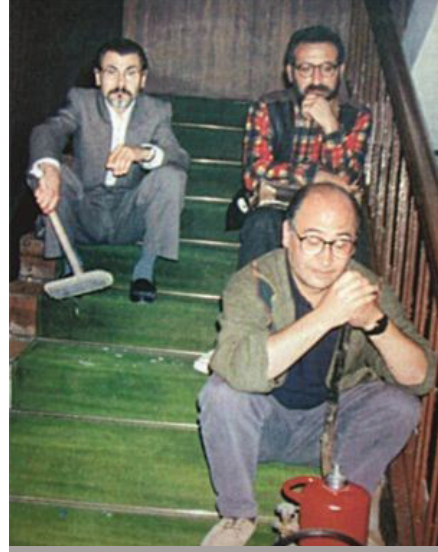
Kötü ünlü 6-7 Eylül 1955 Rum düşmanı ırkçı İstanbul saldırısı da

⁶ Suat Parlar, *Osmanlı'dan Günümüze Gizli Devlet*, Mephisto Yayınları

Bayar-Menderes diktatörlüğünün düzenlediği linç hareketiydi. MİT'in önceli Milli Amele Hizmet'in (MAH) yörüngesinde olan Kıbrıs Türktür Cemiyeti ile İstanbul Yüksek Okullar Talebe Birliği'ne yaptırılan Türk halkını Rumlara saldırtma hareketiydi. Mustafa Kemal'in Selanik'teki evine yönelik bombalı provokasyonla şovenist intikam duygusu yaratılarak işe başlandı. Yunan halkından biri olarak lanse edilen kişinin MAH üyesi olduğu, saldırıyı daha sonra Nevşehir valiliği ile ödüllendirilen Oktay Engin'in yönettiği açığa çıkmıştı. 6-7 Eylül günü Rum ve Ermeni Hristiyan halkların ev ve iş yerlerine saldırı başlatıldı. Saldırıda resmi açıklamaya göre 3 Rum öldürüldü, 30'u yaralandı. Binlerce ev, iş yeri, kilise talan ve tahrip edildi.

Özel Harp Dairesi Başkanlığı yapmış orgeneral Sabri Yirmişoğlu emekli olduktan sonra 1991'deki röportajında bu linci överek üstlenecekti: "6-7 Eylül olayları da Özel Harp Dairesi'nin işiydi ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amacına da ulaştı."⁷

Bu saldırıyla Türk halkı Rum düşmanlığıyla harekete geçirilerek ve şovenist basın ajitasyonu ile faşist kitle geliştirilerek diktatörlüğün toplumsal desteği güçlendiriliyordu. İkinci hedef olarak da 70 bin İstanbul Rum göç ettirilerek, Türk burjuvazisine mülkiyet transferi yapılıyordu. Üçüncü hedef olarak linç ve katliam komünistlere yıkılarak onlar tutuklanıyor, hatta İstanbul'da ilan edilen sıkıyönetimin komutanı general Ahmet Nurettin Aknoz, sıkıyönetim yargıçlarını toplayarak komünistleri idam sehphalarında görmek istediğini söylüyordu.

Metin Altıok, Hasret Gültekin ve Behçet Aysan

60'lı yılların ikinci yarısında işçi, öğrenci, köylü devrimci hareketlerinin gelişmesine karşı da antikomünist ve Alevi halkına karşı linç hareketleri geliştirildi.

O yılların en büyük linci 16 Şubat 1969 tarihindeki ABD 6. filosu nu protesto eden devrimci mitinge karşı Kanlı Pazar saldırısı oldu. 2 sosyalist emekçinin katledildiği saldırıyı Erdoğan ve Abdullah Gül'ün hocası İsmail Kahraman'ın başkanlığını yaptığı Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) ile Mehmet Şevki Eygi başta olmak üzere İslamcı aydınlar hazırladı. Binlerce kişiyi Taksim'deki mitinge saldırıya geçirdiler.

Linçler 70'li yıllarda daha büyük çaplı ve daha örgütlü olarak gerçekleştirildi.

15-16 Şubat 1975'te TÖB-DER'in hayat pahalılığına karşı ve demokrasiyi savunmak için 63 ilde yaptığı kapalı salon toplantılarına karşı

⁷ Tempo Dergisi, 9 Haziran 1991

MHP-AP -MNP (Erbakan) tabanının ortaklaşa seferber edildiği yürüyüşler gerçekleştirildi. 1. Milli Cephe/MC hükümetini kurma hazırlığının bir parçası da bu saldırılar oldu. Malatya, Tokat, Muş, Bingöl, Amasya, Adıyaman, Afyon ve Gölbaşı'nda saldırılar şiddetliydi. Amasya'da Adnan Baykal adlı emekçi ve Malatya'da Hamdi Karakaş adlı köylü öldürüldü. TÖB-DER binaları ile ilerici ve Alevi insanların yüzlerce iş yeri tahrip edildi. Linçlerin devamı Elazığ ve Erzincan'da gerçekleştirildi.

Alevilere ve devrimci harekete yönelik linç ve katliamlar bu dönemde peşi sıra gerçekleştirildi. Devrimcileri ve ilerici aydınları tek tek öldürerek yıldırma hareketi da sürecin tümü boyunca eşlik etti.

1 Mayıs 1977, 16 Mart 1978, kontrgerillanın devrimci harekete, işçi sınıfı ve öğrenci hareketine yönelttiği kitlesel katliamlardı.

Maraş (26-28 Aralık 1978), Malatya (17 Nisan 1978), Sivas, Çorum (1980) katliamları ise Sünni inançtan halkın Alevi inançtan halka ve devrimcilere saldırtılması hareketleriydi. MİT ve kontrgerilla (ÖHD) bu linç saldırılarını yönetti. Sahada saldırıların öncü ve vurucu gücü MHP ve ülkücülerdi. Bu vurucu ve öncü güçler, Erbakan ve Demirel destekçisi kitlenin bir bölümünü de arkalarından sürükleyerek linçlere katıyorlardı.

90'lı Yıllardan Bugüne Linçler

80'li yılların sonu ve 90'lı yılların başı Türkiye ve Kuzey Kürdistan devrim mücadelesi bakımından özgün bir momentti. Kürdistan devriminin sürekliliği kendisini pratikte kanıtlayınca ve serhildanlarla bir-

leşince, faşizm kirli savaşı yoğunlaştırmakla kalmadı. Şovenizmi tırmandırmak için yoğun ve bitmez ajitasyonun yanı sıra linç saldırılarını yoğunlaştırdı.

Linç saldırıları esasen Kürt halkına karşıydı ama bununla sınırlı değildi. Nitekim 2 Temmuz 1993 tarihinde Sivas Katliamı Pir Sultan Abdal şenliklerine katılan Alevi ve solcu sanatçılara karşı gerçekleştirildi.

Generallerin güdümündeki MGK'nın en hayati kararları aldığı, Demirel ve Çiller'in devlet başkanı ve Başbakan olarak MGK içinde yer aldıkları rejim bu acımasız linci kameralar önünde göstere göstere gerçekleştirdi. Hükümetin ortağı SHP, katliamı engellemek için ne çaba harcadı ne de etkili olabildi. Bu, saldırıyı MGK'nın planladığını gösteriyordu. Linççi grup, bir gün önce bildiri dağıtmaktan başlayarak hiçbir engelle karşılaşmaksızın 2 Temmuz'da da kin kusarak binlerin katıldığı yürüyüşünü de gerçekleştirdi. Ardından Madımak oteline yöneldi, 35 Alevi ve solcu sanatçıyı yakarak katletti.

Lince katılanlar radikal İslamcılar, Alperen Ocağı, Refah Partisi, MHP yönetici ve taraftarlarıydı.

Faşizm bu katliamla Alevi halka ve antifaşist sola gözdağı vererek pasifize etmeye çalıştı. Kısmen başarılı da oldu. Ayrıca katliamı yaptırdığı radikal politik İslamcılar da devlet için "tehlike" göstermeyi de hedefledi.

Bu yıllarda Gazi, Amed, Güçlünak gibi katliamlar gerçekleştirildi. Gazi Katliamı, Alevi halka kontrgerillanın düzenlediği kahve tarama saldırısına karşı karakoldan hesap sormaya çalışan halka polis saldırısıyla gerçekleştirildi. Fakat elbette Gazi linç saldırısı değildi.

Gazi ve Sivas dışındaki toplu katliamların tümü devlet, askeri ve polis güçleri tarafından Kürdistan'da gerçekleştirildiler. Amacı Kürt halkını yıldırarak umutsuzluğa düşürmekti. Fakat elbette linç saldırıları değillerdi.

Bu dönemde kaybederek, işken-ceyle, kurşunla, devrimci kadroların ve sempatanların öldürülmeleri, daha çok Kürdistan'da olmak üzere Batı'da devrimci harekete karşı da uygulandı.

Linç saldırıları ise Sivas Katliamı dışında hemen bütünüyle Kürt halkına karşı gerçekleştirildi.

1990-1993 yıllarında, Kürdistan devriminin serhildanlarla birleşmesi, burjuvazinin iktidarı için tehlike zirvesinin göstergesiydi.

Burjuvazi, kontrgerilla aracılığıyla ülkücü faşistlerin liderliğinde kitlesel eylemler ve linç saldırılarını başlattı. 1998 sonbaharında Abdullah Öcalan'ın Suriye'den savaş tehdidiyle çıkarılması sürecinde linç saldırıları bu kez İtalya'ya ve Kürt-

lere karşı yeniden yükseltildi. Bu saldırılar Öcalan'ın Türkiye'ye getirilmesinden sonra da sürdü. Daha az sayıda olmak üzere devrimci ve emekçi sola karşı da linç saldırıları düzenlendi.

Gezi/Haziran ayaklanmasının Türk halkının geniş kitleleri nezdindeki meşruiyeti linç saldırılarının küçük çaplı ve az sayıda kalmalarına yol açtı.

Bu dönemde polis, AKP'li ve ülkücü grupları seferber ederek gerçekleştirdi. Eskişehir'de üniversite öğrencisi Ali İsmail Korkmaz, 2 Haziran'da 6 kişi tarafından tekme-lenip dövülerek katledildi.

Ölümlerle sonuçlanmamasına rağmen İstanbul-Kasımpaşa, Rize, Samsun ve Konya'da da bu tarzda linç saldırıları gerçekleşebildi.

2011-12 yıllarında da Kürt halkına karşı linç devam etti. Oslo görüşmeleri sürse de Erdoğan-AKP iktidarı Kürt hareketinin yasal çalışmasına ilişkin toplu tutuklamaları ve askeri saldırıları sürdürüyordu. Linçlerle Türk halkını faşizmin kitle tabanı yapmaya ihtiyacı vardı.

2015'te yeniden linç saldırıları yoğunlaştı. HDP'nin genel merkez binası da dahil olmak üzere Türk kentlerindeki hemen hemen tüm HDP il ve ilçe binalarına yönelik linç saldırıları gerçekleşti. Dağlıca örneğinde olduğu gibi Türk devletinin asker kayıplarının çok olduğu dönemlerde, bu linç saldırıları özel olarak örgütlendi.

“Savaş halinin yeniden başlamasından beri, Kürtlere yönelik bir linç seferberliği de yine başladı. Fakat geçen hafta HDP'ye yapılanlar, bu utanç verici 'olağan seyrin' de dışına çıktı. Bir iki günde yüz elliye yaklaşan yerde linç saldırıları oldu.

Böyle bir yaygınlık ve yoğunluk görülmemişti."⁸

Daha çok yıldırma ve gerici/faşist kitle yaratma amaçlandığı için Kürt düşmanı kitlesel linç saldırılarında öldürme daha az oldu.

Bu durum, linci yöneten iktidarların, bugün Erdoğan-Bahçeli faşizminin, katletmeyi diğer saldırı biçimleriyle gerçekleştirmelerinden kaynaklanıyor, üç saldırı yöntemi birbirlerini tamamlıyor.

Ayrıca selefleri ve Erdoğan faşizmi, kışkırttığı ırkçı saldırıların ürünü olarak, Batı'da kalan veya çalışmaya gelen yüzlerce Kürt tarım ve inşaat işçisinin, sıradan kadın, çocuk ve erkek Kürt insanının tekil silahlı ırkçı saldırılarda ölümüne yol açtı. Bu saldırılar, Sakarya'dan Karadeniz'e, İstanbul'dan Afyon'a özellikle Erdoğan-Bahçeli faşizmi döneminde artış gösterdi.

İktidar, asker-polis saldırılarıyla tek tek ve kitlesel olarak Kürtleri, devrimcileri katlediyor. Kürdistan devrimini bastırma faşizm için tayin edici olduğu için, Erdoğan faşizmi, seleflerinin devamı olarak

Kürtlerin yine binlercesini askeri-polisiye mekanizmasıyla katletmeye devam ediyor.

Paramiliter güçleriyle Türkiye'nin Batı kentlerinde linç saldırıları düzenleyerek Kürtleri ve devrimcileri yıldırma ve boyun eğdirmek, Kürtleri sürmek, Türk halkını saldırgan faşist kitle haline getirmek istiyor.

Erdoğan faşizmi yayılcı dış savaşlar yoluyla IŞİD, Nusra ve diğer politik İslamcı radikaller şahsında intihar eylemcisi katilleri kullanma imkanı da buldu. Tekil katiller yoluyla kitlesel katliamlarla devrimcileri, barış mücadelecilerini ve Kürtleri yıldırma saldırıları düzenleyebiliyor.

Linç saldırıları bu saldırı çeşitliliği içinde ve diğerlerini tamamlayan bir yöntem olarak yerini alıyor. Kitlesel yıldırma ve sömürgeci ulus halkını Kürt düşmanlığıyla faşistleştirme rolü oynuyor.

Erdoğan faşizmi aynı amaçla işgalci savaşları da devreye soktu. Aynı zamanda yeni işgal alanlarında Kürtlere kırım ve sürgün uygulayarak, demografik değişikliği,

⁸ Tanıl Bora, Cumhuriyet gazetesi, 14 Eylül 2015

“Kürtsüz”leştirmeyi gerçekleştiriyor.

Bu saldırıların bir parçası olarak yeniden 2021’de linç saldırılarını başlattı. Konya’da iki aileye saldırı ve HDP İzmir il binasına silahlı baskınla öldürmeyi de kapsadı. Orman yangınları zamanında faşist çetelerin çok sayıda yerde silahla dolaşıp yol kesmeleri de bu dönemdeki linç saldırılarının bir parçası.

Linç saldırılarını Erdoğan-Bahçeli çetesi, aralıklı ve bütünlüklü saldırı dalgalarının bir parçası olarak ülke çapında uyguluyor. Saldırı dalgasına ara verdiği dönemlerde yalnızca faşist kitle içinden yerel inisiyatif gösteren çeteler aldıkları ideolojik gıdayla tekil ya da grup halinde linç saldırısı düzenliyor ama bu ara verilen zamanlarda linç ülke çapında yaygınlaşıp genelleşmiyor.

Linç saldırıları üzerine çokça çalışmış ve Türkiye’nin “Linç Rejimi” kitabını da yazmış olan Tanıl Bora, bu taktiği faşizmin sarkacı olarak kavramlaştırıyor. Bu kavramlaştırma yanlış değil ama her zaman böyle gidecekmış görüş açısı yanlış. Çünkü eğer bu topyekun saldırıyla da faşizm özellikle Kürdistan devrimini

bastıramazsa, ileride yine topyekun yeni bir saldırı dener. Ama bu kez bir öncekinden daha ağırını denemek ister. Örneğin İran’daki Besic linç terörünün sürekliliği gibi. Bugün Türkiye faşizmi İran teokratik faşizminin sahip olduğu avantajlı koşullara sahip değil. Mücadele bu olası saldırıları göğüsleyip püskürtebilir, dahası linç silahının geri tepmesine yol açabilir de.

Linç Karşı Mücadele

Faşizmin linç saldırısına karşı mücadele birkaç boyuttan oluşur.

Birincisi; linç saldırılarına karşı doğrudan korunma aracı olarak halkın özgüvenliğini alması ve öz savunma örgütleri kurması gerekir. Lincin barbarlık ama halkın öz savunmasının meşru hak olduğu bilincinin halkta geliştirilmesi gerekir. Devrimci ve komünist hareketin, tüm antifaşist hareketin linç karşı öz savunma mücadelesinde en önde dövüşmesi gerekir.

Örneğin Çorum Katliamı’nda savunma az çok var olduğu için ölümler faşistlerin amaçladıklarının gerisinde kaldı. Maraş Katliamı’nda savunmanın olduğu semtlerde kat-

liamın gerçekleşme düzeyi daha az olurken savunmanın olmadığı yerlerde katliam düzeyi çok yüksek oldu.

İkincisi linç saldırılarının vurucu/örgütleyici gücüne karşı devrimci misilleme eylemleriyle yanıt vermek. Faşist diktatörlükler, linç saldırılarını sivil halktan örgütlenmiş veya örgütledikleri hareketlere düzenletir. Sivil halktan halk düşmanı çeteler, 70'li yıllarda kanıtlandığı gibi devrimci şiddet eylemleri karşısında yıldırılabilirler.

Üçüncüsü, işçi sınıfı ve ezilenlerin kitleselleştirme çalışmasında, faşist linç hareketlerine karşı bilinç geliştirme. Bu yolla linççi faşist çetelerin halk tecridini sağlayarak onlara karşı öz savunma ve yanıt verme eylemlerinin kitle desteğini güçlendirme.

Dördüncüsü, işçi sınıfının sosyalizm için, diğer ezilenlerle birlikte faşizmden, emperyalizmden, cins baskısından kurtuluş için mücadelesini kitleselleştirmek, faşist linç saldırılarının kitlesel boyutunu daraltır. Bu zayıflatma linççi güruhların yenilmelerini, silahın etkisiz hale getirilmesini kolaylaştırır.

Faşizm, Türkiye'de linç saldırılarını komünistlere, Alevilere ve Kürtler ile ezilen ulusal topluluklara karşı düzenliyor. Irkçı-milliyetçi ve İslamcı argümanları kullanıyor. Bugün ise Kürdistan devrimi ön planda olduğu için "bölücülük"e karşı argümanlarla Kürtlere karşı saldırılar linçlerin büyük çoğunluğu oluşturuyor.

Türkiye cephesinden tüm antifaşist örgütlerin birlikte lince karşı siyasi tavır almaları, linçlere karşı kitlesel eylemler geliştirmeleri şarttır. Aksi taktirde lincin ve tırmandığı Kürt düşmanı şovenizmin, işçi sınıfı hareketini, kadın hareketi da-

hil tüm sınıf mücadelelerini boğacağı bilinciyle hareket etmeli. Dahası Kürdistan devrimini bastırmak için Türk halkının geniş kesimlerini faşizmin hegemonyasına alarak uzun bir dönem sınıf mücadelesi zemini ni çoraklaştıracağı bilinciyle hareket edilmelidir.

Lenin Çarlık polisi Okrahana'nın Yahudilere karşı pogromlar politikasının işçi hareketini saptırmak, işçi ve köylüleri Yahudi düşmanlığına çekmek için gerçekleştirdiğini vurgularken, orta yolcu tavır alan işçi kontenjanından vekilleri sert eleştiriye tabi tutuyor ve *"Açıkça ve alenen hükümeti suçlayın; halka, pogromlardan korunmanın tek yolu olarak bir milis kuvveti ve öz savunma örgütlenme çağrısında bulunun"* diyordu.

Pogromlara ilişkin orta yolcu tavır takınan ulusalcılık etkisindeki emekçi sol kesimlere Lenin'in çağrısının hiç olmazsa birinci bölümü mutlak geçerlidir: Açık ve kesin olarak seylefleri ve Erdoğan faşizminin linç saldırılarına karşı durun, sessiz kalıp sosyal şoven olmayın!

Rusya deneyimi pogrom/linç saldırısının yeni deneyimlendiği, burjuva devlet için "verimli" sonuçlarının henüz az bilindiği bir zamandı.

Nazi faşizmi, Yahudi pogromlarıyla Alman halkını faşistleştirmenin "üretken" deneyimini, Alman burjuvazisine de, tüm dünya burjuvazisine de saldırı cephaneliklerine almaları için, tarihsel önemde bir hediye olarak sundu. Dahası, sonrasında her ulus ve inançtan yüz binlerce insanı toplama kamplarında imha etmeyi, pogromlarla Alman halkını faşistleştirebilme sayesinde gerçekleştirebildi. Bu barbarlık silahını geliştirerek burjuvazinin enternasyonal kullanımına sundu.

Coğrafyamızda ise İttihat Terakki, Ermeni Soykırımı'nı Türk burjuvazisi ve dünya burjuvazisine sınıf mücadelesinde etkili bir silah olarak sundu. Sonraki süreçte Türk burjuvazisinin söz konusu ettiğimiz pogromları bu deneyime dayanılarak gerçekleştirildi. Ermeni halkına düşmanlık yüzyılı aşkıdır şovenist

gericiliğin üretilmesinde hala ön sıralardaki yerini koruyor.

Bu trajik derslerin deneyimlerinden ders çıkararak günümüzdeki Kürt düşmanlığı (ve diğer) temelindeki faşist pogromlara karşı mücadeleyi kararlılıkla sürdürmek komünist ve devrimci hareketin onur verici görevi olmalıdır.

Zalimliğin kısa tarihi

Bora Poyraz

Bugün Kürdistan özgürlük hareketine ve onunla dolaylı teması olanları da "terörist" sayma resmi konsepti Deniz Poyraz cinayetini ve bundan sonraki muhtemel saldırıları doğuran politikadır. Dahası bu cinayeti doğrudan Erdoğan-Bahçeli faşizmi yönetmiştir. Basında bu amaçla söz-yazı üretenden akademiden bu stratejiyi kendince uygulayana dek karşı devrim cephesinin pek çok bileşeni kolektif cürüm ortağıdır. Açıkça karşı çıkmayan, eleştirmeyen, asgari demokratik davranış çizgisini sahiplenmeyen herkes potansiyel faildir.

-1-

Zeytin, domates ve ekmekten ibaret bir kahvaltı masası. Milyonlarca yoksuldan biri olabilir masadaki. Kapı çalınmıyor, karşımızda katil. Sık-tığı kurşunlar, Deniz Poyraz'la beraber hepimize.

Devlet çıkarı ve beka endişesi etrafında yapılanan kontrgerilla şebekesi mesaide. Bir kez daha Kürdün canını alarak bütün toplumu terörize etmek, yıldırım, teslim almak istiyorlar.

İlk mi? Değil. Son mu? Muhtemelen değil.

Ezenle ezilenin, devletle halkın, devletle kadının... Binlerce yıl öteye uzanan kadın mücadelesinin iki bin yirmi bir yılı Haziran Türkiye'sinde aldığı biçimi anlatıyor bu cinayet ve dökülen kan sınıf mücadelesinin olabilecek en somut ifadesi. Kürdün kavgası, Kürdün hak ve

özgürlük talebi bir kez daha ölümle yanıtlanıyor.

Üstelik bunu kentin ortasındaki bir binada silahsız savunmasız bir isme saldırarak gerçekleştirmek de kendine özgü anlamlar taşıyor. Irkçılık ve "bölücülük" paranoyası Kürdün kanı üzerinden temize çekilecek, uygun koşullar olursa malına mülküne, taşına tırağına el konulacaktır.

Türkiye -elbette Osmanlı'yı da unutmamalı- siyasal tarihi bile, bir toplumsal grubu hedefleyen bütün saldırıların, aynı zamanda, saldırıya uğrayanların elinde avucunda ne varsa tamamına el koyma gözü dönmüşlüğünü de taşıdığı anlatmaya yeter.

Çok şükür Kürtler gerek direngelikleri gerek nüfusları vesilesiyle bu hevesi sömürgecilerin kursağında bıraktı. Kesintilere uğramakla beraber sürekliliğini sürdürme başarısı gös-

teren bu mücadele acıyı dönüştürme, acıdan özgürlük şarkıları elde etme başarısı taşıdı.

Deniz Poyraz, Erdoğan-Bahçeli yönetimindeki kontrgerilla cinayetinin, açık bir siyasal katletmenin hedefi olurken sömürgeci hezeyanlarla özgürlük mücadelesi bir kez daha karşı karşıya geldi. Ölen ama yenilmeyen Deniz'in kişiliğinde özgürlük mücadelesi oldu. Ailesinin vakur duruşu ve sözünü sakınmayan tavrı özgürlük mücadelesinin, bundan önceki on yıllardan çok daha fazla özgürlüğe, zafere kilitlendiğini anlatan kuvvetli işaretler taşıyor.

Tam da bu nedenle devlet ve Kürtler etrafında süregelen mücadelede sömürgeciliğe ve yer yer soykırım düzeyindeki katliamlara rağmen Kürtlere "Kerbela" yaşatılmadığını söylüyoruz. O direniş dönemi dili ve ağıtları son otuz yılda kalıcı biçimde geride kalmıştır. Bugün bambaşka bir düzeye geçilmiştir.

Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi boyunca varlığını kolektif olarak sürdüren, katliamları şu veya bu düzeyde isyanlarla, misillemelerle karşılama tutumunu uzun on yıllar

boyunca sağlayabilen yegane odak Kürtler oldu. Başka pek çok sorunun yanı sıra, buradaki devamlılık ve karşılık verme kapasitesi Türkiye emekçi solunun dersler çıkarabileceği bir başlıktır. Bu baş eğmezlik bilinci ve sezgisinin kuşaklar boyunca sürmesi, önceki tecrübelerden sonuçlar çıkartarak dikkat ve uyanıklığa vesile olması önemli. Yine bu çerçeveden bakılırsa solun, sosyalist akımların kültürel, siyasal ve örgütsel bilinç ile sürekliliği ama aynı zamanda niteliği kaybetmesiyle yenilgi, dağılma hali arasında kimi ilişkiler kurulabilir.

Tarihsel akışta Kürtlerin davranış biçimlerini ele aldığımızda iki şey hemen dikkat çeker: Şartlara uyum sağlayarak her koşulda kendilerini yeniden üretme ve iç örgütlenme başarısı.

Batı merkezli ve 'ulus' odaklı analizlerin kör noktası uluslaşma öncesinin karanlık, boşluk veya ilkellik gibi yaftalarla değersizleştirilmesi oldu. Bu bakış kimi Marxizan akımları da etkiledi. Oysa uluslaşmadan önceki tutarlı-sürekli varoluş biçimine bakarak kavimlerin, toplulukların muhtemel istikametine dair

fikir üretmek veya şimdiki zamanlarını anlamlandırmak mümkün. Söz gelimi Alman disiplini ile Cermen toplulukların, Amerikan pragmatizmiyle ABD'deki, köksüz ve çok bileşenli devlet yapılanmasının pek çok ilişkisi bulunur. "Sınıfsal analiz" adı altında Marksizm'in apaçık sağ yorumu sınıf mücadelesinde bu etkeni yeterince dikkate almadı. İktisat odaklı tasniflerle sınırlandırarak, topluma bakınca yalnızca işçi-burjuvüküçük burjuva gördüler ve zamanla kendilerini tekrar eden, muhatap toplumların dil, kültür, tarih, gelenek, din gibi, belli koşullar altında hiçbirisi diğerinden önemsiz olmayan tutumları yok saydılar. Devrimci ve emekçi solun daralmasında bunun da rolü oldu.

-2-

Konu özelinde, Türklerin tarih boyunca teşkilatlanma kapasitesinin kuvvetli oluşu gibi -ki göçebelikten dolayı Türk toplulukları ayaklı-seyyar- mobiliz'e 'devletler' oluşturdu- Kürtler de aşiretler biçiminde birbirinden bağımsız ama kuvvetli iç örgütlülükler geliştirdiler.

Aynı nedenle, Osmanlı ve erken Cumhuriyet döneminde Kürt isyanları lokal kaldı ve bir yerdeki ye-

nilgi diğer taraflardaki Kürtleri pek etkilemedi. Geç uluslaşmanın toplu yenilgileri önlediğini, devletin de bastırma hareketlerinden istediğini alamadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Dönemin aydınları ve bugün hemen hepimiz, bastırılan Kürt isyanlarının ardından devlet idarecilerinin sözlerini -Mustafa Kemal: Türkiye'yi Mutkili aşiret reisleri mi yönetecek?- ve gazete manşetlerini -19 Eylül 1930 tarihli Millet gazetesinde temsili Ağrı Dağı ve üzerinde bir mezar taşına; 'Muhayyel Kürdistan burada metfundur. 'Hayali Kürdistan burada gömülüdür' yazılı olduğu bir karikatür yayınlanıyor-okuyor, duyuyorlardı.

Kürt aydınları lokal direnişlerin tamamının akıbetini biliyorlardı ve bir tür erken ulusal bilinç yaşayan entelektüel zümre gibi umutsuzluğa da erken kapılıyordu. Devlet reisinin açıklamaları, Batı taklidi ulusal irade kırma hayaline yaslanıyordu. Fakat Kürdistan'daki Kürt halkı ne kimi entelektüeller gibi günübürlük umut/umutsuzluklar yaşadı ve ne de gazetelerdeki gözdağına aldırdı.

Kürdistan halkı kendi içinde mäsallar, hikayeler, hatıralar, geçmiş kuşakların kahramanlıkları gibi bü-

yük çoğunluğu sözel ve kuşaktan kuşağa tecrübe aktarımıyla biyolojik varlığının yanı sıra kültürünü de üretti, yaşattı. Dolayısıyla ortalama bir Kürdün zihninde onu yorgun düşürecek, korkutacak, yıldırarak bir tarih bilgisi yoktur. Erken evrelerde devletleşmemiş olması da onu başka uluslara karşı kibirden mümkün mertebe uzak tutmuştur.

Örgütlenme becerisini, erken cumhuriyet döneminde sürgün edilen 500 bin Kürdün Türkiye'nin dört bir yanında hemen bir düzen kurma, önce ekonomik sonra sosyal hayatlarını örgütleme eğilimlerine bakarak anlamak da mümkündür. Neredeyse sıfır sermaye ile çıkılan sürgünde tamamı, Türkiye'deki kapitalizm ve kapitalizm öncesi koşulları kullanarak bazen gettolaşarak bazen evlilikler yoluyla açılarak bir tür tahkimata başvurdular.

Kürtlerin belki de en büyük şansı Kürdistan özgürlük hareketinin ortaya çıkışıyla Kürt uluslaşmasının asimilasyona kurban edilmesini önlemesidir. Elbette başka pek çok politik-örgütsel yapılar eş zamanlı olarak ortaya çıktı. Ancak biri hariç tümü tasfiye oldu. Kürdistan İşçi Partisi'nin, aynı zamanda yönetimi,

ana gövdesi ve en yaygın aktivist yapılarıyla çoğunlukla emekçi ailelerden gelmesi, onları çabuk gelişip çabuk dağılan orta sınıf aydın handikabından kurtardı. Alt sınıflardan gelen ve kaderlerini Kürdistan'ın kurtuluşu idealine bağlamak bunu türlü virajlarda defalarca gösteren bir önderlik yapısı ile halkın kaynaşması, organik bütün oluşturması önemlidir.

On binlerce Deniz Poyraz'ı doğuran analara manevi güç sağlayan bu pratik ve düşünsel ortamın kendine has doğası sömürgecilik tarafından parçalanmaya çalışıldı. Hatta halk gerçeğinden epey

uzak kimi sol-demokratik çevreler de kuşkusuz kibir ve modernizm havaiği dışında kasıt taşımayan harc-ı alem ifadelerle bu parçalamaya nesnel destek sundu.

Kürt halkı, verili kimliğin üzerine ekleyerek, mücadele ve bilgi tahkimatıyla kendilerini günden güne geliştirirken bu çevreler sol-sosyalist gibi kimliklerin kendilerine nitelik kazandırdığı vehmine kapılarak ve neredeyse hiç okumadan, literatürü takip etmeden, hiç değilse 100 yıllık yavan tekrarlarla onlara akıl vermeye çalıştılar ve doğal olarak dikkate

alınmayarak aşıldılar. Kürde dışarıdan akıl verme, iş buyurma, görev listesi hazırlama gülünçlükleri uzun süredir alaya alınıyor ki bu özgüven de kıymetlidir. Kürt uluslaşması ve Kürdistan özgürlük hareketinin ortaya çıkışından bu yana stratejik yenilgi almayan Kürt halkının ölümleri ağıtla, hezimetle, korkuyla karşılamaması ama ve bu arada karşı devrimin kışkırtmalarına da kapılmadan kendi bildiği-inandığı ve sonuç aldığı yolda ilerlemesi karşı-devrimin umutlarını kırıyor.

Dünyanın şimdiki zamanında, genellikle dış düşmana karşı saldırgan milliyetçi dil pek çok ülkede iktidarların kendi devamlılıklarını sağlamak için sığındığı saçak altı işlevini görüyor. Zaman zaman Türkiye'yi dünyadan soyutlayan, AKP- MHP koalisyonunda en etkin biçimini bulan faşizmi de kendine özgü sayan veya öyle anlamayı daha işlevsel bulan bakış açılarının problemi milliyetçiliği Türkiye'ye özgülemdir.

-3-

Milliyetçiliğin dönemsel yükselişi dünya ölçeğindeki mevcut iktidarların olağan yol ve yöntemlerle kendilerini sürdürememelerindedir. AKP-MHP'deki milliyetçilik, baskın evet ancak olası bir CHP-İYİP iktidarına da, koşullarda köklü bir değişim olmadıkça milliyetçi dozaj eksilmeyecektir. Dışarıya dönük milliyetçilik bir yandan içerideki sınıfsal çelişki ve çatışmaları perdeliyor bir yandan da somut karşılığı olmadığı, yani ülkeler her milliyetçi ırkçı saldırıdan sonra savaşmadığı için ucuz maliyetli bir tutumdur. Tekelci sermayeden orta burjuvaziye dek sermaye dünyası da kendilerince bundan azami ölçüde fayda devşirir. Bu tarzda milliyetçiliğin araçsal kullanımını milliyetçilik-

lerin içinde farklı dalların ortaya çıkmasıyla yol açar. Mesela Türkiye'de, ana akım milliyetçilik ırkçı formlara büründükçe oradan uzaklaşan seküler, modern, ırkçılığı reddeden dar çevrelere işlenen kentli bir milliyetçilik uç veriyor.

Benzerini İslami gelenekte gördük. Duvara vurdukları, sözleri tükendiği, idealleri kalmadığı, toplumsal tasavvuru tamamen saldırganlıkla şekillendiği için dinsel ve milliyetçi 'ideoloji' araçsaldır. Birinden diğerine, kentleşme ve kapitalist iktidardan işleyişi nedeniyle ağırlıklı olarak siyasal İslamcılıktan milli-

A KP- MHP'deki milliyetçilik, baskın evet ancak olası bir CHP-İYİP iktidarına da, koşullarda köklü bir değişim olmadıkça milliyetçi dozaj eksilmeyecektir.

yetçiliğe kayış epey kolaylaşıyor. Devletin bekası ve yıkılma paniği bu tür bir melezleşmeye yol açtığı gibi milliyetçi vurgular katalizör işlevine sahip oluyor.

Milliyetçiliğin hedefi ülke içindeki başka ulus ve ulusal topluluklar olunca -buna inanç gruplarıyla farklı dinlere mensup olanları da "yabancı nefreti" vasıtasıyla ekleyebiliriz- politik cinayet, katliam ve katliam girişimleri ortaya çıkıyor.

Sayılanların tamamı devlet eliyle, üstelik marifet gibi dökümleri-envanterleri çıkarılarak hali hazırda sürdürülüyor. Resmi ve kitlesel cinayetler cezaya muhatap olmadığı gibi iftihar ve ödül konusuna dönüyor.

Yine devlet ancak yasaları baypas ederek kontrgerilla eliyle benzer saldırılar yürütüyor. Fail “hukuka” teslim edildiğinde ya deli çıkar ya bir biçimde rahat etmesi sağlanır. Fail teslim etmenin kullanışlı yanı, meselelerin kapatılmasıdır. 2000’li yıllarda Hristiyanlara dönük ve elbette sermayelerine el koymayı da kapsayan tehditler, saldırılar, teslim edilen kimi failerle kapatılan dosyalar o yönelimin parçasıydı.

Bugün Kürdistan özgürlük hareketine ve onunla dolaylı teması olanları da “terörist” sayma resmi konsepti Deniz Poyraz cinayetini ve bundan sonraki muhtemel saldırıları doğuran politikadır. Dahası bu cinayeti doğrudan Erdoğan-Bahçeli faşizmi yönetmiştir. Basında bu amaçla sözyazı üretenden akademiden bu stratejiyi kendince uygulayana dek karşı devrim cephesinin pek çok bileşeni kolektif cürüm ortağıdır. Açıkça karşı çıkmayan, eleştirmeyen, asgari demokratik davranış çizgisini sahiplenmeyen herkes potansiyel faildir.

Fütersuz saldırganlık ve Kürdistan halkının dış düşman muamelesi görmesi, acılarının saklanması, toplumun diğer yoksullarıyla aralarında kurulacak iletişim biçimlerinin kesilmesi ve rejimin koyduğu sınırları kabullenmeye zorlaması önümüzdeki dönemin neleri beraberinde getireceğini anlatıyor. Sömürgecilik, kah açık şiddet kah asimilasyonlarla varlığını orada kabullendirmek istiyor ki bu eski hayal dün, çok daha elverişsiz koşullarda dahi reddedilmişti. Dolayısıyla buradaki açığı farkının kapanması mümkün değil.

Kürdistan halkının, Deniz Poyraz’ın şahsında temsil bulan tok sözlü, açık, ret tavrı bırakalım kolektif haklardan vazgeçmeyi özgür

Kürdistan ümidi ve arayışının hakim hale gelmekte olduğunu ve o uğurdaki bütün kayıpların peşinen kabul edildiğini ve göğüslediğini gösterdi. Taraflardan birinin kontrgerilla metotları, diğerinin bütün bedelleri ödemeye hazır tavrı çarpışmanın daha sert ve belki karşılıklı hamlelerle süreceğinin göstergesi.

Kürdistan’ın diğer parçalarındaki etkinlik ve Rojava’nın uluslar arası statü kazanmasının güncel bir olasılığa dönüşmesi, mücadele yürüten özne bakımından tetikleyici faktör niteliğinde. Dolayısıyla politik uzlaşma ve molaları dışlamamakla birlikte kabuğuna çekilme, sinme, dağılma içeren adımlar atması mümkün değil. Ölümün olağan acılarına, üzüntülerine yenilmeme, ümidi oralarda da üretme kabiliyeti böyle bir zeminde derinleşiyor.

Bu şartlar altında karşı devrim cephesinin yağmalamaktan kolayca vazgeçemeyeceği yollardan biri türlü vaatler, satın almalar, yozlaştırmalar, Kürdistan özgürlük hareketinin literatüründeki ifadeyle- “düşürerek” toplumsal yapıyı bozmak, güven erozyonu yaratmak, ideallerden koparak kişisel yaşam kaygılarını virüs gibi topluma yayma ‘anlayışı’dır. Doğrusu bu konuda denenmiş, kimi hallerde sonuçlar alınan araç bolluğu bulunuyor karşı devrim cenahında. Ancak bu çabaların en kitlesel muhatabı olan Kürdistan halkı ve özgürlük hareketi tümünü, çeşitli mekanizmalarla etkisizleştirebildi. Kimi koşullarda bir daha denendiğinde rejimin sonuç alacağına inanmamızı gerektirecek veriler bulunmuyor.

-4-

Deniz Poyraz cinayetiyle test edilen bütün bir Kürdistan halkının refleksi, dayanışma duygusu ve moral

sağlamlığıydı. Ortaya çıkan sonuç, kontrgerilla aygıtları açısından bir kabus oldu. Şimdi, birkaç kuşak bu saldırı ve ona karşı toplumsal duruştaki direngenlikten beslenerek büyüyecek, özgürlük arayışına katılacaktır. Rejim Kürdistan özgürlük mücadelesini ne çürütebilir, ne denetim altına alabilir, ne korkutup örgüt-süzleştirebilir. Kürdistan halkı bunu bir kez de Deniz Poyraz'ın katli vesi-lesiyle verdiği cevapla gösterdi.

Marksist Leninist Komünistlerin, meselenin ruhu değişmediği için hala eskimeyen belirlemesi '90'lar-da olduğu gibi bugün de çözülmesi gereken bir sorun olarak ortada durmaktadır: Kürdistan halkı ve özgür-lük hareketi üstüne düşeni yapmak için canla başla çalışıyor. Ancak rejim, sayılagelen nedenlerle Kürdis-tan halkıyla Türk halkı ve Türkiye emekçi solunun kitlesel biçimlerde etkileşim ve iletişim kurmasını en-gelledi. Marksist Leninist Komü-nistler uzak gözlerle bakanların bile fark edeceği gibi rüzgara karşı yürü-yerek, kimi alanlarda geçici zayıfla-maları göze alarak, sosyal şoveniz-min türlü biçimlerini göğüsleyerek Kürdistan'ın özgürlük mücadelesi-ni, limitlerini zorlayarak omuzladı, omuzluyor. Ödenen ve ödenecek bedelleri de daha ilk andan itibaren peşinen kabullendi.

Ancak bu nihayet sınırlı bir politik üst kuvvetin inatçı tutumudur. As-lolan Türkiye saflarında şovenizm zehrini etkisizleştirecek, halkların eşitliğini şiar edinen, sömürgecili-ğin savaşı coğrafi olarak Kürdistan'a yığılması, hem demografik olarak Kürtlerle kendi arasına sıkıştırma-sı stratejisini elimine edecek kitle-sel mücadelelerin başarılmasıdır. Halihazırdaki sıkışma, ki ne kadar

'90'lardan farklı olarak Kürdistan'ın diğer parçalarını değerlendirme ve statü kazanma imkanı bulunsa da, karşı-devrime manevra kabiliyeti kazandırıyor.

Deniz Poyraz'ın kahvaltısı bu coğrafyadaki milyonlarca yoksulla kurulacak en doğal bağa işaret eder. Kürdistan'daki mücadelenin aynı zamanda alt sınıfların, yoksulların özgürlük mücadelesi olduğunu gör-mezden gelen her analiz o kahvaltı masasına çarpıp dağılır. Bu hakikati anlamak ve göstermek aynı nedenle oldukça önemli. Yanı sıra Kürdistan özgürlük hareketi; politik devrimci bir akımdır. Bu iki gerçek görülme-den girişilecek her eleştiri gülünç bir hamasetle sonuçlanır ve muhatapla-rının analitik ve düşünsel yüzeysel-liğini anlatır.

Cumhuriyet tarihine baktığımız-da, arşivleri taradığımızda şunu gö-rürüz: Bugün gördüğümüz ve duy-duğumuz, karşımıza 'fikir' olarak çıkarılan, tamamı aptalca ve esası Kürt karşıtı ifade ve argümanlara 1950'lerden itibaren yaygın biçimde rastlarız. Dolayısıyla özgür, zaman-la edinilmiş düşünceler değil siyasal fanatizmle şekillenen Kürt düşman-lığı, bugün doğrudan devletin sevk ve idaresinde bulunan, Erdoğan ve Bahçeli'nin siyasetinde vücut bulu-yor.

Katilin kimliği elbette Kürt düş-manlığı ve ırkçılıkta daha pervasız olan MHP'nin katil sağlamada önde gittiğini gösteriyor. MHP bir kont-gerilla aparatı olarak kullanılan, atılan, tekrar kullanılan devrimci mücadele karşıtı bir silah olarak ik-tidarların hizmetinde olageldi. Za-man içinde, bu kullanılıp atılmaya dayanamayıp pişmanlık duyanlar oldu. Fakat aynı MHP, bugün, dün-

kü argümanları adeta kopyalayarak güncelliyor ve dünden farklı olarak dar bir çevreye değil bütün topluma hitap ediyor.

Bir aparatla onu kullanan devlet cihazını idare etmek önemli farktır.

Yanı sıra, kontrgerilla aparatı olarak devrimcilere ve Kürtlere dönük saldırganlığı kuşandığı 1970'lerin ikinci yarısında, MHP tam da bugünkü gibi büyüyememe krizi nedeniyle, bir askeri darbe hazırlığına girişti. Rejimin iç savaş stratejisi ve kaostan kendi çıkarları için böyle yararlanmaya çalıştı. İç savaş ortamının kızıştığı bir zaman diliminde, 1978'de, TSK içinde MHP darbesini hazırlamaya çalışan subaylar tasfiye edildi. O şartlarda bile devlet, kendi toplumsal meşruiyeti bakımından "sağdan ve soldan özerk bir yapı" yanılması canlı tutmaya çalışırken bugün bu tür dertler-kaygılar bütünüyle ortadan kalkmış durumdadır.

Benzer biçimde MHP bugün de oy oranını artıramıyor. Tuhaf bir paradoks: An itibariyle AKP'yi de domine edebilen MHP, herhangi bir seçimde barajı aşacak kadar oy toplayamaz. Diğer yandan, düşman bellediği HDP, bazı tahminlere bakılırsa MHP'nin oy oranını önemli farkla aşıyor.

-5-

Yaygaracılık, provokasyon, dar grup mobilizasyonu MHP'nin karakteri ve Marksist Leninist Komünistlerin daha önce işaret ettiği gibi MHP'nin davranış çizgisi 1970'lerdeki halini andırıyor.

Aslında MHP, dün cemaat şebekesinin yaşadığı sorunla yüz yüze. Kadroları var, AKP ona muhtaç oldukça devletin bütün stratejik kademelerini o kadrolarla dolduruyor. Fakat MHP bir "kitle" partisi olamıyor. Cemaat bu hayati soruna, önce takiyye ve adliye-polis marifeti ile

sessiz darbe girişimiyle yanıt verdi ancak toplumsal tabanı yoktu.

MHP'nin bu şartlarda devlete -bil-hassa TSK'ya- yerleştiği halde kitle sorununu çözmemesi, Bahçeli'nin, düne kadar AKP'ye galiz ifadelerle saldırırken şimdilerde suyuna gittiği eleştirilerini, "MHP'nin tek başına iktidar olma vakti geldiği" cümlesiyle yanıtlaması ve bunu tekrarlaması sıradan bir savuşturma gibi görünmüyor.

Bu durumda o kontrgerilla çekirdeğinin stratejisi bir de Alevilik üzerinden örtük veya açık gerilimleri üretmek, koşmak, tetiklemek olacaktır. MHP açısından 'yeni' ve orijinal bir tutum mu? Hayır! Sivas, Maraş, Çorum örnekleri halkın zihninde diridir.

Katliamları MHP'li katillere yaptırmaması, AKP'nin cinayetleri ve linç hareketlerini doğrudan yönettiği gerçeğiyle çelişmiyor. Siyasal İslamcılık, yönetebildiği sürece bunlardan fayda devşirir ancak çok sıkıştığında faturayı üstlenmekten de kaçır.

Yabancı düşmanlığı, batı karşıtlığı, gayrimüslimlere tehdit, Alevleri tahkir eden ifadeler, Kürt halkına dış düşman/5. kol faaliyeti etrafında yaklaşan hastalıklı zihinsel yapı politik cinayet ortamlarının üreticisidir. İktidar bileşenleri için her şey parçasaldır. Pek çok durumda bu tür cinayetler aynı amaca bağlı kullanılabilir, şu veya bu dönemde olur-olmaz da denilmez. Sakine Cansızların katli, aynı günlerde Kürdistan özgürlük hareketinin kurucu isimleriyle görüşmeler yürütülürken gerçekleşti. Yine benzer bir tutumla, birdenbire, DTP'lilere karşı kitlesel saldırılar, linçler başlatılıverdi.

Türkiye siyasi coğrafyasında rejimden beklentiler, iyi niyetler, "Çö-

züm geliyor" türü andırmalar eğer düşünsel körlükten kaynaklanmıyorsa en hafifinden ilizyona kapılmaktır. En temel demokratik haklar dahi ancak ve sadece kitlelerin siyasal demokrasi arayışıyla mümkün. O durumda bile, iktidar bir biçimde o basıncı hissedince ilk fırsatta politik intikam adımları atar. Gezi'den sonrası ve imzacı akademisyenlere karşı hareketin evrimi bunları anlatan iki somut örnek.

İşaret edildiği gibi, Türkiye emekçi solunun stratejik zaafı süreklilik sorununu aşamamasıdır. Kürdistan

Türkiye emekçi solunun stratejik zaafı süreklilik sorununu aşamamasıdır. Kürdistan halkı ve hareketi, zamanında yapılan dönem stratejileri ile bu sorunu aşabildi.

halkı ve hareketi, zamanında yapılan dönem stratejileri ile bu sorunu aşabildi. Güven erozyonuna da yol açan bu zaafı, öncü iradi güçler kadar, öz savunmayı da içeren, doğrudan demokrasi biçimlerini işleten ortak tartışmaları yürütmesi yoluyla özgürlük ihtiyacı ve arayışı içinde olan ezilenlerin de ortak adımlarla aşmak durumundadır.

-6-

Politika en zor şartlarda dahi geçici uzlaşmaların, ittifakların, anlaşmaların olabileceği hareketli bir sahadır. Ancak bu hiçbir zaman karşı devrim cephesinin şu ya da bu bileşeninden medet ummak demek değildir. O tür umutlar, ummalar hüsrarla sonuçlanmakla kalmaz, bazen bir mücadele kuşağını umutsuzluğa sürükleye-

rek kırar geçirir. Kof bbrlenmeler, gücünü abartmalar, niyetleri hakikat saymalar kadar böylesi beklentiler de sorunludur. Hatta, oluşturduğu sorunları bakımından o tür ummalar daha yıkıcıdır.

MHP- ona bağlı isimler ve muhtemel planlamaları karşısında CHP'ye meyletmenin duygusal ortamına dönüştürülürse 'kırk katır' yerine 'kırk satır' tercih edilmiş olur. Rejimin restorasyonu planına bağlı yönelimlerle şeflik sistemi arasında olanlar, Kürtler, Aleviler açısından esaslı

fark yoktur. Böylesi beklentiler, yenilgi ve dağılma zamanlarında bilhassa yarı aydınlarda rastlanan orta sınıf politika yapış biçimidir.

Kürdistan halkının hiç de nostaljik olmayan, geleceğe bakan, olanakları görerek aralarında tahkimat yapan, ödenen bedelleri birbirine hatırlatan, kahrolmak yerine psikolojik savaşı boşa çıkaran adımlar atan vakarı ve cesareti herkese örnek olmalıdır. Deniz Poyraz'ı içinden çıkaran onlardır. On binlerce Deniz Poyraz hala oradadır.

AKP'nin eğitimdeki dönüşümü: İlimli İslam'dan cihada

Bahar Mavi

AKP, ilimli İslam modelini benimsemiş ve bu propaganda ile iktidara gelmiş bir parti olarak, eğitimde ilk önce kadrolaşmaya ağırlık verdi. İmam hatipleri yaygınlaştırma politikası, 12 Eylül Anayasası ile hesaplaşma sürecinin aracı yapılırken sahte demokratik açılım sürecinde ötekileştirilen din ve uluslara göz kırpan geçici değişiklikler hayata geçirildi. 15 Temmuz darbe girişimi ile

Gülen cemaatinin yerine yeni ittifaklar aradı ve son 3 yılda binlerce protokol imzaladığı yeni tarikat ve vakıfları destekçi olarak yanında tuttu.

Suriye politikası ile cihadı eğitimde öne çıkaran bir hat izledi. Kısaca AKP'nin eğitim politikası hem dönemsel ihtiyaçlarına hem de nihai hedefi olan toplumun İslamcı ideolojik temelde yeniden inşasına hizmet edecek dönüşümler geçirdi.

Tarih boyunca toplumlar düzenlerinin sürekliliğini sağlayan kendi yapılarına denk düşen eğitim sistemleri kurmuşlardır. Her ekonomik, sosyal ve siyasal düzenin ihtiyaçları eğitim sistemini belirler, şekillendirir. Kapitalist sistemde eğitim burjuvazinin sınıf egemenliği, burjuva toplum ve kapitalist üretimin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir. Bununla birlikte programlarına, ideolojik politik niteliklerine -faşist, politik İslamcı, burjuva demokratik vb.- göre değişik burjuva iktidarlar eğitim sistemini kendi amaçlarına uyarlarlar, iktidarlarını sürdürmenin, toplumu ideolojik bakımdan dönüştürmenin kaldırıcı olarak kullanırlar. Günümüzde eğitim dünya genelinde temel bir hak olarak

görülse de sınıfsallığını korumaktadır, hele de eğitimin özelleştirildiği ve metalaştırıldığı koşullar altında bu daha da göz çıkartan bir gerçekliktir. Kapitalist düzeni insan toplumunun doğal değişmez hali sayan, kapitalizme boyun eğen, ücretli köleliği, sömürmeyi ve sömürülmeyi, bencilliği, bireyciliği meşru ve doğal gören, "İnsan insanın kurdudur" felsefesine inanan, öğretilmiş insanlığın üretim fideliğidir kapitalist eğitim sistemi.

Bizde eğitim, Osmanlı'nın son döneminde modernleşme projesinin en temel unsuru ve araçlarından biri olmuştur. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren ise eğitim ulus devlet inşasının yaratılması misyonunu üstlenmiştir. Buna bağlı olarak modernleşme ve ka-

pitalist üretimin gelişmesinin nitelikli ve niteliksiz iş gücü ihtiyacının sağlanması temel yönelimi de eklenmiştir.

AKP ise eğitim sisteminde Kemalist diktatörlükten ve burjuva demokrasilerden farklı olarak hem toplumun politik İslamcı temelde yeniden inşa edilmesine hizmet edecek hem de kendi siyasal çıkarlarına uygun zemini sağlayacak değişiklikler yapmıştır. Bunlar; AKP'nin siyasal rejimde yapmaya çalıştığı ve yaptığı değişiklikler denk düşen ve zamanlama olarak onun siyasi ihtiyaçlarıyla paralellik gösteren değişiklikler olmuştur.

AKP'nin Siyasal Dönemlerine Göre Yapılan Değişiklikler

“AKP'nin eğitim programı yoktur” yanlış genel kabulünün aksine AKP'nin iktidara geldiği ilk günden itibaren istikrarlı bir eğitim programı vardır. Bu istikrar, program ve hedefleri itibariyle rejim değişikliği sürecinin tamamlanmasına denk düşer. 2010 referandumu ve 2011 genel seçimleri sonrası; AKP'nin devlet aygıtında ve toplum üzerinde kurduğu otorite ile eğitim alanındaki politik müdahaleleri arasında derin bağlar vardır.

İlk olarak 2002'de göreve gelen Milli Eğitim Bakanı Erkan Mumcu ile AKP, eğitimde kadrolaşacağını ve baskıcı bir yapılanmaya gideceğini göstermiştir. Mumcu, göreve gelmez MEB'deki 1041 üst düzey yönetici görevden alınmış, AKP'nin eğitimi dönüştürürken ihtiyaç duyduğu kadrolaşma başlamıştır.

4 ay sonra göreve getirilen Hüseyin Çelik ise ‘emekçi çocuklarını özel okullara yerleştirme’ adı altında dönemin parası ile 15 trilyonluk teşvikle özel okullara kaynak aktarımı sağlamıştır. Bu okulların tamamına yakını Gülen cemaatine bağlı okullar-

dır elbette. Ardından ders kitaplarının ücretsiz dağıtılması ile yine AKP ve Gülen cemaatine yakın yayınevlerine yeni bir rant kapısı açılmıştır. Bu, İslamcı sermayeyi palazlandırmanın ilk adımı olmakla birlikte Gülen cemaatinin eğitimde kadrolaşmasının da temel kapısını aralamıştır. Kamu kaynakları, açık ve resmi olarak Gülen okullarına aktarılmıştır.

Ama en büyük değişim ortaöğretime geçiş sınavının değiştirilmesidir. 2005 yılında LGS (Liselere Giriş Sınavı) yerine, OKS (Ortaöğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı) uygulamasına geçilmiştir. Yeni sınav sisteminin üzerinden çok geçmeden, iki yıl sonra, 2007'de de OKS yerine üç aşamalı SBS (Seviye Belirleme Sınavı), 2010 yılında tekrar tek sınava indirgenen SBS'ye, 2013 yılında ise sınav sistemi bir kez daha değiştirilerek SBS yerine, TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) sistemine geçilmiştir.

Sınav sisteminin bu kadar değişmesinin temel nedeni, AKP'nin ortaöğretimi dönüştürme amacıdır. Çünkü AKP, eğitimin dinselleştirilmesini temel olarak imam hatip ortaokulları üzerinden yapmak istemektedir. Üniversiteye giriş sınavında uygulanan “katsayı sorunu” imam hatip liselerine yönelik talebi azaltmaktadır. Bu nedenle imam hatip liselerini yaygınlaştırmak için katsayı sorununu ortadan kaldırmayı ve ardından da eğitimin ikinci kademesi olan ortaöğretimi imam hatipleştirmeyi düşünmektedir. 2009 yılında üniversiteye giriş sınavı olan ÖSS değiştirilerek ikili sınav sistemine (YGS ve LYS) geçilmiş, ardından da YÖK'ün katsayı düzenlemesiyle yeni bir tartışma başlamıştır. Bu tartışma AKP'nin “mağduriyet ve hesaplaşma” taşlarıyla döşediği

12 Eylül referandumuna giden yolun başlangıcına denk düşer. 2011 Kasım ayında ise YÖK, okul türleri arasında katsayıları eşitleyerek imam hatip liselerini yaygınlaştırmanın önündeki en büyük engeli kaldırmıştır.

Nitekim 2018 yılında adrese dayalı kayıt sistemi ile birlikte LGS sınavında istediği okullara yerleşemeyen öğrencilerin adreslerindeki en yakın okula otomatik kaydının yapıldığı uygulamaya geçilmiştir. 2018-2019 yıllarında imam hatip ortaokulu ve imam hatip lisesi sayısı 5 bin 138 olmuştur. Yani her mahallede açılan ve talep olmayan imam hatip okulları, öğrencilerin zorunlu olarak kaydedilmesi ile doldurulmuştur. Tüm bunlara rağmen çocuğunu imam hatiplere göndermek istemeyen velilere ise özel okul yolu gösterilmiştir.

2012 yılında eğitim sisteminin temelinden değiştirildiği 4+4+4 sistemi ile okula başlama yaşının düşürülmesinden meslek lisesi öğrencilerinin ucuz iş gücü haline getirilmesine; zorunlu din dersine ilaveten üç yeni seçmeli din dersinin eğitim programına alınmasından imam hatiplerin ortaokullarının açılmasına kadar bir dizi yapısal değişiklik hayata geçmiştir. Okul öncesi eğitimde “dini değerler eğitimi”

verilmesi, ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflara da zorunlu din dersi, Osmanlıca'nın liselerde seçmeli ders olarak okutulması gibi uygulamalar peşi sıra gelmiştir.

'Çözüm Süreci'nin Eğitime Etkisi

AKP'nin siyasal ihtiyaçları ile eğitimde yaptığı değişiklikler arasındaki bağı görmemize yarayan en önemli değişiklik 'çözüm süreci' olarak adlandırılan 2012-2015 yılları arasında olmuştur. 16 Aralık 2012'de MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın İmralı'ya giderek Kürt Halk önderi Abdullah Öcalan'la görüşmesiyle başlatılan bu süreç, Kürtçenin seçmeli ders olarak okutulmasından Aleviliğin ders kitaplarında yer almasına kadar bazı dönemsel uygulamalara sahne oldu.

Yıllardır anadilde eğitim talebini yok sayan AKP, 2012 yılında 5. sınıftan itibaren “yaşayan diller ve lehçeler” dersi kapsamında Kürtçeyi, seçmeli ders olarak müfredata aldı. Mardin Artuklu Üniversitesi Yaşayan Diller Enstitüsü Kürdoloji Bölümü açılırken özel eğitim kurumlarında Kürtçe eğitim verilmesine ilişkin düzenleme yapıldı.

Dolmabahçe Mutabakatı'nı bozan AKP, hemen işe koyularak önce Kürtçe seçmeli dersi kaldırdı, kayyum sal-

dırısı ile Kürtçe eğitim destek evlerini kapattı, Kürtçe eğitim veren özel okulları gasp etti, Kürdoloji Bölümü'ndeki akademisyenleri KHK ile ihraç etti. Eğitimde yeniden, aslında hiç terk etmediği geçici olarak ara verdiği, tekçi, milliyetçi ve politik İslamcı modele döndü.

Sünni İslami Müfredat

AKP'nin toplumu İslami temelde reorganize etmesinin temeli uzun yıllara yayılan ve eğitim müfredatının içine yedirilen temel değişiklikler aracılığı ile yapılmıştır. Kemalizm'in modernist, laik, milliyetçi müfredata dayanan eğitimi yerine yeni bir milli kimlik olarak 'dindar nesiller' yaratma amacı benimsenmiştir. Müfredatın her aşaması dini motiflerle süslenmiş ve bilimsel eğitimden giderek uzaklaşmıştır. Trajikomik bir şekilde durum, dua ile büyüyen fasulye denevinin TÜBİTAK projesi seçilmesine kadar ilerlemiştir.

İlk olarak eğitim-öğretim yılı programlarına "20-27 Nisan arasında peygamberin doğum günü" olarak adlandırılan 'Kutlu Doğum Haftası' konulmuştur. Okullarda dini ve milli bayramlar etkinlikleri kapsamında MEB aracılığı ile kutlu doğum et-

kinlikleri yapılmaya başlanmıştır. 27 Nisan'ın Fetullah Gülen'in doğum tarihi olması nedeniyle çokça eleştiri alsa da 2008 yılına değin bu tarihlerden vazgeçmemiştir. 2008 yılında, küçük bir değişikliğe giderek sadece tarihi geriye çekmiş ve Kutlu Doğum Haftası 14-20 Nisan olarak kutlanmaya başlanmıştır. Miladi Takvime göre belirlenen "peygamberin doğum günü" haftası, Gülen cemaatinin okullara girmesinin aracına dönüştürülmüştür. Öyle ki 13 Şubat 2010 yılında Resmi gazetede yayınlanan genelge ile bu haftanın kutlanmasına yönelik usul ve esaslar belirlenmiştir. 2011 yılında ise MEB okullara genelge göndererek etkinlik düzenlemeyi zorunlu kılmıştır. 15 Temmuz darbe girişiminin ardından tarih bu kez, Hicri takvime göre tekrar belirlenmiş ve adı 'Mevlid-i Nebi' olarak değiştirilmiştir.

Yapılan sayısız protokol ile birlikte İslami cemaatlerin eğitim alanına girebilecekleri yeni alanlar ve kapılar açılmıştır. Nur Cemaati'ne bağlı Hizmet, Ensar, Muradiye, Diyanet, Hayrat vakıfları, İlim Yayma Cemiyeti, İHH, TÜRGEV, TÜGA başta olmak üzere sayısız dini cemaat ve vakıfla imzalanan protokoller aracılığı ile okullarda birçok dini proje yapıldı. Bu projeler-

de; öğrencilerin gezi adı altında cami ve türbelere götürülmesi, kamp adı altında tarikatların yurtlarında eğitim alması, kitap okuma etkinliği kapsamında Said Nursi kitaplarının okutulması, milli eğitim müdürlüklerinin öğrenci katılımının örgütlenmesinden maliyesinin karşılanmasına kadar her türlü kolaylığı sağlaması, kamu binalarının 30 yıl gibi sürelerle karşılıksız olarak vakıflara kiralanması gibi uygulamalar hayata geçirildi.

Ders saatlerinin düzenlenmesinde ise yurttaşlık ve tarım müfredattan çıkartılarak yerine üç dini temelli ders konuldu: Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler. Her ne kadar sözü edilen derslerin teoride seçmeli olacağı söylene de, bazı öğrenciler bu derslerin en az birine, başka bir din-dışı seçmeli ders seçeneği bulunmaması nedeniyle kayıt yaptırmak zorunda kaldı. Matematik, fizik, biyoloji gibi bilim derslerinin saatleri azaltılarak sarmal eğitim modeli adı altında İslami referanslar bu derslere yedirildi. Müslüman bilim insanlarının tanıtımının yapılması, biyoloji dersinde üreme konusunun müfredattan çıkarılması, felsefe dersinin saatlerinin azaltılırken siyaset bilimi saatlerinin aynı kalması, Din Kül-

türü ve Ahlak Bilgisi dersinin saatinin uzatılması, liselerde evrime ayrılan tek bölüm olan "Hayatın Başlangıcı ve Evrim" ünitesinin ders kitaplarından çıkartılması başlıca örneklerdir.

Teoride dini eğitimde, tüm dinler ve ahlak sistemleri hakkında genel bilgi verileceği iddia edilirken pratikte yaşanan müfredatın içeriği Sünni İslam'ın öğretilmesidir. Ders kitaplarında ağırlıklı olarak İslam'ın Sünni yorumlarına yer verilmekte, diğer dünya dinlerine ise sınırlı atıfta bulunmaktadır. Bunun yanında TEOG, YGS ve LYS'de din dersleri içeriğinden öğrencilere sorular sorulması, öğrencileri imam hatiplere yönlendirme uygulamaları, normal ortaokullar içinde imam hatip sınıflarının açılması, reşit olmayan kız çocuklarının başının kapatılması, okullara ibadethane (mescit) açılmasının zorunlu tutulması, karma eğitimin kaldırılması girişimleri belli bir program çerçevesinde uygulanan pratiklerdir.

"Milli değerleri ve İslami ahlaki güçlendirmek" amacıyla müfredatta yer verilen diğer bir değişiklik, "değerler eğitimi" oldu. Okul öncesi eğitimden itibaren verilen ve daha önce evrensel ahlaki değerler olarak okutulan bu eğitim, "milli birlik ve daya-

nışma” amacıyla “Değerler eğitimi” adını aldı. Böylece AKP’nin mevcut eğitim politikası içinde evrensel ahlaki değerler (iyi insan olmak, doğayı sevmek, kötülük yapmamak); müfredatta, salt Sünni İslam yorumlarına dayanan bir anlayışla (Peygamberin insan sevgisi, doğa sevgisi vb.) daha fazla dini ve muhafazakâr içerik kazandı.

Kürtler, Aleviler, Ezîdîler, Hristiyanlar ve Museviler gibi başkaca gruplar; bu sistemde zorunlu din dersi dayatması, ders kitaplarının içeriği ve müfredat dışı faaliyetler nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldı.

İslami Müfredatın Cinsiyetçi Yapısı

Eğitim sistemindeki dini ve radikal değişiklikler, özel olarak kız çocuklarının eğitimini, genel anlamda ise toplumsal cinsiyet eşitliğinin derinleşmesini etkilemiştir. Ders kitaplarından müfredata kadar her bir aşamada cinsiyetçi rol dağılımının ağırlık kazanması, kız ve erkek çocuklarının ayrı sıralarda oturtulması, karma okullarda tek cinsiyetli sınıfların açılması, uzaktan eğitimin teşvik edilmesi ile kız çocuklarının örgün eğitim dışına itilmesi, erken yaşta evliliğin özendirilmesi gibi birçok etken eğitimde cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmiştir. TÜİK verilerine göre 2017 yılında 16-17 yaş grubunda gerçekleşen resmi evlilik sayısı 23 bin 906’tır.

Bunun yanında LGBTİ+ öğrencilerin yok sayılması, hatta hastalık olarak tanımlanması, rehberlik servisleri aracılığı ile LGBTİ+ öğrencilerin rehabilitasyona tabi tutulması homofobik ve nefret suçlarının artmasına neden olmuştur. Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu’na göre; 2017 yılında 117 nefret suçu ger-

çekleşmiş olup 23’ü çocuk yaştaki LGBTİ+’lara dönüktür. Bunların yüzde 10’ü ise okul ortamında işlenmiştir.

Müfredatta yapılan cinsiyetçi değişiklikler temel olarak, kız çocukları üzerinden toplumdaki cinsiyetçi ve heteroseksist yapıyı güçlendirme amacı taşımaktadır. Aile kurumunun güçlendirilmesi ve kız çocuklarının erken yaşta evliliğe özendirilmesi amacıyla; okullardaki törenlerde çocuklara gelinlik giydirilmesi, okul öncesi öğrencilerine kültürel etkinlik kapsamında kına gecesi düzenlenmesi, kadının evli olduğu erkeğe karşı sorumluluğunun anlatıldığı kitapçıklar dağıtılması, açık öğretimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gibi birçok uygulamaya imza atılmıştır. AKP’nin aileyi güçlendirme, boşanmayı zorlaştırma, 3 çocuk politikaları eğitiminin içine yedirilerek doğrudan ve dolaylı mesajlarla toplumsal cinsiyet eşitsizliği derinleştirilmiştir.

AKP, ılımlı İslam modelini benimsemiş ve bu propaganda ile iktidara gelmiş bir parti olarak, eğitimde ilk önce kadrolaşmaya ağırlık verdi. İmam hatipleri yaygınlaştırma politikası, 12 Eylül Anayasası ile hesaplaşma sürecinin aracı yapılırken sahte demokratik açılım sürecinde ötekileştirilen din ve uluslara göz kırpan geçici değişiklikler hayata geçirildi. 15 Temmuz darbe girişimi ile Gülen cemaatinin yerine yeni ittifaklar aradı ve son 3 yılda binlerce protokol imzaladığı yeni tarikat ve vakıfları destekçi olarak yanında tuttu. Suriye politikası ile cihadı eğitimde öne çıkaran bir hat izledi. Kısaca AKP’nin eğitim politikası hem dönemsel ihtiyaçlarına hem de nihai hedefi olan toplumun İslamcı ideolojik temelde yeniden inşasına hizmet edecek dönüşümler geçirdi.

“Yapısal kriz” sosyalizm mücadelesinin tarihsel bir döneminin kapanması, kapanan dönemin koşulları altında dönemin devrimci ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılanmış öznelerin yeni tarihsel koşullarla çelişkiye düşmesidir. Yapısal kriz, yeniden yapılanmayı ayırtında olunsun ya da olunmasın nesnel olarak sosyalist hareketin veya sosyalizm iddialı akımların ana sorunu haline getirir.